Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
Najer Folksblat
פרייז 30 גראשען
היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 163 (1158) | Łódź, Piątek 15 Lipca 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג טו תמוז תרפ"ז | Nr. 163 (1158)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

Dr. med.
GRZEGORZ ROZENBERG
אינערע קראנקהייטען.
ספעציאל - ארצט פאר מאגען, קישקע און לעבער-ליידען.
צוריקגעקעהרט.
גראנסקא (דלוגא) 44,
טעלעפאן 24 44.
נעמט-אן פון 8.30—9.45 און פון 5.30—7 אוו. זונטאג 9—11

א שפולעריי
צו סוימערס ווערט פון
זאפארט געזוכט ביי 506
לענטשיצקי,
קאנסטאנטינער 3.

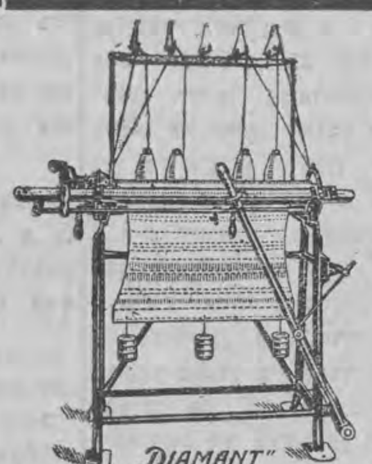

TEOFIL GLOCER
WARSZAWA. Żelazna 95c.
Oddział w Łodzi Piotrkowska 57, tel. 59-52
(די פירמע עקזיסטירט פון 1895 י.)
עמפעהלט:
טריקאטאזש-מאשינען
און שטרימפה
פאר האנד און מאטאר פון פערשידענע סיסטעמען,
ווי אויך טיילען, נאדלען און פלאטין.
שליטען-מאשינען פון דער וועלט-בעריהמטער פירמע DIAMANT
גלאטיגע, אכטשליטענדיגע, זשאקארד א. א.
993

CASINO
11.30 ביינאכט
היינט, פרייטאג און מארגן שבת, וועט
Claire
BAUROFF
(Hrabina Zichy)
אויספיהרען 2 פאסצינירענדע
אווענדען
א. ג.
„די בעריהמטע שעהנ-
הייט פון נאקעטקייט"
Dyr. Teodor Ryder ביים פארטעפיאן
בילעטען אין קאסע פון „קאסינא"

א הערצליכען מזל-טוב
ווינשען מיר אונזער נבאי פון דער חברה „עזרת אח"ם" זאוואדזקא 4
ה' שמאי ראזענבערג
צו דער פארלאבונג פון זיין ליבער טאכטער
פרל. בלומע יהודית מיט ה' משה מאנערמאן
זאל זייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין. דער קאמיטעט.

מיין ליבען פריינד ה'
שמאי ראזענבערג און פרוי
צו דער פארלאבונג פון זייער ליבער טאכטער
פרל. בלומע יהודית
מיט ה' משה מאנערמאן
ווינשט א הערצליכען מזל-טוב און דעם יונגען פאר פיל גליק און עווינגעס צופרידענהייט
פאמיליע הענדעלעס.

מיין ווערטען פריינד ה'
שמאי ראזענבערג און פרוי
צו דער פארלאבונג פון זייער ליבער טאכטער
פרל. בלומע יהודית
מיט ה' משה מאנערמאן
ווינשען א הערצליכען מזל-טוב און דעם יונגען פאר אן עוויג גליקליך צוזאמענלעבען
יעקב מרדכי ווינבוים און פרוי.

הענא פליישהאקער
לעאן בלומשטיין
פערלאבט.
לאדז, אין יולי 1927.

צו דער פארלאבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער
ה' לעאן בלומשטיין
מיט פרל. הענא פליישהאקער
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט
עלטערן און געשוויסטער בלומשטיין.

צו דער פארלאבונג פון
ה' לעאן בלומשטיין
מיט פרל. יוכבד פליישהאקער
גראטולירען הערצליך און ווינשען פיל גליק
דאס פערסאנאל
פון דער פירמע בלומשטיין

J. LEWIT i A. BRZEZIŃSKI
(MECHANICZNA TKALNIA i SKRĘCALNIA)
Brzezna 3/5, (róg Piotrkowskiej) tel. 7-38 i 56-45.
נעהמט אן אויף לויהן צו וועבען
ווי אויך צו צווירנען אלע גארן-נומערן.
די פאבריק איז פערזעהען מיט אלע נויטיגע געהילפס מאשינען.
די רעעלסטע בעהאנדלונג און גוטע אויספיהרונג.
אינפארמאציעס צו ערפאהרען אין דער פאבריק א גאנצען טאג.

צו דער חתונה פון אונזער ליבען ברודער און שוואגער
יוסף פייערמאן
מיט פרל.
הענא וויעראשעווסקא
ווינשען א הארציגען מז"ט און גליקליך צוזאמענלעבען
שלמה און עטקא מיעדזינסקי.

אנ'אפצייכנונגס-טאג
לטובת דעם יוד. הילפס - פעראיין „משמרת החולים" אלעקסאנדראווסקא 6.
קומט פאר מיטוואך, דעם 22-טען יולי ד. י.
ביי דער געלעגענהייט האבען מיר דעם כבוד זאהר צו בעטען די סימפאטיקער (יגס) און אויך די יוגענד, אז זיי זאלען קומען זיך פערשרייבען יעדען טאג פון 10 א זייגער פריה, בכדי מיטצוהעלפען אין דער ארבייט לטובת עלענדע קראנקע.
דורכ'ן ערפאלג פון אפצייכנונגס-טאג וועלען געראטעוועט ווערען אין אונזער שטאט מעהרערע הונדערטער ארימע, עלענדע, נויטליידענדע קראנקע.
זונטאג פון 10 א זייגער פריה קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל די ערשטע
ארגאניזאציאנס-פערזאמלונג,
צו וועלכער עס ווערען איינגעלאדעט אלע פערשריבענע, ווי אויך נישט פערשריבענע
פערשרייבט אייך מאסענווייז! די פערוואלטונג.

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאך איך בעקאנט די בעפעלקערונג, אז מעלדונגען וועגען שיקען משמורים צו קראנקע נעמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך אויסער שבת פון 10—1 און פון 4—7, מוצש"ק ביז 9 אווענד.
יעדער משמור איז מחויב פארצייגען א צעטעל, אויסגעשטעלט פון אונזער אינסטיטוציע, אויפ'ן פערלאנג פון די קרובים פונ'ם קראנקען.
זעמטליכע פארמאליטעטען, ווי: שיקען משמורים, איבערפיהרען קראנקע, אויסבארגען מכשירים ערלעדיגט נור דער סעקרעטאריאט.
בעמערקונג: פאר זאכען, וועלכע אינטערעסאנטען וועלען ערלעדיגען אויסער דעם סעקרעטאריאט, טראגט די אינסטיטוציע נישט די פעראנטווארטליכקייט.
פרעזעס פון „לינת הצדק"
ראבינער א. יאעל.
957

חילסטו בעזיצען די
העברעאישע שפראך
אין ווארט און שריפט מיט'ן דקדוק? ווילסטו קענען שרייבען יודיש מיט'ן נייעם ליטעראַרישען סטיל? ווילסטו זיין בעקאנט מיט אונזער 4 טויזענד-יעהריגער היסטאריע לויט גרעץ און דובנאוו? זאלסטו זיך ווענדען (אהן אונטערשיד פון געשלעכט) צום לעהרער
א. איטכין, קאנסטאנטינער-גאס 33,
ט-אגם, פרייז שפאט-ביליג! ערפאלג גאראנטירט! 984

מזל טוב לבבית אנו מברכים את חברנו
מר שמואל כמיעלניצקי
לנשואיו את העלמה
מרת רחל לעשטשינסקא
תהא דרכם סוגה בשושנים
בשם "צעירי ישראל" בלודז
הועד.

פרל. רבקה דרעסלער
ה' פנחס רובינאוויטש
פערלאבט.
לאדז, אין יולי 1927.
999

Z intencji zaręczyn
p. JADZI FRYDMANÓWNEJ
z p. HENKIEM MORDKOWICZEM
życzą wiele szczęścia i świetnej przyszłości Rodzina Flitman,
„ Rosenblum,
„ Moszkowicz
i Helâ Joskowiczowa.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז אין ארגענטינא געשטארבען אין עלטער פון 34 יאהר און דארט צו קבורה געקומען מיין ליבע אונפערגעסליכע שוועסטער נ. ע.
חנה פיינע אסט
דער הינטערגעבליבענער פאמיליע דריקען מיר אויס אונזער וואַרמסטען מיטגעפיהל.
מנחם אסט און פאמיליע.

קוואליפיצירטע
מענער-מאנאזין-ארבייטער ווי אויך מיטגליה-ערס ווערען פון זאפארט געזוכט ביי דער פירמע
ווינהראוב און שניידעראוויטש
27 נאחאמיעסקא 27

אויסערגעוועהנליכע סיים־סעסיע

פאָדערט פּ.פּ.ס. תיכּף צוזאַמענצורופען

בעראַטונגען פון די קלובען. — סיים־מאַרשאַלעק איגנאָרירט די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.— אויפרוף פון פּ. פּ. ס. צו די אַרבייטער־מאַסען.—שטעלונג פון „פּיאַסט", כאַדעקעס און אַנדערע

וו אַ ר ש אַ. 14. (טעלעפאָניש פון אונזער סיים קאָרעספאָנדענט). דאָס פערעפענטליכען דעם דעקרעט וועגען שליסען די סעסיע פון סיים און סענאַט האָט געבראַכט גרויסע אויפרעגונג אין פּאַרלאַמענט און א געוואַלדיגע מהומה און אָפּאָזיציע. די סיים־קלובען האָבען באַשלאָסען באַלד צונויפקלייבען די נויטיגע אונטערשריפטען און אַריינטראָגען א פאָרשלאַג צום מלוכה־פּרעזידענט וועגען באַלד צונויפרופען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים און סענאַט, כדי צו פאַרענדיגען די לויפענדע אַרבייטען. אַזוי אָבער ווי ס'איז געווען שפּעט האָט מען די זיצונגען פון די קלובען באַשטימט אויף היינט פריה.

היינט פריה האָבען אָנגעהויבען די בעראַטונגען די קלובען פון פּ. פּ. ס. פּיאַסט, וויזוואָלעניע, נ. ד., די לעצטע האָבען זייער זיצונג אָפּגעלעגט אויף 8 אין אָוונד.

פאַרמיטאָג האָט דער סענאַט־מאַרשאַלעק באַזוכט דעם סיים־מאַרשאַלעק כדי מיט איהם אַרומצורעדען די געשאַפענע פּאָליטישע סיטואַציע נאָכ'ן שליסען די סיים־סעסיע. דער דאָזיגער בעזוך האָט אַרויסגערופען א שטיקעל סענסאַציע, ווייל צווישען די ביידע מאַרשאַלקעס הערשען א גאַנצע צייט אָנגעשטרענגטע בעציהונגען.

שפּעטער האָט דער סיים־מאַרשאַלעק צוזאַמענגערופען א בעראַטונג פון אַלע פּוילישע קלובען, כדי מיט זיי אַרומצורעדען, וואָס האָבען זיי בדעה צו טאָן אין דער געשאַפענער סיטואַציע. די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען זענען נישט איינגעלאַדען געוואָרען. דער סיים מאַרשאַלעק שטעהט אויפ'ן שטאַנדפּונקט פון „סובערעניטעט פון דער פּוילישער בעפעלקערונג אין דער פּוילישער מלוכה". ער איז עס דער אָנהענגער פון ענדערען די וואַהל־אָרדינאַציע, כדי צו פאַרקלענערען די רעפּרעזענטאַנץ פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. איבערהויפּט איז דער סיים־מאַרשאַלעק לעצטענס שטאַרק אויפגערעגט און ברוגז צוליב'ן פאַל אין קראָקאָ, בעת דער סלאַוואַצקי־פייערונג. ער האָט עס איצט אויסגעלאָזט זיין כעס צו די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. נישט איינלאַדענדיג זיי צו דער בעראַטונג, אַלס אָפיציעלען תירוץ האָט דער מאַרשאַלעק אָנגעגעבען, אַז די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען וועלען סיי ווי־סיי נישט זיין פאַר'ן צוזאַמענצורופען אַן אויסערגעוועהנליכע סיים־סעסיע.

די בעראַטונג האָט געדויערט א גאַנצען פאַרמיטאָג און איז שפּעטער פאָרטגעזעצט געוואָרען נאָכמיטאָג. זי האָט געטראָגען א פאַרטרויליכען כאַראַקטער. ס'איז באַשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צום מלוכה־פּרעזידענט מיט א פאָרשלאַג צוזאַמענצורופען אַן אויסערגעוועהנליכע סיים־סעסיע. ס'איז נאָך נישט באַשטימט געוואָרען דער טערמין — באַלד, אָדער סוף אויגוסט. ס'איז באַשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגעבען א געמיינזאַמע דעקלאַראַציע און צוזאַמענ־האַנג מיט'ן שליסען די סעסיע פון סיים און סענאַט. דעם פּראָיעקט פון דער דעקלאַראַציע האָט אָנגעשריבען דעפּ. טוגוט און אַלע קלובען האָבען זי גענעהמיגט; אין מאָרגען וועלען די קלובען זיך בעראַטען, צי זיי זענען מסכּים אויפ'ן טעקסט.

דערווייל האָט דער פּ.פּ.ס.'ישער סיים־קלוב אָפּגעהאַלטען זיין בעראַטונג און האָט אַרויסגעטראָגען א רעזאָלוציע צו נעהמען אויף זיך די איניציאַטיוו באַלד אַרויסצוטרעטען מיט א פאָרשלאַג, אַז אויפ'ן סמך פון § 25 זאָל צוזאַמענגערופען ווערען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים, וועלכע זאָל ערלעדיגען די פראַגען וועגען זעלבסט־פערוואַלטונגס־געזעץ, פּרעסע, פאָרשלאַג פון פּ. פּ. ס. וועגען ווירטשאַפטליכען קריזיס און דער לאַגע אין לאַנד.

ס'איז אויך באַשלאָסען געוואָרען אַרויסצולאָזען אַן אויפרוף צו די אַרבייטער־מאַסען אין לאַנד מיט אַן אויפקלערונג פון דער פּאָליטישער לאַגע, וואָס האָט זיך געשאַפען נאָכ'ן שליסען די סעסיע פון סיים. דער דאָזיגער אויפרוף, וואָס זאָל זיין אונטערגעשריבען דורך אַלע פּ. פּ. ס.'שע דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען זאָל אויך צוגעשיקט ווערען צו אַלע סיים־קלובען.

אויספיהרענדיג דעם באַשלוס וועגען נעמען די איניציאַטיוו צונויפצורופען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים, האָט דער פּ. פּ. ס.'ישער סיים־קלוב זיך געווענדעט מיט בריף צו אַלע סיים קלובען.

אין דאָזיגען בריף לעגט פאָר דער סיים־קלוב פון פּ. פּ. ס., אַז דער פּרעזעס פון ענטשפּרעכענדען קלוב זאָל אונטערשרייבען דעם פאָרשלאַג וועגען באַלד צוזאַמענרופען די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים און בעשליסען, אַז די קלובען זאָלען געבען די נויטיגע צאָהל אונטערשריפטען צום פאָרשלאַג.

דער כ.ד.־קלוב האָט אָפּגעהאַלטען א בעראַטונג און בעשלאָסען, אַז די סעסיע דאַרף צוזאַמענגערופען ווערען ערשט אויף סוף אויגוסט. פּיאַסט האָט לכתחילה מסכּים געווען אָבער זיך שפּעטער אויך צוריקגעצויגען, די נ. ד. האָבען א פאַרטיגען באַשלוס: „זיי וועלען מסכּים זיין גאָר דאַן, ווען אַלע קלובען וועלען דעם דאָזיגען פאָרשלאַג אונטערשרייבען". ס'האַנדעלט זיך אין דעם, אַז זיי האָבען די זיכערקייט, אַז די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען וועלען דעם פאָרשלאַג נישט אונטערשרייבען.

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

פּ.פּ.ס. בעשטעטיגט דעם מאַנדאַט פון לאַוואָניה אַלטער.

וו אַ ר ש אַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער אויספיהר־קאָמיטעט פון פּ.פּ.ס. האָט היינט אָפּגעהאַלטען א זיצונג מיט'ן פּרעזידיום פון דער פּ.פּ.ס.־פראַקציע אין שטאָט־ראַט און בעשלאָסען נישט צו שטיצען דעם באַקיקאַם געגען לאַוואָניק אַלטער און אַנערקענען זיין מאַנדאַט אַלס לאַוואָניק.

אַלוועלטליכע קאָנפערענץ פון פעלקער־בונד־ליגעס.

ס אָ פ י אַ, 14. (יט"א טעלעגראַפיש). פון 7. ביז'ן 12. אָקטאָבער וועט אין סאָפיע אָפּגעהאַלטען ווערען אַן אַלוועלט־ליכע קאָנפערענץ פון די פעלקער־בונד־ליגעס. די קאָנפערענץ וועט פאַרבעטען מאַטעריאַלען צו דער אָקטאָבער־סעסיע פון'ם פעלקער־בונד, וואָס וועט בעהאַנדלען די לאַגע פון די מינאָריטעטען אין פערשידענע לענדער.

אונטערהאַנדלונגען וועגען א האַנדעלס־טראַקטאַט

צווישען עגיפּטען און א"י.

ק אַ א י ר אָ, 14 (יט"א טעלעגראַפיש) די א"י־רעגירונג פיהרט איצט אונטער־האַנדלונגען מיט עגיפּטען וועגען א האַנדעלס־אָפּמאַך צווישען די ביידע לענדער. די א"י־רעגירונג בעמיהט זיך, אַז לויט'ן האַנדעלס־אָפּמאַך זאָלען די עקספּאָרט־אַרטיקלען פון א"י נישט ווערען אַרומגענומען מיט א צו־הויכען צאָל.

טראַגעדיע פון א יודישער פאַמיליע אין וואַרשא.

א שטילע טראַגעדיע האָט זיך אָפּגע־שפּילט אין א יודישער פאַמיליע אויף דאַבראַ 19, אין וואַרשאַ.

דאָ פערנעהמט זינט 8 חדשים א קע־לער־וואוינונג די פאַמיליע בעליניאַק, וואָס בעשטעהט פון א קראַנקער מוטער מיט 2 דערוואַקסענע טעכטער און נייט־טיג־קראַנקען זוהן, א געוועזענעם אינ־זשינער.

נאָך מיט איינינע יאָהר צוריק האָט די פאַמיליע געוואוינט אין א פּראַכט־פולער וואוינונג אין די יערוזאַלימער אַלעען און זיי האָבען געהאַט א גוט אין פּויזנער קאַנט. אויף דער עלטער איז דער פאָטער אַריינגעשלעפּט געוואָ־רען אין קאָרטען־שפּיעל און ער האָט אַזוי אַנאָך פערלוירען דעם גוט. דאָס רעשט האָט געמאַכט דער קריזיס און דער אַלטער בעליניאַק איז געשטאָרבען פון עגמת־נפש, לאָזענדיג גרויסע חובות. די קרעדיטאָרען האָבען צוגענומען דאָס מעבעל און די איבערגעבליבענע רעשט־לעך פון פאַמיליען רייכטום און די אַלמנה מיט די קינדער האָבען סוף כל סוף זיך אַראָבגעלאָזען ביז'ן קעלער־שטוב אויף דאַבראַ.

דעם קראַנקען ברודער מיט דער מוטער האָבען אויסגעהאַלטען די צוויי פריילינס, וועלכע זענען געווען אויף פּאָסטענס.

לעצטענס האָט די יונגערע אויך פערלוירען דעם פּאָסטען און די גאַנצע לאַסט איז געבליבען הענגען אויף דער עלטערער טאָכטער, דער 28 יעהריגער בערטאַ.

מיט א צייט צוריק האָט זיך בערטאַ בעקענט מיט א יונגערמאַן, א זוהן פון א פערמעגליכען הויז־בעזיצער און ביי־דע האָבען זיך פערליבט.

זייענדיג בעלאַסטעט דורך אויסהאַל־טען די פאַמיליע, האָט דאָס פריילין זיך נישט בעקאָנט מאַכען קיין קלייד אויף צו קאָנען געהן שפּאַצירען מיט'ן בעקאַנטען, צוליב וואָס זי פלעגט שטענ־דיג איהם אָבזאָגען, ווען ער פלעגט זי ערגיץ איינלאַדען. פערשטענדליך, האָט זי איהם די ריכטיגע סבה נישט געזאָגט.

דער יונגערמאַן האָט, ענדליך, אָנגע־הויבען טראַכטען, אַז דאָס מיידעל מיידט איהם אויס און ער האָט זיך פון איהר דערווייטערט. די פערצווייפלונג פון דעם מיידעל האָט נישט געקאָנט פער־טראָגען די קראַנקע מוטער און זי האָט זיך גענומען פריה גע'סמ'ט מיט עסיג־עסענץ. זי געפינט זיך אין שפּיטאָל.

Ц. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערען־, נאָז, האַלז־ און לונגען־קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינאָווסקאַ 6 טעלעפאָן 27-81
פערקעהמונגען פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגעזשער 17 פון 10—11 און נ.מ. פון 2—3

אַרום דער ערד־ציטערניש אין ארץ־ישראל.

געשאַפען אַן אָרגאַניזירטען רעטונגס־קאָמיטעט.—די רעטונגס־אַקציע פון דער רעגירונג.—די ערד־ציטערניש—די גרעסטע זייט עטליכע הונדערט יאָהר.—קיין איין אומגעקומענער יוד.

י ר ו ש ל י ם, 14 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דאָ ווערט געגרינדעט א צענטראַ־לער רעטונגס־קאָמיטעט אין וועלכען ס'וועלען זיין פערטרעטען יודען, קריסטען און מוזולמאַנער, דער קאָמיטעט וועט זיך ווענדען מיט א הילף רוף צו דער גאַנצער וועלט וועגען שטיצען די קרבּנות פון דער קאַטאַסטראָפע אין'ם הייליגען לאַנד.

י ר ו ש ל י ם, 14 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די לעצטע רשימות, וואָס זענען פערעפענטליכט געוואָרען דורך דער רעגירונג ברענגען נעמען פון 400 אומגע־קומענע אונטער די חורבות. די דאָזיגע ליסטע איז נאָך נישט קיין גענויע, דאָס אַרויסנעהמען די קערפּערס פון אונטער די חורבות קומט פאָר זייער לאַנג־זאַם, ביז איצט איז נישט פעסטגעשטעלט קיין איין אומגעקומענער יוד. די היזקות וואָס זענען ביז איצט רעגיסטרירט בעטרעפען א פיערטעל מיליאָן פונט שט. די רעגירונג האָט אָנגענומען מיטלען נישט צו דערלאָזען צו רויבערייען מצד די וואַנדערנדע בעדואינער און פעלאַכען. אין לאַנד הערשט רוהע.

י ר ו ש ל י ם, 14 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) די רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אַז מ'זאָל באַלד מקבר זיין די אַלע געפאַלענע בעת דער קאַ־טאַסטראָפע, די דאָזיגע פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען ווייל צוליב די הערשענדע היצען איז דאָ א געפאַהר פון אַן עפּידעמיע.

ל אָ נ ד אָ ן, 14. (סע. טעל.). לויט די מיטהיילונגען פון קאַירא איז די ערד־ציטעריש געווען די שטאַרקסטע זייט איינינע הונדערט יאָהר. די צאָהל געליטענע בלויז אין עבר הירדן בעטרעפט 1000 פּערזאָן, אין אַמן זענען אומ־געקומען ביז 300 פּערזאָן. אין אַמן זענען א גאַנצע רייהע הייזער איינגעפאַלען ביז צום פונדאַמענט, בעגראָבענדיג אונטער די חורבות גאַנצע פאַמיליעס און 4 שטאָקיגע הייזער האָבען זיך איינגעבראָכען.

לויט אָפיציעלע ידיעות פון ירושלים זענען אין שכם דאָ 12 דער'הרג'ע־טע און 250 פערוואונדעטע. די ענגלישע רעגירונג האָט אַרויסגעשיקט עטליכע צוגען מיט לעבענסמיטעל אין די ערטער וואָס האָבען געליטען. די מעטשעט (מאָהאַמעדאַנישע קירכע) פון אָמאַר, וואָס שטעהט אויפ'ן אָרט פון בית־המקדש, איז שטאַרק בעשעדיגט געוואָרען.

די בעפעלקערונג וואוינט אונטער'ן פרייען הימעל אָדער אין פּאַלאַטקעס, וואָס ס'האָט צוגעשטעלט די ענגלישע רעגירונג. די ענגלישע פּאָליציי נעהמט א טיכטיגען אָנטייל אין דער רעטונגס־אַקציע לויט די לעצטע אויסרעכענונגען זענען אין פּאַלעסטינאַ דאָ 150 דער'הרג'עטע און 500 פערוואונדעטע. די קלאַנ־גען וועגען די חורבנות אין ירושלים זענען שטאַרק איבערגעטריבען.

פון דינסטאָג דעם 12 יולי ביז מאָנטאָג דעם 18 איינשליסליך
די געליבטע פון א גוואַרדיסט
Constance Talmadge
אין 8 גרויסע אַקטען
אין דער הויפּט־ראָלע
אַכטונג! קינא רעסטאָראַן גאַרטען
אַנאָנס! קורצליך גרויסער וועלטשלאַגער LU KRECJA BORGJA

קינא ביי'ם קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה, קאָמונאַלע און געזעלשאַפטליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשאַ 40.
אָנהויב אין געוו. טעג 5 א זייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג – 3 נאָכמיטאָג.
לעצטער סעאַנס 9.30 אין אָוונד.
פערגרעסערטער אָרקעסטער.

אטענטאט אויף רומענישע מיניסטארען.

טייוועל-מאשין אין כישיניעווער סאבאר. — אטענטאט ענטדעקט אין דער לעצטער מינוט.

בוקארעשט, 14 (ספ. טעל.) ווי מען מעלדעט פון קישיניעוו, האָט די רומענישע פּאָליציי אין קישיניעוו ענטדעקט אַן אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט געוואָלט אויספיהרען אַ טעראָריסטישען אַטענטאַט אויף דעם פּראַוואָסלאַווענם סאָבאָר אין קישיניעוו. דער אַטענטאַט האָט געזאָלט אויסגעפיהרט ווערען בעת דער גאָטעס-דינסט, וואָס האָט געדאַרפט פאָרקומען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן קומען פון אַלע רומענישע מיניסטאָרען קיין בעסאַראַביען. די אַטענטאַטער האָבען אַוועקגעשטעלט אין סאָבאָר אַ טייפעל-מאַשין, וועלכע איז געווען אָנגעפילט מיט שרעקליכע אויפרייס-מאַטעריאַלען. די מאַשין איז אַוועקגע-נומען געוואָרען מיט אַ האַלבע שעה פריהער איידער זי האָט געדאַרפט אויפ-רייסען. אין קישענעוו איז אַרורכגעפיהרט געוואָרען אַ גאַנצע רייהע אַרעסטען.

וואס זאגען סיים-דעפוטאטען

וועגען די לעצטע סיים-געשעהענישען.

וואַרשא, 14 (טעלעפאָניש) איינער פון די זשורנאַליסטען האָט זיך געווענ-דעט צו אַ רייהע סיים-דעפוטאַטען און סענאַטאָרען, זיי זאָלען זיך אַרויסזאָגען וועגען דער לעצטער שליסונג פון דער סיים-סעסיע.

דער וויצע מאַרשאַלעק וואָזשניצקי (וויזוואָלעניע) ענטפערט: איך וועל גאָר-נישט זאָגען, אַזוי האָב איך ליב די רעגירונג.

דעפ. פּוזנער (פ.פ.ס.): וואָס איז דאָ צו זאָגען, שרעקליכע זאַכען. עס דערמאָהנט דעם קאַמף פון פּרייסישען פּאַרלאַמענט מיט ביסמאַרק'ן.

דעפ. דיאַמאַנד (פ.פ.ס.): ס'זעהט אויס, אַז אין די רעגירונגס קריי-זען גיט מען זיך נישט קיין דין וחשבון וועגען די שאָדענס, וואָס פוילען ליידט צוליב די שריט פון דער רעגירונג.

דעפ. ראָטענשטרייך (יודישע קאָלאָ): מיר זאָגען אָפען, אַז מיר זע-הען צווישען, דער סיים און דער סע-נאַט האָבען זיך נישט פערנומען מיט קיין ווירטשאַפטליכע ענינים, נאָר מיט פּאָליטישע, ווי למשל די ענדערונג פון דער וואַהל-אָרדינאַציע, וועלכע איז גע-ווענדעט געגען די נאַציאָנאַלע מינדער-הייטען.

דעפ. מינץ: די רעגירונג שווייגט אין איגנאָרירט דעם סיים און שטעלט בעליידיגט ער זיך, ווען דער סיים שטעלט זיך בעגען די אונבעקאַנטע כוונות פון דער רעגירונג.

דעפ. פּאַפּיעל (נ. פ. ר.) פון אַ געוויסער צייט פירט די רעגירונג אַלץ, כדי צו פערבעסערן די עפענטליכע מיינונג לגבי דעם סיים.

דעפ. פּאָליאַקעוויטש (פּויערים-גרופּע) איך זעה נישט אין דער טאַט פון דער רעגירונג קיין אַטענטאַט אויף די רעכט פון סיים צוליב די לעצטע דעמאָנסטראַציעס געגען דער רעגירונג.

פראטעסט-רעזאלוציע געגען דער רעגירונג

גענומען אן דער ענדעקישער סיים-קלוב.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונ-זער סיים קאָרעספּאָנדענט) די ענדעקעס האָבען אין אָוונד אָפּגעהאַלטען אַ בע-ראַטונג, אויף וועלכער ס'איז אָנגענו-מען געוואָרען אַ פּראָטעסט-רעזאָלוציע געגען דער רעגירונג. אין דער רעזאָ-לוציע ווערט געזאָגט, אַז די איצטיגע רעגירונג פיהרט אַ שעדליכע פּאָליטיק. בעזונדערס אויף מזרח-גבולים, מיט איהר האַנדלען ברענגט די רעגירונג שאָדען דעם לאַנד.

צום סוף פון דער בעראַטונג איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגעבען אַן אויפרוף צו דער בעפעלקערונג. ווענען אַן אַלגעמיינער פּעטיציע פון אַלע סיים-קלובען איז צו קיין הסכם נישט געקו-מען. וועגען אויזאַמענרופען דעם סיים פאַר אויגוסט איז דערווייל קיין רייד נישט.

א אינטערעסאנטער פאל מיט פרע-זידענט מאשטשיצקי'ס א ערפינדונג

דער פּרעזידענט האט פערלוירען דעם פּאַטענט-שוץ.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש) ווי עס איז בעקאַנט, האָט דער איצטיגער מלוכה-פּרעזידענט מאָשטשיצקי עטליכע צאָהלרייכע ערפינדונגען רעגיסטרירט אין מלוכה'שען פּאַטענטען-אַמט. לויט די פאָרשריפטען מוז יעדער ערפינדער יעדעס יאָהר איינצאָהלען אַ בעשטימטע סומע פאַר זיין פּאַטענט. אויב ער צאָהלט נישט איין צו דעם בעשטימטען טערמין בעצאָהלט ער שטראָף, און אויב ער טראָגט נישט אריין דאָס געלד אין משך פון דריי חדשים פערלירט ער דעם שוץ איבער זיין פּאַטענט.

חיות ווי דער מלוכה-פּרעזידענט האָט פערגעסען איינצאָהלען פאַר איינעם פון זיינע פּאַטענטען האָט ער פערלוי-רען דעם שוץ איבער זיין ערפינדונג.

די ענדעקעס זיך איבערגעבעטען.

נעכטיגע זיצונג פון וואַרשאַווער שטאָדט-ראַט.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די הײנטיגע זיצונג פון שטאָט-ראַט איז אַדורך זעהר רוהיג אונטער'ן צייכען פון איבערבעטען זיך.

דער וויצע-פּרעזידענט ווילטשינסקי און סעקרעטאַר הירשעל, די ענדע-קעס, וועלכע האָבען זיך געהאַט אָפּגע-זאָגט פון זייערע אַמטען, האָבען זיי צוריק אָנגענומען.

פּ.פּ.ס. האָט לויט איידער בעשלוס, נישט טראָטעסטירט געגען לאַווניק אַל-טער, אַזוי אַז ער פערבלייבט אויף זיין אַמט.

אַמערגאַסטען זענען אַרויס די „סאַנאַ-טאָרען", וועלכע זענען ווייטער געבלי-בען אָהן אַ וויצע-פּרעזידענט.

מלוכה-פרעזידענט אין ווארשא.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש) הײנט 7 אינדערפריה איז דער מלוכה-פּרעזי-דענט מאָשטשיצקי אַרויסגעפאָהרען פון ספּאַלאַ קיין וואַרשאַ.

ווער וועט זיין פרעזידענט אין ווילנא?

הײנט — זיצונג פון שטאָט-ראַט.

ווילנאַ, 14 (טעלעפאָניש) הײנט קומען פאָר אין שטאָט-ראַט וואַהלען פון אַ שטאָט-פּרעזידענט. צו אַ פער-שטענדיגונג צווישען די פּאַרטייען איז ביז איצט נישט געקומען. אַלס די וויכ-טיגסטע קאַנדידאַטען ווערען גענומען אין אַכט יאַן פּילסודסקי אָדער אַדוואָ-קאַט לעדניצקי.

ביי פעטליבינקייט, אטרעטיזם אין צוקער-קראנקהייט

פערבעסערט דאָס נאַטירליכע ביטער וואַסער פון

Franciszka Józefa

צו מאָגען און קישקע טעטיגקייט און דאָס פערדייען.

פאָרשער אויף דעם געביט פון שטאָף, וועקסעל הייל-וויסענשאַפט פערזיכערן מיט דעם וואַסער פון

Franciszka Józefa

גלענצענדע רעזולטאַטען צו האָבען ערצילט.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעטשנעם.

שרעקליכע טראמוואי-קאטאסטראפע.

פּאַריז, 14 (א.ט.ע.) אין לימאַג איז אַ טראַמוואַי אַרויסגעפאָהרען אויף אַ מעלעגראַפען-סלופּ און איז איינגעצען צושמעטערט געוואָרען, אַלע 16 פּאַסאַ-זשירען זענען שווער פערוואונדעט.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. פאַר לונגען- און הערץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען אין קוואַרצליכע בערג-זון.

נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—5 דער לעטשניצע „וואָלקא".

בעשטעטיגט די מלוכה-הלואה פון 15 מיליאן דאלאר.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים קאָרעספּאָנדענט). הײנט איז זיך צוזאַמענגעקומען די קאָמיסיע צו פאָרשען מלוכה-חובות, וועלכע האָט זיך פערנומען מיט דער לעצטער הלואה פון 15 מיליאָן דאָלאַר. די קאָמיסיע האָט בעשטעטיגט די הלואה, אָבער נישט לויט'ן דעקרעט פון מלוכה פּרעזידענט, נאָר אויפ'ן סמך פון געזעץ פון 1925 י., וואָס ערלויבט די רעגירונג צו נעהמען הלוואות ביז 200 מיליאָן דאָלאַר אויף סטאַביליזאַציע-צוועקען.

קאנפליקט צווישען אינערן-מיניסטעריום און דער ווארשאווער קהלה

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש) ווי בע-וואוסט האָט דער אינערן-מיניסטער אַרויסגעגעבען אַ פאַראָרדנונג דעם רב קלעפּפיש, ער זאָל פערשרייבען אין די מעטריקע-ביכער דער זוהן פון לאַווניק אָלטער, וועלכער איז ביז איצט נישט געווען פערשריבען, ווייל ער איז נישט געווען גע'מל'ט.

הײנט איז וועגען דער פראַגע פאָר-געקומען א זיצונג פון דער קהלה-פאַר-וואַלטונג, אויף וועלכער ס'איז בעשלאָ-סען געוואָרען נישט צו נעהמען די פאַראָרדנונג אין אכט און אויפרופען דעם רב קלעפּפיש דאָס נישט גע'מל'-טע קינד נישט צו פערשרייבען.

וואנדאליזם אין ווארשאווער „זאכענטא"

מאַטעיקאָ'ס בילד צושניטען.

וואַרשאַ, 14. (טעלעפאָניש). הײנט אין דערפריה, ווען דער פער-וואַלטער פון „זאַכענטאַ שטוק פּיענק-ניך" (בילדער-גאַלעריע אין וואַרשאַ) איז אַריין אין זאַל, וואו ס'הענגט דאָס בעריהמטע בילד פון מאַטייקאָ'ן „באַ-טאָרי אונטער פּסקאָוו" האָט ער בע-מערקט, אַז דאָס בילד איז שטאַרק בע-שעדיגט. אויף דער לענג פון העכער 15 צענטימעטער האָט אַן אונבעוואוס-טער וואַנדאַל דאָס בילד פּושניטען מיט אַ בריטווע.

וועגען דעם פאַל האָט מען מודיע געווען דער פּאָליציי, וועלכע פיהרט אַן אויספאָרשונג.

גרויסע פערפליצונגען אין קאנאדע

15 מיליאָן דאָלאַר שאָדען.

לאָנדאָן, 14. (א.ט.ע.) אין משך פון די לעצטע צוויי טאָג זענען אין קאַנאַדע פאָרגעקומען שווערע גוויסערען. ס'האָט זעהר בעליטען דער ווייצען-שניט. דער היזק בעטרעפט איז 15 מיליאָן דאָלאַר.

שרעקליכע היצע אין אמעריקא

טויט-פאַלען אין ניו-יאָרק און פילאַדעלפיא.

לאָנדאָן, 14 (א.ט.ע.) די היצען אין ניו-יאָרק דערגרייכען ביז 38 גראַד צעלזיוס. נעכטען זענען 7 פּערזאָן גע-שטאָרבען פון אַ זונען שלאַג. פון פילאַ-דעלפיע מעלדעט מען וועגען 8 טויט-פאַלען. 10 טויזענד איינוואוינער זענען אַרויסגעפאָהרען אויף די פּליאַזשע. אַ סך פון זיי האָבען גענעכטיגט בים ברעג פון ים. די גרעסטע טייל ביזנעס'ס האָבען בעפרייט זייערע אָנגעשטעלטע פון מיטאָג אָן.

די פייער-לעשער האָבען איינגעאָר-דענט אויף די שטאָט-פּלעצער פריש-ניצעס פאַר אָרימע קינדער.

Zapisujcie się
na członków Ligi Obrony
Powietrznej Państwa.

לעצטע ידיעות וועגען דער ערד-ציטערניש אין א"י.

ענגלאַנד וועט צוריקשטעלען די פערניכטעטע ערטער. - די צאָהל דער'הרג'עטע זאָל דערגרייכען ביז 1000. - יודישע קאלאניעס נישט געליטען.

לאָנדאָן, 14 (ספּ. טעל.) די רע-גירונגס-אַקציע קאָן נישט ווי געהעריג אַדורכגעפיהרט ווערען, ווייל מען האָט מורא פאַר נייע ערד-ציטערנישען.

די ערדציטערניש איז אַ שרעקליכע ווירטשאַפטס-קאַטאַסטראָפע פאַר ארץ-ישראל, אין ענגלאַנד ווערט בעטראַכט די פראַגע, ווי אַזוי צוריקצושטעלען די פערניכטעטע ערטער.

בערלין, 14 (ספּ. טעל.) דער קאָ-רעספּאָנדענט פון דער „פאָטישער צייטונג" מעלדעט פון לאָנדאָן, אַז די ערד-ציטערניש האָט געהאַט צוויי צענטרען, איינעם אין שכם, דעם צווייטען אין דער שטאָט מעאַן אין עבר-הירדן.

שכם איז איצט איינגאַנצען אַ טויטע שטאָט. מען קאָן נאָך אַלץ נישט וויסען, וויפיל קרבנות עס זענען פערהאַן, מחמת מ'האָט מורא צו גראָבען אין די חורבות, כדי עס זאָלען נישט איינפאַ-לען די שכנות'דיגע הייזער.

אין מעאַן זענען אַלע הייזער צו-שטערט. די דאָזיגע אַמאָל, בליהענדע שטאָט איז איצט פערוואָנדעלט געוואָ-רען אין אַ לאַזאַרעט, וואָס איז פול פערוואונדעטע און שטאַרבענדע.

הײנט האָט די רעגירונג בעקומען די ערשטע אויטענטישע בעריכטען וועגען די רעזולטאַטען פון דער ערד-ציטערניש אין די פערשידענע ערטער. ביז איצט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אַ צאָהל פון 147 טויטע און 454 פער-וואונדעטע. די בעריכטען קומען אָן גאַנץ לאַנגזאַם. די שווערסטע חורבנות האָט די ערד-ציטערניש אָנגעמאַכט אין שכם. דאָ זענען פערהאַן 50 טויטע און 250 פערוואונדעטע.

אין חור זענען איינגעפאַלען 30 היי-זער און עס זענען פערהאַן 30 טויטע און 70 פערוואונדעטע.

אין ירושלים איז די צאָהל פערוואונ-דעטע געשטיגען ביז 38

ווי צלי-פינס זענען גערעטעט געוואָ-רען די אַלע, וואָס האָבען זיך געפונען אין די שולען און אין דער אוניווער-זיטעט. זיי זענען אַרויס גראַד מיט עט-ליכע מינוט פריהער. דערמיט ערקלערט זיך די קלענערע צאָהל קרבנות.

אין דער העברעאישער אוניווערזיטעט זענען בעשעדיגט געוואָרען נאָר די לאַבאָראַטאָריעס, וואָס געפינען זיך אין אַלטע בנינים. דער נייער בנין פון דער אוניווערזיטעט איז ווייניג בעשעדיגט.

אַממייסטען האָט געליטען דער אַזוי-גערופענער רוסען-פּלאַץ, וואו עס גע-פינען זיך די רוסישע קאַטעדרע. דאָן האָבען פיל געליטען די אַלטע אַראַבישע הייזער.

די בעפעלקערונג פערהאַלט זיך רוהיג. דער פערקעהר קומט פאָר נאָרמאַל.

קיינער פון די אייראָפּעער האָט נישט געליטען.

אין די יודישע קאָלאָניעס איז נישט פאָרגעקומען קיין שום היזק.

פון עבר-הירדן קומען אָן פיל הילף-רופען פון די פערשידענע געמיינדעס.

לויט די לעצטע ידיעות דערגרייכט די צאָהל טויטע ביז 1000, די צאָהל פערוואונדעטע עטליכע טויזענד מאָן.

א סוף
אָבער נישט פֿון פֿולער.

ביי אַ מענש, וועלכער געפֿינט זיך אין אַ שווערען, כמעט האָפֿענונגסלאָזען צושטאַנד מאַכען זיך אָמאָל אַזעלכע פּלוצלינג'דיגע ערשיינונגען פֿון לעבענס־אויפֿרעגונג: דער קראַנקער בעקומט אויסגערוהטע פֿאַרבען אין פּנים, עס דערוועקט זיך ביי א'הם דער אַפּעטיט, ער הויבט אָן צו רעדען און ער מאַכט בכלל דעם איינדרוק פֿון אַ רעקאָנוואַלעסצענט.

די לעצטע סעסיע פֿון סיים און סענאַט האָבען געבראַכט דעם איינדרוק פֿון אַזאַ פּלוצ'ם חולה־מסוכן. עפּעס ווי אַ ניי לעבען וואָלט זיך אַריינגעגאָסען אין די ביידע אויסגעטרוקענטע פֿאַרלאַמענטאַרישע קערפּערשאַפֿטען, מיט יוגענטליכער לוסט און בענייד'נס־ווערטער ענערגיע האָבען זיי זיך גענומען צו די סאַמע וויכטיגסטע און קאָרדינאַלסטע אויפֿגאַבען און געזעץ־פּראָיעקטען: דער סענאַט — צו דער פֿראַגע וועגען רעכט זיך אַליין פֿונאַנדערצולאָזען, דער סיים — צו די געזעצען וועגען זעלבסטפֿערוואַלטונגען, צו דער ענדערונג פֿון דער וואַהל־אָרדינאַציע.

די רעגירונג האָט זיך צוגעקוקט צו דער פֿיבערהאַפֿטיגער אַרבייט און געשוויגען. די רעגירונג, וועלכע מוז און דאַרף זיין דער פֿאַקטישער איניציאַטאָר פֿון דער געזעצגעבערישער אַרבייט, האָט נישט געהאַלטען פֿאַר נויטיג צוצולייגען אַ האַנד — אין דער אָדער יענער ריכטונג צו דער אַרבייט פֿון די דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען. דאָס האָט אַרויסגערופֿען אויפֿרעגונג און פֿערוואונדערונג, און ערשט נעכטען האָט דער „ראָבאָטניק" געשטעלט אַ פּאָר האַרבע קשיות: צי האָט די רעגירונג אייגענע אַנשויאונגען אויף די געזעצען, וועלכע ווערען בעהאַנדעלט און אויב זי האָט — צו וועט זי מיט איהרע קאָנצעפּציעס פֿאַרטרעטען אויף דער סיים־טריבונע. די רעגירונג האָט געענטפֿערט דורך איהרע אָפֿיציאָזען און מיט'ן מויל פֿון „גלאָס פּראַוודי" האָט זי זיך לוסטיג געמאַכט איבער דער אויפֿגעפֿרישטער ענערגיע: דאָס לעבען אין לאַנד געהט דאָך סיי ווי פֿריהער און ווערט בעלענקט מחוץ און נעבען די בעלי־הבתים פֿון וויעטסקע גאַס.

ענדליך האָט זיך די רעגירונג בעשלאָסען אַריינצוזאָגען איהר וואָרט, און דאָס וואָרט איז געווען קורץ און זעהר שאַרף; די סעסיע ווערט געשלאָסען.

בעדויערען אויף דעם שריט פֿון דער רעגירונג איז נישטאָ וואָס. ספּעציעל די יודען קאָנען נישט האָבען קיין תרעומות פֿאַר דער שליסונג פֿון דער סעסיע. האָט זיך דאָך געהאַנדעלט וועגען געזעץ־פּראָיעקטען, וואָס געהען אין דער דירעקטער ליניע פֿון אַ שווערער עוולה לגבי די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען בכלל און די יודען בפרט. האָבען דאָך די רעדנער פֿון דער יודישער קאָלאָ בעצייכענט די „רעפֿאָרמען" פֿון ענדעקישען פּראָס. גלאָמבינסקי אַלס רעפֿאָרמען פֿון סטאָליפּינ'צן.

עס וואָלט אויך נישט געווען צו בעדויערען, ווען די רעגירונג וואָלט געגאַנגען אין איהר האַנדלונג מיט אַ שריט ווייטער, ד. ה. ווען דער סיים און סענאַט וואָלטען איינגאַנצען פֿונאַנדערגעלאָזט געוואָרען. די רעגירונג האָט דאָס דערוויל נישט געטון, און דאָס איז אַ שאָד. דערמיט וואָלט געמאַכט געוואָרען אַ ענ'עק צו די רעאַקציאָנערע אויספֿלוגען פֿון דער איצטיגער סיים מערהייט, יעדענפֿאַלס ביז עס וואָלט זיך צוזאַמגעקומען דער נייער סיים, געוועהלט לויט דער דעמאָקראַטישער וואַהל־אָרדינאַציע. דערמיט וואָלט אויך געמאַכט געוואָרען אַ סוף צו דער פּיינליכער און אונוווירדיגער לאַגע, אין וועלכער עס געפֿינען זיך די געזעצגעבערישע קערפּערשאַפֿטען און אין וועלכער זיי מאָרען זיך נישט געפֿינען, אונאָפּהענגיג פֿון זייער דעמאָקראַטישען אָדער רעאַקציאָנערען פּנים.

ל.

דער טומעל אַרום דער שליסונג פֿון דער סיים־סעסיע

וואָס זאָגט דעפּ. האַרטגלאַס. — ערקלערונגען פֿון סענאַט־מאַרשאַלעק.—אויפֿרעגונג ביי די ענדעקעס.—די פּרובען פֿון אַ פּעטיציע צום מלוכה־פּרעזידענט. — די אָפֿיציעלע ווערסיע.— דער 13־טער.

וועגען דער שליסונג פֿון דער סעסיע האָט דעפּ. האַרטגלאַס ערקלערט:

די פֿאַראָרדנונג פֿון מלוכה־פּרעזידענט וועגען שליסען די סעסיע פֿון סיים און סענאַט איז נישט געקומען אונערוואַרטעט. אויף די לעצטע זיצונגען פֿון „קאָלאָ" האָב איך דאָס נישט איינמאָל פֿאָראויסגעזאָגט. איבריגענס האָבען אַלע דאָס ערוואַרטעט אַ'ום פֿרייטאָג, אָבער דאָס איז געשעהן מיט צוויי טעג פֿריהער, ווי מען האָט זיך גערעכט.

פֿונ'ם שטאַנדפּונקט פֿון די יודען און אַנדערע מינדערהייטען איז דאָס שליסען די סעסיע נאָך סיים געקומען פּונקט צו דער ריכטיגער צייט, ווייל דאָדורך איז פֿאַרלויפֿיג אונמעגליך געמאַכט געוואָרען דאָס דורכפֿיהרען די זעלבסטפֿערוואַלטונגס־געזעצען, וואָס זענען אַ בולט'ע פֿערגוואַלטיגונג פֿון די עלעמענטאַרע פּרינציפּען פֿון דעמאָקראַטיע און בירגערליכער גלייכבערעכטיגונג אין בעצוג צו די מינדערהייטען.

דאָס שליסען די סעסיע האָט אויך דערוויילע אונמעגליך געמאַכט די רעכטע קלובען צו פֿערווירקליכען זייערע שענדליכע כוונות אין דער ריכטונג פֿון ענדערען די וואַהל־אָרדינאַציע צום סיים.

פֿונ'ם שטאַנדפּונקט פֿון דער דעמאָקראַטיע און פֿון פּאַרלאַמענטאַריזם מוזען מיר, יודען, צוזאַמען מיט אַלע דעמאָקראַטען בעדויערען די דאָזיגע גרינגשעצונג פֿון פּאַרלאַמענט מצד דער רעגירונג, אָבער מיר מוזען אויך פֿעסטשטעלען, אַז דער איצטיגער סיים און סענאַט האָבען נישט פֿערדינט אויף אַ בעסערען גורל. דער איצטיגער סיים, וועלכער האָט אָנשטאָט צו אַרבייטען פֿאַר'ן וואוהל פֿון דער מלוכה און פֿון דער בעפֿעלקערונג, זיך פֿערנומען מיט אויסאַרבייטען געזעצען, וואָס זענען געווען אויסגערעכענט אויף צו איינשערדריקען די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין פֿערגוואַלטיגען זייערע רעכט, — אַזאַ סיים האָט נישט קיין רעכט צו קלאָגען זיך דערויף, וואָס ער ווערט שלעכט טראַקטירט.

מאַרשאַלעק טראָמפּטשינסקי האָט ערקלערט אין אַ געשפּרעך מיט דעפּוטאַטען און זשורנאַליסטען, אַז ער איז צופֿרידען וואָס די סעסיע איז געשלאָסען געוואָרען, ווייל ס'איז שוין צייט צו פֿאָהרען אויף וואַקאַציע. אָבער אין עטליכע וואָכען אַרום וועט ער מיט זיינע חברים צונויפֿזאַמלען אונטערשריפֿטען אויף אַ פּעטיציע צום פּרעזידענט וועגען צונויפֿרופֿען אַ נייע סעסיע אין סעפּטעמבער.

פֿון ה' טראָמפּטשינסקי'ס געזיכט שיינט אָבער נישט אַרויס אַזאַ צופֿרידענהייט. די ליפּען ציטערען ביי איהם פֿון כעס רעדענדיג וועגען דעם שריט פֿון דער רעגירונג, און די זשורנאַליסטען ענטפֿערט ער בייז, אַז ער וועט קיין שום געשפּרעכען נישט געבען.

וויצע־מאַרשאַלעק וואָזשניצקי ערקלערט, אַז ער האָט זיך אָפּגעזאָגט אונטערצושרייבען די פּעטיציע, ווייל ער וויל זיך נישט בינדען מיט אַ זאַך, וואָס דאַרף געשעהן ערשט אין אַ צוויי חדשים אַרום. ווען ס'זאָל זיך האַנדלען וועגען שוין צוזאַמענרופֿען אַ סעסיע, וואָלט ער פֿיליייכט דאָס געטון. אָבער אויב דאָס דאַרף געשעהן ערשט אין סעפּטעמבער, וויל ער בעסער וואַרטען ביז דעמאָלט און זעהן ווי די געשעהנישען וועלען זיך אַנטוויקלען.

בעזונדערס נידערגעשלאָגען און אויפֿגערעגט זענען די ענדעקעס אין די פּיאַסטאָווצעס. וויטאָס דרעהט זיך אַ־ום אין די קולואַרען אַ נערוועזער און שמועסט מיט זיינע מקורבים.

אַמרויגעסטן פֿאַרהאַלטען זיך די יודען אין די דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען פֿון די אַנדער מינדערהייטס קלובען.

באַלד הויבען זיך אָן צו פֿערזאַמלען די בעזונדערע קלובען אויף בעראַטונגען.

די ענדעקעס טרעטען אַרויס מיט דער איניציאַטיווע צו זאַמלען אונטערשריפֿטען אויף אַ געמיינזאַמער פּעטיציע פֿון אַלע סענאַט־קלובען צום מלוכה פּרעזידענט וועגען צונויפֿרופֿען אַ נייע אויסערגעוועהנליכע סעסיע פֿון סענאַט.

לויט דער קאָנסטיטוציע דאַרף דער מלוכה־פּרעזידענט אויף אַ ווענדונג פֿון איין דריטעל פֿון אַלע סענאַטאָרען אָדער דעפּוטאַטען צונויפֿרופֿען אין משך פֿון 14 טעג אַנ'אויסערגעוועהנליכע סעסיע פֿון סענאַט און פֿון סיים.

די סענאַטאָרען פֿון אַלע קלובען שרייבען גערען אונטער די פּעטיציע. בלויז די סענאַטאָרען פֿון „וויזוואָלעניע" און פֿון „קלוב־פּראַצי" ענטזאָגען זיך די פּעטיציע אונטערצושרייבען.

*

אויך צום סענאַטאָר ראַפּאָפּאָרט־שטריין קומט צו אַ ענדעקישער סענאַטאָר און לייגט איהם פֿאָר, אַז די יודישע סענאַטאָרען זאָלען די פּעטיציע אונטערשרייבען.

סען. ראַפּאָפּאָרט־שטריין ערקלערט אָבער אַז ער קאָן עס נישט טון אָהן אַ בעשלוס פֿון „קאָלאָ" און איבריגענס האַלטען די יודען נישט פֿאַר אַזוי נויטיג צוזוהעלפֿען די רעכטע קלובען דורכצופֿיהרען דווקא זייער פּראָיעקט פֿון ענדערען די וואַהל־אָרדינאַציע.

*

פֿון גוט־אינפֿאָרמירטע קרייזען, וואָס שטעהען נאָהענט צו דער רעגירונג, ערקלערט מען, אַז די סבה פֿונ'ם פּלוצלונגען שליסען די סעסיעס פֿון סיים און סענאַט איז דאָס אָננעהמען דורכ'ן סיים דעם בעשלוס וועגען ענדערען די קאָנסטיטוציע אין דער ריכטונג, אַז דער סיים זאָל זיך קאָנען אַליין אויפֿלעזען לויט זיינעם אַנ'אייגענעם בעשלוס. די רעגירונג שטעהט נעמליך אויפֿ'ן שטאַנדפּונקט, אַז דאָס רעכט אָפּצולעזען דעם סיים צו יעדער צייט דאַרף געהערען אויסשליסליך צום מלוכה־פּרעזידענט און די רעגירונג וויל דעריבער נישט דערלאָזען צו דער דורכפֿיהרונג פֿון אַזאַ ענדערונג אין דער קאָנסטיטוציע.

די רעגירונג האַלט אויך, אַז דאָס ענדערען די קאָנסטיטוציע אויף אַזאַ אופֿן מאַכט לעכערליך דעם סיים, ווייל אין כמעט אַלע מלוכות איז דאָס פֿונאַנדערלאָזען פֿון פּאַרלאַמענט דאָס אויסשליסליכע רעכט פֿונ'ם קאָפּ פֿון דער מלוכה.

דערמיט ערקלערט זיך אויך דער פֿאַקט, וואָס דער מ.ג. סקלאַדקאָווסקי האָט דעם דעקרעט וועגען שליסען די סעסיע אַרגעלייגט אין סענאַט גראָד אין דעם מאָמענט, ווען דער סענאַט איז צוגעטראָטען צום פּונקט וועגען ענדערען די קאָנסטיטוציע.

*

ס'איז בעוואוסט, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי האַלט שטאַרק פֿון דער דאַטע 13. פֿיל וויכטיגע געשעהענישען אין זיין לעבען זאָלען האָבען פֿאָרגעקומען אין 13־טען טאָג פֿון מאָנאַט. און דעריבער בעמיהט ער זיך שוין אַליין אויך, אַז וויכטיגע שריט, וואָס ער נעהמט פֿאָר, בעוויסע אַקטען, וואָס ער וויל דורכפֿיהרען זאָלען אויספֿאַלען פּונקט אויפֿ'ן 13־טען.

מען מוז דעריבער ווערען נישט ווינענדיג אויסמערקזאַם, אַז די דעקרעטען פֿונאַנדערצולאָזען דעם סיים און סענאַט זענען אונטערגעשריבען און פֿערווירקליכט געוואָרען עהרגעסטערן — דעם 13. יולי.

מינדערהייטס־רעכט — נאַציאָנאַלע־רעכט

דער אַלוועלטליכער קאָנגרעס צושיצען די רעכט פֿון יודישע מינדערהייטען

ספּעציעל פֿאַר'ן „נייעם פֿאָלקסבלאַט". פֿון דעפּ. יצחק גרינבוים.

דעם אמת זאָגענדיג, האָב איך מיר נישט פֿאָרגעשטעלט, אַז דער בעשלוס צונויפֿצורופֿען אַ קאָנגרעס וועגען יודישע מינדערהייטס־רעכט, אין וועלכען עס זאָלען זיך בעטייליגען אויך פֿאַרשטעהער פֿון אַמעריקאַנישען יודענטום, וועט אַרויסרופֿען אַ התנגדות און נאָך אַזאַ שטאַרקע, מצד יענע עלעמענטען, מיט מר. מאַרשאַל בראש, וואָס האָבען שוין איינמאָל געפּרובט אָנטקעגענצושטעלען זיך אַזאַ מין בעשלוס און האָבען קיין ערפֿאָלג נישט געהאַט. ס'איז אָבער צו בעדויערען, וואָס מר. מאַרשאַל שטעלט גאָר קיין אַרגומענטען נישט אַרויס.

אונזערע רעכט קאָנען פֿערווירקליכט ווערען נאָר, אַזוי צו זאָגען בפֿרהסיא, אָפֿען פֿאַר דער גאַנצער וועלט, ווען די געזעלשאַפֿטליכע מיינונג וועט זיי אָנערקענען פֿאַר ריכטיג, אויף אַנ'אַנדער אופֿן וועלען זיי קיינמאָל נישט אויסגעפֿיהרט ווערען, וואָרום קיין שום מאַכט אויף דער וועלט וועט זיך נישט וועלען איינרייסען מיט דער געזעלשאַפֿטליכער מיינונג צוליעב די סודות־איינרוימער.

שוין גאַנצע 20 יאָהר זייט מיר האָבען אויפֿ'ן געביט פֿון ציוניזם, למשל, איבערגעריסען מיט „לאַבאָראַטאָרישע" מעטאָדען און געגאַנגען אין די הערצלשע דרכים פֿון אַנ'„אַראַטאָרישער" פּאָליטיק. קיינער וועט נישט בעהויפּטען, אַז מיר האָבען צוליעב דעם געליטען וועלכען עס איז שאָדען. אדרבא ואדרבא, מיר האָבען זיך בעפֿרייט פֿון חשדים, וואָס ווערען שטענדיג אַרויסגערופֿען דורך סודות, דורך שושקען זיך.

שוין גאַנצע 20 יאָהר זייט מיר האָבען אויפֿ'ן געביט פֿון ציוניזם, למשל, איבערגעריסען מיט „לאַבאָראַטאָרישע" מעטאָדען און געגאַנגען אין די הערצלשע דרכים פֿון אַנ'„אָראַטאָרישער" פּאָליטיק. קיינער וועט נישט בעהויפּטען, אַז מיר האָבען צוליעב דעם געליטען וועלכען עס איז שאָדען. אדרבא ואדרבא, מיר האָבען זיך בעפֿרייט פֿון חשדים, וואָס ווערען שטענדיג אַרויסגערופֿען דורך סודות, דורך שושקען זיך. אַנ'אָפֿענער קאַמף איז פֿיל מענשליכער און פֿערשטענדליכער, ווי יענע „לאַבאָ־ראַטאָרישע" מעטאָדען, מיט וועלכע מר. מאַרשאַל בעריהמט זיך אַזוי שטאַרק.

זייט יאָהרען האָט מען אין די קרייזען פֿון קאָמיטעט פֿון די יודישע דעלעגאַציעס געפּלאַנט וועגען אַזאַ קאָנגרעס. שטעהענדיג אין אַנ'ענגען קאָנטאַקט מיט די פֿאָרשטעהערשאַפֿטען פֿון די מזרח אייראָפּעאישע קבוצים, האָט דער קאָמיטעט פֿערשטאַנען, אַז די פֿערווירקליכונג פֿון דעם מינדערהייטס־טראַקטאַט פֿאָדערט פֿיל גרעסערע אָנשטרענגונגען אַלס זיין פּראָקלאַמירונג, אַז די בעזונדערע יודישע קבוצים, זענען צו שוואַך דורכצוזעצען די מינדערהייטס־רעכט אין לעבען. אָהן די פֿערטרעטער פֿון אַמעריקאַנער יודענטום האָט אָבער אַזאַ קאָנגרעס נישט געקאָנט צושטאַנד קומען. איצט האָט דער יודיש־אַמעריקאַנישער קאָנגרעס בעשלאָסען צו שיקען זיינע פֿאָרשטעהער צו אַזאַ קאָנגרעס, ס'ווענדט זיך אַלזאָ נאָך אַ מאָל בילדען די זעלבע מאַכט, וואָס האָט שוין איינמאָל געווירקט מיט אַזאַ ערפֿאָלג.

מיר, אין די לענדער, וואו עס ווערט געפֿיהרט דער קאַמף פֿאַר די מינדערהייטס־רעכט, פֿיהלען אויף יעדען טריט און שריט, ווי נויטיג עס איז אַזאַ יודישע קראַפֿט. די גרעסטע זינד געגען אונזערע אינטערעסען זענען בעגאַנגען די אַלע, וואָס האָבען זיך איינגערעדט, אַז עס איז גענוג צו פּראָקלאַמירען רעכט, צו פֿערשרייבען זיי אויפֿ'ן פּאַפּיער, זיי זאָלען אַריין אין לעבען, און האָבען געוואָלט פֿונאַנדערלאָזען אַ דעם קאָמיטעט פֿון די יודישע דעלעגאַציעס, אַ דעם יודיש־אַמעריקאַנישען קאָנגרעס. צום גליק איז זייער אויספֿאַרישטט נישט געווען אַזוי גרויס, אַז זייער מיינונג זאָל דעציזירען.

איצט איז ווידער געקומען אַ גינסטיגער מאָמענט צו שאַפֿען דעם נויטיגען יודישען כח, וואָס זאָל בייטשטעהן די יודישע קבוצים אין זייער קאַמף פֿאַר זייערע בירגערליכע און נאַציאָנאַלע רעכט. פֿאַר דעם דאָזיגען לעצטען וואָרט שרעקען זיך אַזוי אונזערע געגנער. מר. מאַרשאַל זאָגט עס נישט אַרויס אָפֿען, דערפֿאַר אָבער טוט עס זיין מיטקעמפֿער דער גראַנד־ראַבבין פֿון פֿראַנקרייך. אינ'ם טראַקטאַט האָט דער איינפֿלוס פֿון מר. מאַרשאַל, ווי'ט אויס, געבראַכט דערצו, אַז עס זאָלען בענוצט ווערען די אונגעלומפּערטע בעגריפֿען, רעליגיעזע, שפּראַכליכע און ראַסען־מינדערהייטען. נעמט די אַלע בעגריפֿען אָדער צוויי פֿון זיי צונויף האָט מען דאָך דעם בעגריף נאַציאָנאַל. בנוגע צו יודען געוויס, אַז פֿאַרוואָס שרעקט מען זיך? עס געהט נישט וועגען דעם שאָדען, וועלכען די יודען אין מזרח אייראָפּא קאָנען דערפֿון ליידען. זיי שרייען דאָך אָפֿגעפֿטען, אַז זיי פֿערשטעהן די מינדערהייטס־רעכט אַלס נאַציאָנאַלע. עס געהט וועגען דעם, אַז די געגנער ווילען נישט, אַז יודען זאָלען אָנערקענט ווערען אַלס אַ נאַציע, אַ בעזונדערע אומה, זאָלען האָבען דאָס רעכט צו פֿיהרען אַ נאַציאָנאַל לעבען.

דאָס זענען די אמת'ע סבות פֿון דער בייזערשאַפֿט צו דעם קאָנגרעס. אַלע אַנדערע מאָטיווען, אַלע אַנדערע ספֿקות ווערען בלויז אַרויסגעשטעלט, כדי צו פֿערדעקען דעם אמת פֿאַר דער יודישער וועלט. עס איז שוין אָבער איבער קיין שום ספק נישט, אַז דאָס וועט נישט געלונגען. די נויטווענדיגקייט פֿון אַ וועלט־קאָנגרעס וועגען יודישע רעכט איז איצט פּונקט אַזוי גרויס, ווי עס איז געווען גרויס די נויטווענדיגקייט צו בילדען יודישע דעלעגאַציעס אין דער צייט פֿון דער שלום־קאָנפֿערענץ. מען קאָן זיין זיכער, אַז אויך דאָס מאָל וועלען מר. מאַרשאַל און זיינע חברים נישט האָבען מעהר גליק ווי אין 1919 י.

(י. ג. א.)

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16,
Telefon 11-24
מענערליכע- און קינדער־קראַנקהייטען.
נעמט אָן פֿון 7–8, זונטאָג פֿון 4–6

בערוהיגונג אין דער וועלט-פאליטיק

די לעצטע טעג איז צו בעמערקען אין דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק א געוויסע בערוהיגונג. איינע פון די מאמענטען, וועלכע האבען גע־ווירקט אויף א צייטווייליגע בערוהיגונג פון די געמיטער, איז אהן א ספק די מילדערונג פון דעם ענגליש-סאוויעטי־שען קאנפליקט, וועלכער גרהט איבער פון א שארפען סטאדיום אין א כראני־שען. דער מעסיגער קורס אין די סא־וויעטען האט גענונט איבער דער עק־סטרעם-לינקער טאקטיק פון דער אפא־זיציע. דער פארשטעהער פון דעם מע־סיגען קורס פאלקס-קאמיסאר טשיטשע־רין בעמיהט זיך איצט צו פערבעסע־רען די דיפלאמאטישע פעהלערן, וועלכע די סאוויעטען האבען לעצטענס געמאכט.

ס'איז דעריבער צו האפען, אז מצד די סאוויעטען איז נישט צו ערווארטען אין דער נאהנטער צוקונפט קיין סיור־פריזען.

די סיטואציע אין מערב-אייראפע האט זיך אין די לעצטע פאר וואכען ווייניג וואס געענדערט. די ים קאנפע־רענץ פון די דריי הויפט-מאכטען, ענג־לאנד, אמעריקא און יאפאן איז געבלי־בען שטעקען, ווי ס'איז געווען פאר־אויסצוזעהען, אויף א טויטען פונקט, ווייל די פערקלענערען די בעוואפנונג פון די 3 מאכטען איז דערווייל נישטא וואס צו רעדען.

פון די לעצטע וויכטיגע געשעהעני־שען איז ווערט צו דערמאנען דאס, וואס דייטשלאנד איז אפיציעל צוגעלא־זען געווארען צו דער מאנדאט-קאמי־סיע אין גענף. דער אנגענומענער בע־שלוס, וועלכער האט ארויסגערופען פערשיידענע קאמענטארען מצד דער פראנצויזיש-ענגלישער פרעסע, טראגט דערווייל נאר א טעארעטישען כאראק־טער; אויף דער אגענדע פון דעם פעלקער-ליגע ראט האט די מאנדאט־קאמיסיע געענטפערט, אז זי זעהט נישט קיין שום מניעות, די קאמיטעט זאל פערגרעסערט ווערען מיט איין מיטגליד, וועלכער קען פערטרעטען ווע־רען דורך דייטשלאנד. צוליב דעם, וואס די אויפגאבע פון דער מאנדאטען־קאמיסיע איז אכטונג צו געבען אויף דער פערוואלטונג פון די מאנדאטען־טעריטאריעס, וועלכע האבען צום גרעס־טען טייל אמאל געהערט צו דייטש־לאנד, ווערט איצט געשאפען א זעהר דעליקאטע סיטואציע, מיט דעם מא־מענט, ווען דייטשלאנד וועט האבען א ווערט ס'איז דעה אין דער מאנדאט־קאמיסיע, וועט זי, פערשטעהט זיך, נישט דורכלאזען קיין געלעגנהייט צו בעשווערען די מאנדאט-מלוכות זייער פאזיציעס, כדי צו דערגענטערען דעם מאמענט און אבצונעהמען זייערע אמא־ליגע טעריטאריעס.

די פרעסע פון ענגלאנד און פראנק־רייך האט דאס שוין פאראויסגעזעהען און זי בעמיהט שוין פון פאראויס צו קאנסטאטירען די פאליטישע קאנסע־קווענץ פון דער קאמיסיע, וועלענדיג ארבבריינגען די ראל איהרע צו דער מדרגה פון א זאכקענער-קאמיסיע.

דער איטאליעניש - יוגאסלאווישער קאנפליקט קען דערווייל ווערען גערע־כענט אלס ליקווידירט.

מען מוז אבער בעדענקען, אז ענד־גילטיג איז די פראגע נישט געלעזט גע־ווארען, ווייל דער באדען פון דעם קאנפליקט האט גארנישט פערלוירען פון זיין שארפקייט.

געהמענדיג דאס אלץ אין אכט, מוז מען די איצטיגע בערוהיגונג אין דער אינטערנאציאנאלע לאגע בעטראכטען נאר אלס צייטווייליגע פעריען-אפרוה.

נ. פ.

נאכ'ן ציון. לאנד-צוזאמענפאהר.

פון דעפ. דר. י. ראזענבלאט.

דער 8 ציוניסטישער לאנד-צוזאמענ־פאהר איז פארגעקומען ביי אונגינסטי־גע בעדינגונגען. פון איין זייט הערשט א דעפרעסיע צוליב דעם פאראיבער־געהענדען ווירטשאפטליכען קריזיס אין א"י, פון דער צווייטער זייט – ספע־ציעל צווישען די פוילישע ציוניסטען – קומט פאר זייט איניגע יאהר א העפטיגע מיינונגס-פערשידענהייט איבער דער יודישער אגענץ. ווי ס'געשעהט אין ענהליכע פאלען שרייבט איין צד צו דעם צווייטען די שולד פאר דער הערשענדער אפאטיע. ביי אזעלכע בע־דינגונגען האבען פיל דערווארטעט – איניגע – מיט אינרוה, אנדערע מיט א פערבארגענער פרייד, – אז די קאנ־פערענץ וועט פיהרען צו אנ'ענטשיידע־נער שפאלטונג אין די רייהען פון די פוילישע ציוניסטען.

אויף דער קאנפערענץ איז ווירקליך געפיהרט געווארען א שטארקער קאמף צווישען דער גרופע „עת לבנות" (אנ־העגנער פון דער יודישער אגענץ) און „על המשמר" (די געגנער פון פערברייטערען די יודישע אגענץ). די קאמפענ־דע גרופען האבען געבראכט א גאנצען ארסענאל פון בעווייזען, וואס זאלען שטיצען זייער שטאנדפונקט. פאר די נישט פערטרויטע, וואס זענען קאנוע־זענד געווען אין זאל, האט געקענט שיינען אין איניגע מאמענטען, אז דער ברוך איז פערטיג. דא האט זיך אבער אויך, ווי שוין אמאל, דערוויזען דער שטארקער אידעאליזם, וואס איז כא־ראקטעריסטיש פאר די ציוניסטישע רייהען, אז דער אינטערעס פון דער בעוועגונג איז מאסגעבער ווי די פער־זענליכע שטאנדפונקטען. מ'קעמפט נישט צוליב קאמף-לוסט, נאר ווייל יעדער איז איבערצייגט, אז נאר זיין אנזיכט וועט מעהר ברענגען נוצען דעם אויפ־בוי פון א"י.

און נאך איז וויכטיג פעסטצושטע־לען; פון אלע זייטען איז אויסדרוקליך בעטאנט געווארען, אז דער קריזיס אין א"י איז א נארמאלע ערשיינונג, אז מ'מוז זיין דערויף פארגעבערייט, אז אזעלכע ערשיינונגען וועלען פארקומען און מוזען פארקומען נאך יעדען פער־יאד פון א גרויסער עמיגראציע, אז ס'איז נויטיג א געוויסע צייט ביז אנ'־עמיגראציע-שטראם ווערט פערדייהט. ביי אזעלכע פראצעסען לאזט זיך נישט און ס'וועט זיך נישט לאזען פערמיי־דען, אז א טייל פון די עמיגראנטען, וועלכע בעזיצען נישט די נויטיגע בע־דינגונגען, כדי זיך איינצואפען אין לאנד, וועט מוזען אויסוואנדערען, און אז דער אנדערער, גרעסערער טייל, וועלכער בעזיצט די דאזיגע בעדינגונ־גען, וועט זיך איינאארדענען אין לאנד די סטאטיסטיק פון דער עמיגראציע פון 1924–5 י. און די סטאטיסטיק פון די צוריקגעקעהרטע אין 1926–7 י. בע־ווייזט דייטליך, אז 2/3 פון דער עליה איז אין לאנד געבליבען און ארדענט זיך לאנגזאם איין. ס'איז אויך טעסטגע־שטעלט געווארען, אז די לאגע אין א"י בעסערט זיך נאכאנאנד, הגם ס'הערשט נאך דארט אנ'ארבייטסלאזיגקייט.

אט די אלע פאקטען זענען אויף דער קאנפערענץ גאנץ אפען און אהן פערהילונג ארומגערעדט געווארען, און דער פועל-יוצא איז געווען די פעסט־שטעלונג, אז די הערשענדע אפאטיע אין דער ציוניסטישער בעוועגונג פון פוילען, וועלכע איז מעהר פון פסיכי־שער נאטור, קען לייכט בעזייטיגט ווע־רען ביי געוויסע ארגאניזאציאנעלע רעפארמען. אויף דער איצטיגער קאנ־פערענץ איז נאך נישט געקומען צו א בעזייטיגונג פון אלע מיינונגס-פערשי־דענהייטען, וועלכע טיילען די ביידע גרופען, אבער ס'אונטערליגט נישט קיין שום צווייפעל און דאס איז אויך בעטאנט געווארען פון אלע זייטען, אז די דאזיגע דיפערענצען האבען פער־לוירען זייער שארפען כאראקטער, און אז אין דער נאהנטער צוקונפט וועט קומען צו א געמיינזאמער לאיאלער צוזאמענארבייט פון ביידע צדדים. דער אנהויב איז געמאכט געווארען, הגם „על המשמר" בעטייליגט זיך נאך נישט אינ'ם עקזעקוטיוו פון צ. ק., געהען זיי דאך אריין אין אלגעמיינעם צ. ק.

ס'איז כאראקטעריסטיש, אז די דא־זיגע אפאזיציאנעלע גרופע, וועלכע געפינט זיך היינט אין דער מינדער־הייט, האט פאר'ן שלוס פון דער קאנ־פערענץ אפגעגעבען אנ'אפיציעלע ער־קלערונג, אז זי איז גרייט מיטצואר־בייטען אינ'ם צ. ק. פראקטיש אויף אלע געביטען און אז איהרע מיטגלי־דער וועלען איבערנעהמען אלע פליכ־טען, וועלכע דער עקזעקוטיוו וועט אויף זיי ארויפלעגען.

ס'איז צו האפען, אז נאכ'ן קאנגרעס וועט קומען צו א נאך גרעסערער דער־נעהנטערונג אין די רייהען פון די פוי־לישע ציוניסטען. איין מאמענט איז כא־ראקטעריסטיש גראד פאר די ציוניסטען: דער גרעסטער טייל פון די „געגנער", וואס קעמפען צווישען זיך מיט אזא העפטיגקייט, זענען גלייכצייטיג אין פערזענליכען לעבען די בעסטע פריינד און געהען אין אנד. פראגען, ווי למשל, אין אינערליך-פאליטישע ענינים, גע־שלאסען צוזאמען. דערמיט איז צו ער־קלערען, אז די רעזאלוציעס, וועלכע זענען גוגע די אינערליך-פאליטישע פרא־בלעמען האבען נישט ארויסגערופען קיין שום מיינונגס-פערשידענהייטען און זענען געווארען איינשטימיג אנגענומען.

קוים איז די טאג-ארדנונג ערלעדיגט געווארען, איז די גאנצע קאנפערענץ ווי איין מענש אויפגעשטאנען און אפ־געזונגען די „התקוה", די דעלעגאטען זענען זיך פאנאנדערגעגאנגען אין גו־טער האפנונג און אין דער איבערצייגונג, אז די ציוניסטישע אידעאלען זע־נען אזוי טיף איינגעווארצלט אין דער נשמה פונ'ם יוד, און אז זיי בילדען אזא שטארקען פונדאמענט פאר דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אז קיין שום אינערליכע קאמפען זענען פאר איהר נישט געפעהרליך. קיין פארטיי אויף דער וועלט, וואס בעשטעהט פון פרייוויליגע אנהענגער, וואס בענוצט זיך נישט מיט קיין שום דיסציפלינארע גוואלד-מיטלען, וואס שליסט נישט אויס די אנדערש-דענקענדע פון איהרע ריי־הען, וואס לאזט פאר איהרע מיטגלי־די גענצליכע פרייהייט נישט נאר ארויס צוזאגען זייערע אייגענע מיינונגען, נאר אפילו פאר זיי צו אגיטירען און קעמ־פען, קיין שום פארטיי וואלט נישט געקענט אזוי אימשטאנד זיגרייך אויסצו־האלטען דעם שטורם פון אינערליכע קאמפען.

דער „לעצטער אוואנס".

פראצעס פון אנ'ענגלישען אריסטאקראט און א מיידעל, וועלכע ער האט איבערגעלאזט נאקעט אין וואלד.

(קארעספאנדענץ פון לאנדאן).

אין מעידסטאן, א שטעטעל נעבען לאנדאן, איז פארגעקומען א זעהר כא־ראקטעריסטישער פראצעס, וועלכער האט אויפגעדעקט א אינטערעסאנטע סאציאלע ערשיינונג פון נאך דעם קריג. איידער דער פראצעס האט זיך אנגעהויבען, האט דער ריכטער געווארענט דעם עולם, אז ס'פאסט קוים פאר א קולטורעלען מענ־שען צו הערען דאס, וואס ס'וועט דא פארקומען, און מסתם פאסט צוליב אט דער ווארענונג, איז דער געריכטס זאל געווען איבערפולט פון א קולטורעלען פובליקום, הויפטזעכליך פון דאמען, וועלכע זענען אין אייגענע אויטאמאבי־לען געקומען פון לאנדאן.

שעה'ען פאר'ן אנהויב פון פראצעס איז פאר דער פרייזונג אין זאל גע־שטאנען א לאנגע רייהע נייגיריגע. הארט פאר דער טיר זענען געשטאנען די „גליק־ליכע", וועלכע זענען געקומען פריהער פאר אלעמען, מיט 5 שעה: צוויי יונ־גע עלעגאנטע פרייליינס אין עלטער פון א 19 און 20 יאהר.

דער העלד פון פראצעס איז בארא־נעט סער דזשעראלד מאקטעל אויל־טשער, זעהר א רייכער מאן, פון 34 יאהר, א געוועזענער אפיציר, זעהר א שעהנער. די העלדין, די געליעבטע – א יונגעמשקע, שעהנע פרייליין, מיט דזשין אלדס. לויט דער קליידונג און די מאניערען איז ביים הייננטיגען טאג שווער צו דערקענען צו וועלכען קלאס א מענש געהערט; גע־זונדערט בעציהט זיך דאס צו יונגע ענגלענדערינס. פרייליין דזשין אלדס איז א מאדיסטקע, אבער אויסזעהן זעט די אויס, ווי אנ'אמת'ע לאדי.

סער דזשעראלד האט זיך מיט דעם מיידעל בעקאנט אין מאי אין א טאנצ־קלאס. ער האט פאר איהר פערהוילען זיין טיטול און זי האט נישט געוואוסט אז ער איז א באראנעט. אויפ'ן צווייטען טאג, אין אווענד האט דער בארא־נעט דורך'ן טעלעפאן איהר פארגעלייגט זיי זאלען מאכען שפאציר אין זיין אויטא קיין געידסטאן, א 50 קילאמעטער ווייט פון לאנדאן. זי האט דעם פאר־שלאג גערן אנגענומען. צוערשט זענען זיי פערפאהרען אין א רייכען לאנדאנער רעסטאראן, געטרונקען, געגעסען, גע־טאנצט, דאן זענען זיי געפאהרען שפא־צירען און ארום 1 ביינאכט זענען זיי געקומען אין א רעסטאראן אין מעידסטאן ווידער געטרונקען און אוועקגעפאהרען.

4 א זייגער אינדערפריה האט עמיץ אנגעקלאפט אין דעם הויעל, וואס שטעהט נעבען דעם מעידסטאנער פארק. ווען די בעל-הבית'טע האט געעפענט די טיר, האט זי דערזעהן פאר זיך א נישט געוועהנליך בילד. אויף דער שוועל איז געשטאנען א יונגע דאמע, וואס איהר גאנצער טואלעט איז בע־שטאנען פון זיידענע זאקען און האנטא פעלעך. דאס לייב און דאס פנים פון דעם מיידעל איז געווען אויסגעשמירט מיט שווה-וואקס. דאס איז געווען פריי־ליין דזשין אלדס. זי האט דערצעהלט, אז אין וואלד האט איהר בעגלייטער אפגעשטעלט דעם אויטאמאביל און איר געמאכט א בעוויסען פארשלאג. ווען זי האט זיך אפגעזאגט, האט איהר אויל־טשער געבונדען די הענד, נאר דער־נאך האט ער איהר אויפגעבונדען און געהייסען, זי זאל זיך אויסטאן. זי האט מורא געהאט, ער זאל איהר נישט דער־הרג'ענען און זי האט איהם געפאלגט דאן האט איהר אוילטשער אויסגעשמירט מיט שווה-וואקס און איז אוועקגעפאהרען איבערלאזענדיג דאס מיידעל אין וואלד איהרע קליידער האט מען שפעטער געפונען דארט, וואו ס'איז געשטאנען דער אויטאמאביל.

די פרוי, צו וועלכער דאס מיידעל האט זיך געווענדעט, האט ווענען דער זאך געמאלדען דער פאליציי, און — אפשר געגען ווילען פון דער געליטענער — איז פערפיהרט געווארען א פראצעס. די פערזאן פון אוילטשער'ן איז לייכט פעסטגעשטעלט געווארען. די פראגע וועגען געוואלדטאט אדער וועגען דרא־הען מיט'ן טויט איז אפגעפאלען, די גע־ליטענע אליין האט דאס נישט בעהויפט. ס'זענען נאר געבליבען די פאקטען: דאס פרייוויליגע אויסטון זיך, דאס בעשמי־רען דעם קערפער מיט שווה וואקס און דאס איבערלאזען אליין אין וואלד. און ס'איז נאטירליך ענטשטאנען די פראגע: מיט וואס זאל מען ערקלערען אזא מין האנדלונג מצד א דזשענטעלמען פון דער בעסטער געזעלשאפט?

אויפ'ן פראצעס איז אנגעוויזען גע־ווארען, אז סער דזשעראלד איז א מענש נישט אינגאנצען א נארמאלער. אין קריג האט ער זיך אפילו אויסגעצייכנט אלס גוטער אפיציר, אבער ער איז געווען פערוואונדעט און קראנק אויף טיפוס. און דאס האט געריהרט זיין נערוועז־סיסטעם. ער איז קראנק געווארען אויף נעוראסטעניע, און באלד, ווי ער פלעגט נאר אויסטרינקען, פלעגט ער ווערען אנ'אנדער מענש. און טרינקען פלעגט ער גאנץ אפט. דערביי פלעגט ער בע־קומען אונגארמאלע סעקסועלע בענטה רען. (דרך אגב – דער באראנעט איז פערהייראט און, ווי ס'דערצעהלט זיין פרוי – איז די הייראט א גליקליכע.)

דער ריכטער האט דעם בעשולדיג־טען פער'משפט אויף 6 חדשים טורמע. ביידע צדדים האבען זיך בעמיהט וואס גיכער דעם פראצעס צו פערענדיגען. אין ענגלאנד קען מען נישט פערטושען א פערברעכען, מעג דער בעשולדיגטער פערנעהמען די הוכסטע שטעלונג; נאר אויב דער בעשולדיגטער איז זיך מודה אין זיין שולד, דאן איז מעגליך די פראצעדור צו פערקירצען און צו פער־ווישען פיל סקאנדאליזע פרטים.

6 חדשים טורמע און דערנאך – אנ'אומפערמיידליכער בויקאט מצד דער געזעלשאפט – דאס איז א שווערע שטראף, נאר דער בעשולדיגטער וואלט בעקומען א פיל גרעסערע שטראף, ווען פון זיין זייט וואלט פאקטיש געווען א גע־וואלדטאט אדער א פרוב צו בעגעהן א געוואלדטאט.

מיר האבען פאר זיך א קליין, נאר אינטערעסאנט בלעטעל פון די ענגלישע זיטען. נאכ'ן קריג, וועלכער האט פער־ניכטעט נישט נאר מיליאנען מענשליכע לעבענס און מיליארדען פערמעגענס נאר אויך פיל פון די אלטע אנשויאונ־גען, איז די „פילאזאפיע" פון דער ענג־לישער געזעלשאפט געווארען דער „הע־דאניזם", ד. ה. דאס די פילאזאפיע פו[ן] אויסנוצען דאס לעבען, פון א „לעב[ען] כדי". דער פילאזאף העדאן האט מי[ט] הונדערטער יאהרען צוריק געלערנט אז אלע אונזערע האנדלונגען דארפ[ען] האבען דעם ציל – צו פערשאפען דע[ם] מענשען וואס מעהר פערגעניגענס. „ד[י] די געגענווארט געהערט אונז, די צ[וקונפט] קונפט איז נישט בעקאנט, קיין פע[רגאנגע]נהייט איז נישטא" – האט ג[ע]לערנט דער פילאזאף.

דאס בעמערקען מיר איצט אויך א[ין] ענגלאנד דאס שטרעבען „א לעב צו ט[ון]" האט ארומגעכאפט אלעמען. נאכ'ן קר[יג] האבען פיל מענשען געמאכט גרויס[ע] פערמעגענס און זיי אהרט נישט, [...]

(ווייטער זעה 6-טע זייט).

דער פרויען-האַנדעל ביי יודען.

זיינע סיבות, פאָרמען און די מיטלען דעם האַנדעל צו בעקעמפען.

פון **בערטא טעפליצקא.**

.1

דאָס צופאַלען פון דער יודישער פאַמיליע, שטילע חופות און חתנים—משיחים.

די גרויזאַמע און שרעקליכע מלחמה, דער מענער-מאָרד, ווי מען זאָגט, דער מענשען מאָרד, ווי מען דאַרף זאָגען, איז נאָך פריש ביי אַלעמען אין זכרון. מיט איהרע פעדעם ציהט זי זיך אויך איבער דעם יודישען-פאַמיליען-לעבען. די ריינקייט און שטאַרקייט פון יודישען פאַמיליען-לעבען, וואָס ס'איז אַמאָל אָנגענומען אַלס שפריכוואָרט, האָט אין די לעצטע פאַר יאָהר בעקומען אַ שטאַרקען קלאַפּ. צופאַלונג פון מאָראַל, לעבען נאָר אויף איין אויגענבליק, לוקסוס אין דער קליידונג,—דאָס אַלץ זעהט מען אויך אין אַנדערע לענדער.

אָבער אַ חוץ אָט די אַלגעמיינע סבות, ווירקט ביי אונז אין פוילען נאָך איין מאָמענט, הויפּטזעכליך אין די אָרעמע קרייזען (מען מוז בעמערקען דערביי, אַז אין פוילען וואוינען קנאַפּע 3 מיליאָן יודען, כמעט אַ פירטעל פון אַלע יודען אין דער וועלט ; און פון די 3 מיליאָן קאָן מען מיט זיכערהייט 74 פראָצענט פערעכענען אַלס אָרימע לייט), די סבה פון צופאַלונג פון יודישען פאַמיליען-לעבען דאַרף מען קודם כל זוכען אין דער צושיידונג פון פאַמיליעס, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען דורך עמיגראַציע פון קאָפּ פון דער פאַמיליע, ווענענס שטאַרקע האַנד פעהלט ביי דער ערציהונג פון די פערבליבענע קינדער.

ווי, אַלזאָ, זענען אויפגעוואַקסען די קינדער, וועלכע האָבען ווייטער פאָטער ווייט פון זיך ? די מאַמע איז אַ גאַנצען טאָג : עשעפטיגט אין דער גאַס, זוכענדיג אַ ביסעל פרנסה ביים פערקויפען אַ קוישעל אויבסט, זעמעל אָדער פאַפּיראָסען, די קינדער ווערען איבערגעלאָזט אין דער היים אויף גאָט'ס גענאָד, זיי וואַלגערען זיך אַרום אַ גאַנצען טאָג אין דער גאַס, וועלכע ווערט זייער היים, און אַז דאָרט קענען זיי קיין גוטס נישט זעהען און זיך נישט לערנען—איז איבעריג צו בעווייזען. אין אַ סך שטעט אין פוילען איז פערהאַן פון יאָהר 1918 אַ שול-צוואַנג—דאָך איז דער רייך פון דער גאַס אָפט גרעסער, ווי דער ווילען צו וויסענשאַפט.

ווי אָפט טרעפט זיך, אַז יונגע קינדער זאָלען אַרויס פון ווענ: איינגעהילט אין שמאַטעס, דאָך צוליב זייער אויפפאַלענדער שענהייט פאַלען אריין דרייצעהניעהריגע מעדלעך אין די הענד פון בעוויסענלאָזע לייט, וועלכע ווייסען שוין די מיטלען, ווי אַזוי צו פערנאַרען די אויסגעהונגערטע קינדער, יעדעס מיטעל, וואָס פערקלענערט ביי אַזעלכע קינדער אין דער קלענסטער מאָס זייער אָרימקייט, יעדער וועג צו אַ נייער פאָר שיך, צו אַ בלישטשענדיג האַלז-פערעל, צו אַ פּאָר שעהנע אוירינגלעך — איז בענוג אין דער סביבה, וואו עלענד און גויט קוקט שטענדיג אין פנים אריין, די שרעק אין פאָרם פון אַ „שוואַרץ-ביכעל" און דער זיטען-פאָליציי האָט אין דער סביבה פערלוירען איהר בעדייטונג.

ביי די בעדינגונגען, דאַכט זיך, האָט די מאָראַל פון די יודישע מעדלעך בעדאַרפט זיין נאָך ערגער, ווי זי איז אין דער ווירקליכקייט. לויט דער סטאַטיסטיק פון דער לאָדזער זיטען-פאָליציי, למשל, איז אין לאָדז פערהאַן 218 רעגיסטרירטע פראָסטיטוטקעס, דערפון 38 יודישע, ד. ה. אַ זעקסטעל. דער פראָצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז מאַכט אויס אַ דריטעל פון דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג, האָט זיך דעריבער געדאַרפט ריכטען אויף אַ דאָפּעלטער צאָהל יודישע פראָסטיטוטקעס.

די פראָסטיטוציע פון אַזעלכע מעדלעך, וועלכע זענען אויפגעוואַקסען אָהן אַ טאַטען, פערלייכטערט, פערשנעלט זיך. די אַרבייט פון די פראָפעסיאָנעלע פרויען-הענדלער. קומט אַזאַ מענש, וועלכער לייגט פאַר אַ מיידעל אַ גוטען פּאָסטען, אָדער זאָגט צו נאָר חתונה צו האָבען מיט דעם מיידעל, גיט דער „כלה" עפּעס אַ מתנה, דעמאָלט אינטערעסירט זיך גאָרנישט די מוטער אָדער די קרובים מיט דער פערגאַנגענהייט און פערזענליכקייט פון דעם „חתן" — אַדרבה, דער מענש ווערט בעגריסט, נישט איבערגעטריבען, ווי משיח. ס'העלפט נישט דעמאָלט קיין שום וואָרניש פון אונזער זייט אָבער ווען ס'איז שוין צו שפּעט, ווען די פערנאַרטע פרוי הויבט אָן צו שרייבען יאָמער-בריף, אָדער ווען איהר שפור ווערט אינגאַנצען פערלוירען, דעמאָלט ערשט קומט די מוטער מיט געוויין צום פרויען-שוץ-פעראיין, דאָן בעט זי, פערלאַנגט זי, פאָדערט זי הילף, דאַן, ווען מען קאָן שוין גאָרנישט העלפען.

אויב די גויטיגע מאַכט וויל אַפילו העלפען דעמאָלט, ווען מיר ווענדען זיך צו איהר, קאָן זי אויך גאָרנישט אויפטון, ווייל די חתונה איז לויט'ן יודישען דין אונגילטיג. און אויף אַזאַ אופן וויזט זיך שפּעטער אַרויס, אַז אין יעדער שטאָט, ווי אַזאַ „מעגשען-פריינד" איז נאָר געווען, האָט ער מינדעסטענס איינמאָל חתונה געהאַט, אין משך פון יאָהר, פערשטעהט זיך, אומצעהליגע מאָל, און אַלץ אַ דאַנק די אַזוי גערופענע „שטילע חופות".

און יעדע פרוי, וועלכע האָט מיט אַזאַ פערשוין חתונה געהאַט, איז דאָפּעלט בעשווינדעלט געוואָרען : ערשטענס, האָט זי געגלויבט אין די צוגעזאָגטע גליקען פון איהר „בעשערטען" און צווייטענס איז זי געווען פעסט איבערצייגט, אַז די „שטילע חופה" איז אַ רעכטליכער אַקט. אונזער ערפאַהרונג האָט אונז בעוויזען, אַז די שטילע חופות זענען אָפט נישט עפּעס אַנדערש, ווי אַ פערשלייערטער פרויען-האַנדעל אין מיניאַטור.

דער פרויען-האַנדעל ווערט, ווי יעדער אַנדערער האַנדעל, געפיהרט אין גרעסערען אָדער קלענערען מאַסשטאַב. איין הענדלער איז אַ גרויסער אונטערנעהמער : מאַכט ריזיקאַלישע געשעפטען, שאַפט לעבעדיגע סחורה פאַר פריליכע הייזלעך, קאַבאַרעטען, קנייפּעס, אַ צווייטער בעגניגט זיך מיט אַ קלייגער אומזאַץ פאַר זיין איינענעם געברויך. ווי אָפט טרעפט זיך, אַז אַזאַ מין פראָפעסיאָנעלער חתונה-שווינדלער פאָדערט נאָך דער שטילער חופה, אַז זיין פרוי זאָל פערקויפען איהר פערמעגען און איהם דאָס געלד אָוועקגעבען, כדי כלומרשט איינצואָרדנען אַ דירה אין אַ גרעסערער שטאָט, אָדער כדי צו קויפען שיפס-קאַרטען קיין אַמעריקע. און אַזוי בלייבט די אָרימע פרוי זיצען אין דעם קליינעם שטעטעל און וואַרט אויף איהר בעשערטען, וועלכער איז נאָר אַרויסגעפאָהרען אויף איין טאָג, כדי צו בעזאָרגען די כלומרשטע שיפס-קאַרטען ; אין דערווייל צייט זוכט שוין דער ספּעציאַליסט אין אַן אַנדער שטאָט אַ נייעם קרבן.

לויט דעם אַלטען יודישען דין האָט דאָס רעכט צו געבען אַ שטילער חופה יעדער יוד. צום בעדויערען איז די קולטור-שטופע ביי אונז יודען נישט זעהר הויך, דערפאַר אָבער איז זעהר הויך די קראַפט פון דעם בעגריף „חופה" מעג זי זיין אַפילו אַ „שטילע". איך רעכען דעריבער, אַז איך וועל זיך נישט טועה זיין, אויב כ'וועל אָננעהמען, אַז עס דאַרף נאָך מינדעסטענס דויערען 25 יאָהר ביז די „שטילע חופות" וועלען איינגעצאַן פערשווינדען פון דער יודישער גאַס.

ווי גרויס ס'איז ביי אונז נאָך די פינסטערניש, בעווייזט דער פאַקט, וואָס פון דער גרויסער צאָהל פרויען, וועלכע האָבען זיך צו אונזער פרויען-שוץ-פעראיין געווענדעט נאָך הילף, האָט קיין איינציגע נישט געוואָלט אויפגעבען דעם נאָמען פון דער מאַן, וועלכער האָט איהר געגעבען די „שטילע-חופה". וואָס נוגע דעם רבי'ן אָבער, וועמעס מאָראַלישע מאַכט זי אָנערקענט, וועט אַזאַ פרוי אויסגעבען זיין נאָמען. דעריבער דאַרף מען אַדורכפיהרען, אַז יעדער רב, וועלכער איז אָנערקענט פון דער רעגירונג, זאָל האָבען דאָס רעכט אַזאַ חופה צו רעגיסטרירען, כדי זי זאָל האָבען אַ געזעצליכען ווערט. פערשטעהט זיך, אַז דער רב דאַרף נאָכקאָנטראָלירען, צו די חופה איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען לויט'ן יודישען דין און צו די חופה-עדות זענען נישט קיין קרובים פון חתן-כלה, אַ דאַנק אַזאַ מין פעראָרדנונג, וועלכע דאַרף מינדעסטענס 25 יאָהר זיין פערפליכטענד, וועלן די איצט אונגעשטראָפטע ביגאַמיע געקאָנט פערקלענערט ווערען.

אַנטיסעמיטישער סקאַנדאַל אין ניו-יאָרקער שפּיטאָל.

(א בריף פון ניו-יאָרק).

די גאַנצע עפענטליכע מיינונג אין אַמעריקע, בעזונדערס אין ניו-יאָרק, איז אויפגערודערט געוואָרען צוליב דעם גרויסען אַנטיסעמיטישען סקאַנדאַל, וואָס איז פאָרגעקומען אין שטאָדטישען שפּיטאָל אין ניו-יאָרק (און וועגען וועלכען מיר האָבען שוין געמאָלדען אין אונזער צייטונג, די רעד.).

דאָס בילד, ווי אַזוי צוואַנציג דאָקטוירים רייסען זיך אַריין ביינאַכט אין די שלאָפצימערען פון זייערע חברים, מיט וועמען זיי אַ־ביימען צוזאַמען אין הילף פאַר דער מענשהייט, וואַרפען זיך אַרויף, ווי וועלף אויף די קרבנות-פערשטאָפּען זיי די מיילער, שטיקען קישענס, בינדען און וואַרפען אַריין אין איינ - קאַלטען וואַסער — דאָס בילד איז אַזוי שרעקליך, אַז עס ווילט זיך נישט גלויבען, אַזאַ זאַך זאָל פּאַסירען אויפ'ן באָדען פון אַמעריקע.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז אין דעם „קינגס-קאַונטי-האָספּיטאַל" ווערט שוין פון לאַנג געטריבען אַ שענדליכע אַנטיסעמיטישע אַקציע. אויף 150 דאָקטוירים זענען בסך-הכל דאָ 8 יודישע, און דערצו זענען זיי בלויז אַסיסטענטען. צווישען די „שוועסטער" איז נישטאָ קיין איין יודישע, און עס געשעהט אויך, אַז ווען די יודישע דאָקטוירים זעצען זיך ביים טיש אין בעראַטונגס-זאַל, הייבען זיך אויף די קריסטליכע דאָקטוירים פון זייערע פלעצער, גיבען אַ וואָרף די מכשירים אויפ'ן טיש און די מהדרים נעמען עס אַ וואָרף די יודישע דאָקטוירים אין פנים אַריין און גייען אַרויס...

די „שוועסטער" ווערען געלערנט, אַז זיי זאָלען נישט פאָלגען די אָנווייזונגען פון די יודישע דאָקטוירים, און בנוגע דער בעהאַנדלונג צו די יודישע קראַנקע, איז זי ממש סקאַנדאַליעז.

בראש פון דער שענדליכער אַנטיסעמיטישער אַקציע שטייט דער שפּיטאָל-אינטענדענט, וועלכער נעמט זיך אָן פאַר די דאָקטוירים-אַנפאַלער און וויל אַפילו איצט, נאָכ'ן סקאַנדאַל, נישט ענטזאַגען זיי פון זייערע פּאָסטענס.

צוליב דער גרויסער אויפרעגונג ביי דער יודישער בעפעלקערונג, צווישען וועלכער עס געפינען זיך 800 טויזענד שטייער צאָהלער, וואָס האַלטען אויס די שטאָדטישע שפּיטעלער, האָט דער גיוי-יאָרקער מער (בירגערמייסטער) וואָרקער ערקלערט, אַז ער פערזענליך ווערט פירען אין אַלע שפּיטעלער פון שטאָט אַן אונטערזוכונג, אום אויסגעפינען, ווי אַזוי דאָרטען ווערט געטריבען דער אַנטיסעמיטיזם. דער מער האָט אויך אָפּגעשטעלט די אַנטיסעמיטישע דאָקטוירים אין זייער טעטיגקייט, ביז צום פראָצעס. די זאַקס אַנטיסעמיטישע דאָקטוירים זענען אַרעסטירט געוואָרען און אַרויסגעלאָזט געוואָרען יעדער אויף 500 דאָלאַר קויציע.

דער מער האָט ווייטער ערקלערט, אַז ער וועט אין דעם ענין פירען אַן עפענטליכען פאָלקס-פאַרהער, וואו ער וועט אויסהערען אַלע אָנקלאַגעס וועגען שלעכטער בעהאַנדלונג צוליב אונטערשייד פון רעליגיע און ראַסע, און זיך בעמיהען אַ סוף צו מאַכען צום דאָזיגען מצב.

„אַזאַ צושטאַנד, ווי עס איז איצט אין „קינגס-קאַונטי-האָספּיטאַל", דאַרף דיגען אַלס אַ וואָרנונג — האָט מער וואָקער געזאָגט — מען קאָן זיך נישט פאָרשטעלען, אַז ראַסען-האַס און רעליגיעזער פאַנאַטיזם זאָלען געהן האַנט ביי האַנט מיט וואָוילטאָט און אַרבייט פאַר אונגליקליכע קראַנקע".

אַן׳אינטערעסאַנטע רעוועלאַציע האָט געמאַכט דער ראַבי גראָס, וועלכער האָט דערציילט, אַז קורץ פאַר'ן פאָרפאַל האָט ער געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן שפּיטאָל-אינטענדענט ד"ר דזשאָונס, וועלכער האָט איהם געזאָגט, אַז עס וואָלט כדאי געווען, אַז יודישע דאָקטוירים זאָלען גיין אין יודישע שפּיטעלער. און גלייך נאָכדעם האָט דערזעלבער מענשען-פערזאָרגער און שטאָטישער העלפער פאַר די קראַנקע, וואָס ווערט אויסגעהאַלטען פון יודישע שטייער-צאָהלער, טוּנקט ווי פון קריסטליכע, זיך אויסגעדריקט, אַז דאָקטוירים, וואָס רעדען ענגליש מיט אַ פרעמדליכען אַקצענט, דאַרפען אין טאָרען דאָ נישט זיין.

ראַבי גראָס דערצעהלט, אַז דער בחור האָט געערדעט פון דעם שפּיטאָל גלייך ווי עס וואָלט געווען עפּעס ווייגס אַ פּריוואַט געשעפט — און ער רעכענט זיך גאָרנישט מיט דעם פאַקט, אַז די יודישע פאַציענטען אין דעם שפּיטאָל, וועלכע זענען אַנ'ערך 150 נעגען 400 קריסטליכע, רעדען יודיש און נישט ענגליש, און עס איז נישט מעהר ווי רעכט עס זאָלען זיך געפינען דאָקטוירים און שוועסטער, וואָס זאָלען קענען די פּאַציענטען פערשטעהן.

אַ,גרך פערציג אָנקלאַגעס פון יודישע בעוועזענע פאַציענטען אין דעם „קינגסקאַונטי-שפּיטאָל" זענען צוגעשטעלט געוואָרען. אין אָט די דאָקומענטען שווערען זיי, אַז זיי זענען שענדליך בעהאַנדעלט געוואָרען און מיאוס פערנאַכלעסיגט געוואָרען און דערביי אויך אויס'ן גידערינגסטען אופן בעליידיגט געוואָרען, ווען זיי זענען געווען פאַציענטען אין דעם אַנטיסעמיטישען, שטאָטישען שפּיטאָל. אַלע די אָנקלאַגעס וועלען צוגעשטעלט ווערען צו מער וואָקער ביי זיין פערהער.

דאָס מרויעריגסטע דערביי איז, וואָס פונקט ווי אין אַנדערע פאַלען, האָבען אויך אין דעם קאַמף די אַנטיסעמיטען געקראַגען אַ יוד אויף זייער זייט. דער ראַבי פרידלענדער פעגה'ס, אַז ער איז ברייט צו שווערען, אַז קיין פאַציענט און קיין דאָקטאָר זענען אין דעם שפּיטאָל נישט געשעפּעט געוואָרען דערפאַר וואָס זיי זענען יודען. אויב יודישע פאַציענטען, זאָגט ער, זענען געווען אומצופרידען, איז דאָס פשוט דערפאַר, ווייל עס טרעט אָפט אין שפּיטאָל, אַז פאַציענטען זענען אומצופרידען. די אַנטיסעמיטען פון שפּיטאָל גרייטען זיך אָט דעם יוד צו בענוצען אַלס עדות פאַר די דאָקטוירים, וואָס האָבען געפייניגט די יודישע דאָקטוירים.

פ. ב.

דער „לעצטער אוואַנס".

(סוף פון דער 5-טע זייט).

אַזוי זיי וועלען דאָס פערמעגען פערטאָפּלעווען. דער נאָכ'מלחמה'דיגער העדאָניזם אין ענגלאַנד איז אַ גאַנץ פרימיטיווער. „לעבען" — הייסט שעהן זיך אָנטון, געהן אין טייערע רעסטאָראַנען, אַרומפאָהרען אין אויטאָמאָבילען.

וועגען אַזאַ מין העדאָניזם חלום'ען איצט הונדערטער טויזענדער יונגע מעדלעך און פרויען. כדי צו פערווירקליכען אַזאַ העדאָניזם מוז מען האָבען געלד, אַנ'אָוונד אין „סאַוואָי" אָדער „קאַרלטאָן" מיט אַ מיטאָג ווען אין „טענק" קאָסט מינדעסטענס 2 פונט שטערלינג אַ פערזאָן. דאָס איז דער דורכשניטליכער וואָכענטליכער פערדינסט פון אַ יונגער מאַשיניסטקע אָדער סטענאָגראַפיסטקע. די פרוי פערדינט איצט אויף ברייט, אָבער געלד האָט דאָך דער מאַן. אַמאָל פלעגט די פרוי, נישט האָבענדיג פאַר זיך קיין אַנדערען אויסוועג, זיך פערקויפען. ביים היינטיגען טאָג, פון ווינט די פרוי, האָט אָנגעהויבען צו פערדינען אויף חיונה, איז די גוטמוטהגדיג קייט איהרע זיך צו פערקויפען שטאַרק געפאַלען (עס רעדט זיך דאָ וועגען ענגלאַנד).

הונדערטער טויזענדער יונגע ענגלענדערינס, וועלכע אַרבייטען אין ביוראָ'ס, געשעפטען, אָדער אין מאָדע-מאַגאַזינען, ווילען „לעבען", אָבער אין קיין פאַל זיך נישט פערקויפען. איצט האָט זיך אין ענגלאַנד אויסגעאַרבייט אַ פאָרמולע: „בעקומען עפּעס אומזיסט". אַ מיידעל שליסט לייכט בעקאַנטשאַפטען מיט מענער און נעהמט גערן אָן איינלאַדונגען אין אַ רעסטאָראַן, אָדער אויף אַ שפּאַציר אין אויטאָ. זי רעכענט, אַז דער קאַוואַליער דאַרף זיך בענוגענען מיט דער אָנגענעהמער געזעלשאַפט. אויב די פרוי און דער מאַן געהערען צו איין און דערזעלבער געזעלשאַפטס-שיכט, דאַן קומט עס שאַקע אַזוי פאַר אָבער ס'טרעפט, אַז דער מאַן וויל זיך נישט בענוגענען בלויז מיט דער אָנגענעהמער געזעלשאַפט. דעמאָלט גיט די פרוי – לויט די פראַצעסען, וואָס קומען פאָר פון צייט צו צייט אַרום „גרויסע אוואַנסען" איהר בעגלייטער, אָבער תמיד שטעלט זי זיך אָפּ ביי דער „לעצטער גרעניץ" וועלכע זי וויל נישט איבערטרעטען. אויב דער בעגלייטער איז אַ מאַן מיט אַ שטאַרקען טעמפּעראַמענט, און דערצו נאָך אַ ביסעל בנילופין, ווי ער זיך נישט בענוגענען מיט די „אוואַנסען" פערקערט, זיי פערשטאַרקען זיין תאוה. און אויב דאָס מיידעל וויל דאָך נישט איבערשפּרייטען די „לעצטע גרעניץ" דעמאָלט... דעמאָלט קומט עס צו אַזעלכע פּראָצעסען, ווי דער פּראָצעס, וועגען וועלכען ס'איז דאָ געווען דערצעהלט, דער קאַסטיום, און וועלכען מיס אַלדוס איז גאַנץ פריה געקומען אויף דער וועט פון וואַלד-הייזעל, איז געווען דער „גרעסטער אוואַנס", אויף וועלכען זי איז, ווייזט אויס, פריוויליג איינגעגאַנגען.

ד-נאַ

J. ELEKTRON
ŁÓDŹ, ...NICZA 35
SPRZEDAŻ MATERJAŁÓW
ELEKTROTECHNICZNYCH
PO CENACH ...

לאָדז, 15-טען יולי 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 15-טען יולי 27

צו וואָס צעהלען אונזערע טעג. \ געדאַנקען וועגען דעם אַז יודיש נעהט אונטער

פון צבי־ן

איך האָב זיך די לעצטע צייט ווידער אַמאָל אָנגעלייענט מיט אַ פּאַרטיע פּעסימיזם וועגען דער יודישער שפּראַך און דער יודישער ליטעראַטור. די יודישע שפּראַך געהט אונטער, זי שטאַרבט, זי פאַרשוואונדט, זי מוז שטאַרבען, זי מוז פאַרשוואונדען; ניטאָ קיין שום האָפנונג אויף לעבען — אָט אַזוי האָב איך געלייענט אין אַ לאַנגע סעריע אַרטיקלען, וואָס אַ פּעסימיסטישער יודישער שרייבער האָט פון זיך אַרויסגעשריבען, ווען אַ מרה שחורה איז איהם באַפאַלען.

און עס איז ביי איהם ניט סתם אַזוי אַ פּעסימיסטישע נביאות, אָדער אַ פּעסימיסטישע חקירה, נאָר ריינע וויסענשאַפט און פאָרשונג. ער פאַרוואַרפט אייך פשוט מיט פאַקטען.

קעגען חקירות און סברות קען מען אַרגומענטירען, קעמפען, מלחמה האַלטען מיט קעגען חקירות און קעגען־סברות. אָבער, וואָס קען מען טאָן קעגען פאַקטען? וואָס, למשל, קענט איהר טאָן קעגען אַזאַ פאַקט, אַז דאָס יודישע טעאַטער אין לאָנדאָן האָט זיך פאַרמאַכט און „ניטאָ עס" מעהר, ווי די וויטעבסקער זאָגען אויף זייער יודיש? קענט איהר אפשר זאָגען, אַז עס האָט זיך ניט פאַרמאַכט?

און ניט נאָר ער פאַרפלייצט אייך מיט פאַקטען, נאָר ער פאַרפלייצט אייך אויך מיט ציפערן און צאָהלען. און איהר קענט זיך ניט העלפען און מוזט איהם גלויבען, אַז עס געהט אין דער ווירקליכקייט אונטער, אַז עס שטאַרבט און פאַרשוואונדט.

און גראָד האָב איך זיך די לעצטע צייט איינגעשאַפט אַ נייע שרייב־פעדער מיט אַ גאַראַנטיע, אַז זי וועט קיין מאָל ניט צוברעכען ווערען און קיין מאָל ניט קאַליע ווערען. פרעג איך אייך אָבער, צו וואָס האָב איך זיך געדאַרפט איינשאַפען אַ נייע פעדער, וואָס וועט קיין מאָל ניט צוברעכען און קיין מאָל ניט קאַליע, ווען יודיש געהט אונטער און שטאַרבט? פאַר אַ שטאַרבענדער און אונטערגעהענדע שפּראַך וואָלט אויך מיין אַלטע פעדער גענוג געווען. זי וואָלט צוזאַמען אַוועקגעשטאָרבען מיט דער יודישער שפּראַך, וועלכע זי האָט געשריבען, און ביידע וואָלטען צוזאַמען אַוועק אין גן־עדן. צו וואָס, אַלזאָ, האָב איך זיך נאָך געדאַרפט איינשאַפען אַ נייע פעדער, וואָס וועט קיין מאָל ניט קאַליע, אַז זי זאָל איבערלעבען די יודישע שפּראַך פאַר וועלכער איך האָב איהר געקויפט?

ניין, איך גלויב ניט דעם פאַבריקאַנט, אַז די שרייב־פעדער, וואָס ער האָט מיר פאַרקויפט, וועט קיין מאָל ניט צוברעכען ווערען. איך בין זיכער אַז זי וועט ניט לעבען אייביג, נאָר עס קימערט מיך ניט, אַז מיין פעדער וועט לעבען מיט עטליכע טויזענד יאָהר ווייניגער ווי אַן אייביגקייט. איך בין בעזונדערס פאַראינטערעסירט, אַז זי זאָל ניט צוברעכען ווערען מאָרגען, איבערמאָרגען, איבער אַ יאָהר, און ווי לאַנג איך וועל דאַרפען שרייבען מיט איהר. פאַר מיר איז דאָס אייביג.

נאָר וואָס איז שייך צו מיין נייער פעדער, וועל איך זיך שוין מיט איהר ווי עס איז אַן עצה געבען, ווען יודיש וועט אונטערגעהן. איך וועל איהר אפשר אַוועקשיקען אין ווילנע אין אַנ־סקי׳ס יודישען מוזעאום? איך וואָלט איינענטליך בעסער געדאַרפט איהר אַוועקשיקען אין פּאַלעסטינע, נאָר די העברעאיסטען פון תל־אביב וועלען זיכער ניט אַריינלאָזען אין לאַנד אַזאַ פעדער, וועלכע האָט געשריבען יודיש.

איך וויל אָבער פרעגען, פאַרוואָס מענשען האָבען עס אַזעלכע שלעכטע הערצער אונז צו האַלטען אין איין שרעקען מיט׳ן טויט?

מילא, זאָל זיין, אַז יודיש מוז טאַקע שטאַרבען, מוז אונטערגעהן און מוז פאַרשוואונדען, אָבער צו וואָס נאָך צעהלען איהרע טעג?

איך ווייס, און איך בין זיכער, אַז איך וועל אַמאָל שטאַרבען. איך בין אין מיין אייגענעם טויט אַ סך זיכערער, ווי אין דעם טויט פון דער יודישער שפּראַך. אָבער איך וועל עס האַלטען פאַר אַ גראָבקייט, ווען אייניגער וועט קומען צו מיר יעדען טאָג און מיר זאָגען: איהר ווייסט, צביון, אייך איז שוין ניט איבערגעבליבען פיל צו לעבען. נאָך עטליכע יאָהר און איהר וועט זיין קאַפּוט. עס וועט אייך ניט העלפען, פעטער, איהר וועט זיך מוזען פּאַקען אין וועג אַריין, דער מלאך המות שטעהט און וואַרט אויף אייך און איהר וועט זיך פון זיינע הענד ניט אַרויסדרעהען. יאָ, מיין פריינד, איהר וועט שטאַרבען, איהר מוזט שטאַרבען. ניין, איך וועל עס האַלטען מעהר ווי אַ גראָבקייט, ווען אייניגער אָדער אַ צווייטער וועט זיך אָנזעצען אויף מיר און וועט האַלטען מיר אין איין דרילען אין אויער, אַז איך מוז שטאַרבען און וועט אָנפאַנגען צעהלען די טעג, וואָס מיר איז נאָך איבערגעבליבען צו לעבען. איך וועל אַזאַ איינעם האַלטען פאַר אַ בייזע אַנשיקעניש און איך וועל איהם שיקען צו אַלדי־שוואַרצע יאָהר.

עס זענען אַמאָל געווען און עס זענען אויך היינט דאָ מוסר־זאָגער און נשמה־פאַרזאָרגער, וואָס האַלטען פאַר זייער פליכט אייך כסדר צו דערמאָנען וועגען טויט. אויף זיי דאַרף מען אָבער קיין פאַראיבעל ניט האָבען. זיי זענען אויסען אייך פרומער צו מאַכען. זיי גלויבען, אַז ווען איהר וועט כסדר טראַכטען וועגען טויט, וועט איהר אויך טראַכטען וועגען גאָט און זיינע מצות. האָב איך דעריבער קיין טענות ניט צו מוסר־זאָגער און צו נשמה־פאַרזאָרגער, וואָרום זיי רעדען שטענדיג וועגען טויט. וואָס זענען אָבער אויסען אונזערע יודישע טויט־נביאים, ווען זיי פּאַטשען אונז אָן דרילען אין די אויערן, אַז יודיש איז פאַראורטיילט צום אונטערגאַנג, אַז יודיש מוז שטאַרבען און מוז פאַרשוואונדען? צו וואָס דאַרפען זיי עס אונז כסדר דערמאָנען? פאַר וועלכען צוועק טוען זיי עס?

אָנגענומען, אַז עס איז זיכער און אַז עס איז וויסענשאַפטליך בעוויזען מיט פאַקטען און מיט ציפער, אַז יודיש געהט אונטער און מוז אונטערגעהן. טאָ וואָס זאָלען מיר טאָן? זאָלען מיר לויפען אין שול אַריין און פאַלען אין ארון קודש?

עס זענען פאַראַן אַזעלכע, וואָס מיינען, אַז ווי באַלד יודיש געהט אונטער און מוז אונטערגעהן, טאָ צו וואָס גאָר אָנגאַנצען נאָך ווייטער שרייבען יודיש? בעסער שוין גלייך אויפהערען, נאָר דאָס איז פונקט ווי יענער קראַנקער יוד, וואָס האָט געפרעגט ביים רב אַ שאלה, אויב ער מעג נאָך נעהמען אַ טרונק וואַסער, נאָכדעם ווי ער האָט שוין אָפּגעזאָגט וידוי און זיך צוגעגרייט צו שטאַרבען.

און יעדעס מאָל, ווען איך הער אויס אַ שטיק פעסימיסטישע נביאות וועגען דעם אונטערגאַנג פון יודיש, פרעג איך: טאָ וואָס זאָלען מיר טאָן? זאָלען מיר אָנטאָן זעק אויף אונזערע לייבער און שיטען אַש אויף אונזערע קעפּ און זיצען אין טרויער און בעטען גאָט, אַז ער זאָל רחמנות האָבען און אָפּשאַפען דעם טויט־אורטייל, וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אויף דער יודישער שפּראַך, אָדער זאָלען מיר נעהמען פויקען און טרומייטען און אַוועקלאָזען זיך טאַנצען פאַר שמחה, וואָס מיר ווערען פטור פון אַ צרה?

עפּעס דאַרף דאָך זיין אַ מוסר השכל. אויב מען האַלט פאַר נויטיג כסדר אונז דערמאָנען, אַז יודיש געהט אונטער, מוז אונטערגעהן, מוזען דאָך די זאָגער עפּעס אויסען זיין דערמיט. טאָ פאַרוואָס זאָגען זיי אונז ניט, וואָס זיי זענען אויסען?

עס זענען פאַראַן צווישען די אונטערגאַנגס־נביאים אַזעלכע, וואָס זאָגען אונז גאַנץ אָפען און גאַנץ קלאָהר, וואָס זיי זענען אויסען. זיי פאַרלאַנגען פון אונז, אַז מיר זאָלען מאַכען די לויה וואָס גיכער. אויב יודיש מוז שטאַרבען און מוז אונטערגעהן, טאָ זאָל עס זיין וואָס גיכער און זאָל עס זיין אַ סוף. אמת, וועגען זיך אַליין און זייער אייגענעם טויט טראַכטען זיי גאַנץ אַנדערש. זיי זאָגען ניט, אַז ווי באַלד זיי מוזען שטאַרבען, טאָ זאָל עס זיין וואָס פריהער. ניין, וועגען זייער אייגענעם טויט זאָגען זיי, אַז ער זאָל בעסער קומען וואָס שפּעטער. נאָר ווי די זאַך זאָל ניט זיין, לאָגיש צו אומלאָגיש, גערעכט אָדער אומגערעכט, מיר ווייסען וואָס זיי ווילען מיט זייער שטענדיגען איבער׳חזר׳ן זייער אונטערגאַנג־נביאות. וואָס זענען אָבער אויסען די אונטערגאַנג־נביאים, וועלכע פאַרלאַנגען פון אונז ניט, אַז מיר זאָלען מאַכען וואָס גיכער די לויה? פאַרוואָס קומען זיי צו אונז און צעהלען אונזערע טעג? וואָס אַרט זיי, ווען מיר וועלען אויף אַ ווייל פאַרגעסען, אַז יודיש געהט אונטער? מוזען מיר כסדר טראַכטען וועגען טויט? וועלען מיר שרייבען בעסער, ווען מיר וועלען האָבען כסדר אין זינען, אַז מיר שרייבען אויף אַ שפּראַך, וואָס האַלט ביים שטאַרבען? וועלען מיר רעדען בעסער ווען מיר וועלען אויף אַ מינוט ניט פאַרגעסען, אַז מיר רעדען אין אַ שפּראַך וואָס געהט אונטער?

מיר גלויבען אייך נאָך, אַז יודיש שטאַרבט און מוז שטאַרבען, ווען איז עס טרעט ניט אָפּ, אָבער, נודניקעס, הערט אויף צעהלען אונזערע טעג!

מילא, וואָס איז שייך צו מיר אַליין בין איך ניט קיין שרעקעדיגער און איך ווער דעריבער ניט אַזוי פאַרצווייפעלט, ווען מען זאָגט מיר, אַז יודיש שטאַרבט. איך אַליין טראַכט בכלל ניט אין די טערמינען פון אייביגקייט און זעה זיך ניט צו פאַרזאָרגען אויף אייביג. ווען ניט מיין חבר וואָלט איך זיך אפילו ניט אייביג געשאַפט קיין אייביגע פעדער. און אַ סוד וועל איך אויסזאָגען, אַז ווען דער חבר זעהט ניט, שרייב איך בעסער מיט מיין אַלטער שטערבליכער פעדער ווי מיט מיין נייער אומשטערבליכער. אָבער עס זענען פאַראַן ביי אונז מענשען, וואָס שרעקען זיך זעהר פאַרן טויט און ווען מען דערמאָנט זיי וועגען דעם טויט פון יודיש, ווערען זיי אויפגעציטערט. זיי פערגעסען, אַז מען מעג אַ נביא ניט גלויבען און ניט מורא האָבען פאַר זיינע נביאות. און אָט אין דעם נאָמען פון די אַלע שרעקעדיגע בעט איך די נודניקעס, וואָס האָבען זיך אָנגעזעצט אויף דעם לעבען פון דער יודישער שפּראַך, אַז זיי זאָלען אויפהערען צעהלען איהרע טעג.

איך גלויב, אַז עס איז אַ בערעכטיגטער און אַ יושר׳דיגער פאַרלאַנג.

יודישע נעמען. \ די געשיכטע, וואָס ליגט אין זיי בעהאַלטען.

עס איז באמת גאָר ניט געווען קיין קינד פון שעקספּיר׳ן, ווען ער האָט געפרעגט:

„וואָס ליגט אין אַ נאָמען?"

אודאי האָט פאַר איהם אַ נאָמען קיין בעדייט ניט געהאַט.

ער איז געווען אַ גליקליכער מענש. אַ גוי, געבוירען פון לאַנגע דורות גוים, וואָס האָבען געלעבט רוהיג אויף זייער לאַנד צווישען זייערע שכנים, די „דזשאָנס" „סמיטס" און „האָלט".

איז איין שכן געווען אַ ביסעל בעסער, אַ צווייטער אַ ביסעל ערגער; אָבער אַלע מיט די זעלבע בעגריפען, מיט דעם זעלבען לעבענסשטייגער, איינער ווי דער אַנדערער, אַזוי ווי פון איין פאָרעם אויסגעגאָסען.

טאַקע, וואָס איז דער אונטערשייד צווישען דזשאָן און סמיט, און צווישען סמיט און האָל? וואָס ליגט אין אַ נאָמען?

ביי יודען אָבער ליגט שוין גאָר אַ סך אין אַ נאָמען.

ווען אַ יוד זאָגט אייך זיין נאָמען ווייסט איהר וויפיל גלגולים די אבות אבותיו האָבען דורכגעמאַכט, וויפיל גלות׳ן זיי זענען דורכגעגאַנגען.

פון זיין נאָמען לייענט איהר דעם יודען׳ס פאַרגאַנגענהייט ווי פון אַ בוך.

אַ יודישער נאָמען איז אַ שטיק יודישע געשיכטע.

מיט אַ צייט צוריק האָבען מיר זיך צוזאַמענגעטראָפען מיט אַן אַמעריקאַניזירטען יודען, אַ סוחר, וואָס האָט זיך פאָרגעשטעלט מיט זיין נאָמען „מאַרדעקאַי" פּאַטעריאַן.

און וויפיל האָט אונז דער דאָזיגער נאָמען דערצעהלט!

עס איז קלאָהר, אַז דאָס ווינקעלע פון אָט דעם יודען איז געשטאַנען אין פּערסיע אָדער אין אַרמעניע, וואָס איז אין עצם אויך אַ טייל פון פּערסיע.

ער איז געבוירען ביי עלטערען, וואָס זענען אפשר אייניקלען פון דעם גרויסען מרדכי פון שושן הבירה, אָדער פון דעם יודיש־פּערסישען פּרינץ בוסתנאי.

סאַי־ווי האָט זיך זיין יודיש לעבען אַנדערש געפורעמט, ווי אונזערער. צווישען איהם און אונז ליגט אַן אָפּגרונד פון יאָהרהונדערטער.

דאָס זאָגט עדות זיין נאָמען.

און ווען איהר הערט אַ יודישע מאַמע שרייען צו איהר יונגעלע „איצקע" מוזען דאָך אייך אַרויפקומען אויפ׳ן זינען די „יאַסנעוועלמאַזשנעס", וואָס יעדער יוד איז אַן „איצקע", אַ „מאָשקע", אַ „בערקע".

די מאַמע פון דעם יונגעלע, הייסט עס, קומט פון פוילען. איהר לעבען איז דאָס לעבען פון די פוילישע יודען, וואָס איז אין גרונד פאַרשידען פון דעם יודישען לעבען פון די פּערסיאַנס.

און יעדער יודישער נאָמען דערצעהלט אייך זיין אייגענע געשיכטע. דער איטאַליענישער יודישער נאָמען, דער פראַנצויזישער, דער אַראַבישער — ניין, בנוגע צו יודען איז שעקספּיר בשום אופן ניט גערעכט געווען.

און די געשיכטע פון די יודישע נעמען, ווי זיי זענען אונז היינט בעקאַנט, דאַרף באמת אינטערעסירען יודען.

די דאָזיגע נעמען — און מיר רעדען דאָ פון אונזערע יודען פון אייראָפּע — שטאַמען דאָס רוב פון מיטעלאַלטער.

יודען האָבען דעמאָלט איבערגעלעבט אַ ביטערע צייט. די שווערע גזירות און ירושים האָבען זיי געצוואונגען צו וואַנדערען פון לאַנד צו לאַנד, פון אָרט צו אָרט, און האָט אַזאַ יוד זיך ערגיץ בעזעצט, פלעגען די שכנים איהם רופען מיט׳ן נאָמען פון דער שטאָדט פון וואַנען ער איז געקומען.

דערפון שטאַמט ביי אונז דער נאָמען „שפּאַניער", פאַר אַ סימן, אַז אָט דער יוד קומט פון שפּאַניען, פונקט ווי אונזערען אַ יודען, וואָס האָט פאַרבלאָנדזשעט אין אַ מזרח־לאַנד, האָט מען אַ נאָמען געגעבען „אשכנזי", פון וואָס מען האָט שפּעטער געמאַכט דעם נאָמען — „דייטש".

און דערפאַר די אַנדערע נעמען, ווי למשל, מינץ, ווייל אַ געוויסער יוד איז געקומען פון מאַינץ, אָדער שפּירא, ווייל ער שטאַמט פון דער דייטשער שטאָט שפּייער.

אָבער די יודישע נעמען פון מיטעלאַלטער זענען געווען נאָר צייטווייליגע סימנים, דאָס הייסט, וואָס יודען אַליין האָבען אָנגענומען צווישען זיך נאָר פאַר אַ סימן, בעת שפּעטער זענען די פאַמיליע־נעמען געוואָרען אַ גזרת־המלכות.

דאָס איז געווען אומגעפעהר מיט הונדערט יאָהר צוריק, ווען די מערסטע אייראָפּעאישע רעגירונגען האָבען געמאַכט פאַר אַ חוב, אַז יעדער יוד מוז האָבען אַ בעשטימטען נאָמען, וואָס זאָל בלייבען אין דער פאַמיליע אויף דורות.

אָבער ווי גיט מען זיך עס פּלוצים אַ נאָמען? און טאַקע, וואָס פאַר אַ נאָמען קלייבט מען זיך אויס?

האָבען יודען אָנגעהויבען זיך רופען מיט אַבי אַ נאָמען, ווי עס איז זיי איינגעפאַלען אין קאָפּ.

דער העברעאישער שרייבער, ישראל חיים טביוב, וואָס האָט זיך געמאַכט די יודישע פאַמיליע־נעמען פאַר אַ שטודיום, רעכענט אויס אַ גאַנצע רשימה פון בעגריפען, וואָס יודען האָבען גענומען פאַר נעמען.

אַזוי, צום ביישפּיל, פאַר דעם בעגריף פון גייסטיגע איינגעשאַפטען האָבען זיי זיך געגעבען די נעמען: „יאַפע", „שעהן", „קליין", „גלאַנץ", „שטאַרק", „שוואַרץ", „ווייס" און נאָך אַנדערע.

פאַר דעם בעגריף פון אַרבייט האָבען פיל יודען זיך אַ נאָמען געגעבען „שוסטער", „שניידער", „שמיד", „מעקלער", „אַפּטייקער", א. אז. וו.

אָדער זיי האָבען זיך גערופען מיט נעמען פון חיות און בהמות, ווי „שעפּס", „אָקס", „שור", „העלפאַנד", אָדער מיט נעמען פון זייערע שטעדט, ווי „בערשאַדסקי", „ווילנער", „גוטענהיימער".

און וואָס עס איז שייך צו „אָוויטש" און „סקי", זענען זיי אַלטע סלאַווישע בעגריפען, וואָס בעצייכענען דעם יחוס, די אָפּשטאַמונג פון אַ מענשען. נאָר בעת „אָוו" אָדער „אָוויץ" בעצייכענען די עלטערען, פון וועמען מען שטאַמט, בעצייכענט דער „סקי" דעם פּלאַץ, די שטאָט, פון וואַנען מען קומט.

„ראַבינאָוויץ", צום ביישפּיל, מיינט אַז מ׳שטאַמט פון אַ רב; „סלוצקי" — אַז מ׳שטאַמט פון סלוצק.

אָבער עס איז אַלעמאָל דאָ אַ זין אין אַ יודישען נאָמען. (ניט)

קיעוו, די פערלאזענע הויפט-שטאט

איינדריקען פון א רייזע איבער רוסלאנד / פון י. י. זינגער

איבערגעדרוקט פון „פארווערטס" מיט דער ערלויבעניש פון מחבר.

…נישט קיין ספעציעלעס אין קיעוו. …אט קיעוו אנ'עולה געטון. צוגע… …ליגט עטליכע יאהרען צו זיין א …ט-שטאט, קען זיך קיעוו נישט …עוואוינען צו דער נייער ראלע פון …ראווינצערקע. און דערפאר מאכע… …ו דא אומעטיגליך, קאלט.

די גאסען זענען בעלויכטען. די …זער זענען אין ארדנונג. א סך היי… …ר זענען דורך זייערע אייגענע באַ… …באטים בענומען אין ארענדע. און …ינבים, א יוד האט מען מיר אנגע… …זען, וואס ביז היינטיגען טאג, כאטש …ס הויז זיינס געהער שוין באלד א …חר צעהן צו דער רעגירונג, געהט …ר פונדעסטוועגען יעדען טאג צו זיין …וועזען הויז, בעטראכט עס, הלט עס …, מאכט ארדנונג אין הויף, בייזערט …ך, הלמאי מען מאכט עפעס קאליע, …ון היט עס אפ ווי אן אויג אין קאפ.

די מאגאזינען זענען פול, רעסטא… …ראנען זענען אפען. קינא'ס שפילען …ון דוקא אלערליי נארישע זאכען פון …אמעריקאנער קאוובאים און קאמיקער. …דאך איז אומעטיג אין קיעוו.

נאך די אלע קאמפען, קריגען, רע… …דעס, פאראד-לויות און פאראד-יום… …טובים, וואס קיעוו האט דורכגעלעבט, …איז איהר איצט, זעהט אויס, אומעטיג …דער שטאדט מיט דעם ביסעל מאנאזי… …נען, קינאס, רעסטאראנען און פאר… …עלטערטע טעאטערען.

עס זעהט אויס ווי די שטאדט וואלט …פרעגען: — שוין-זשע איז צוליב דעם …כראי געווען?

———

די יודישע אינסטיטוציעס זענען …אלע געווען געשלאסען, ווען איך בין …איצט געווען אין קיעוו. עס איז געווען …פאר חנאות. און עס איז א שאד, פאר… …האן וואס אין קיעוו צו זעהן. קיעוו …האט א יודישע אפטיילונג ביים אוני… …ווערסיטעט, א וויסענשאפטליכען איג… …סטיטוט, שולען א סך, גערטנער, טעכ… …ניקומס און ז. וו.

איך האב בלויז געזעהן דעם פאר… …לאג קולטור-ליגע, וואס גיט ארויס א …סך פעדאגאגישע, סאציאלע און אנדע… …רע וויסענשאפטליכע ביכער, וואס צו… …געהען זיך אין צעהנדליגער טויזנדער …עקזעמפליארען. בעלעטריסטיק געהט …נישט קיין סך.

איך האב אויך געזעהן די יודישע קונסט-שולע, וואס ווערט אנגעפיהרט דורך דעם טאלאנטפולען יונגען קינסטלער משה עפשטיין. דארטען לערנען א קנאפע הונדערט שילער און שילערינס. די שולע ווערט אויסגעהאלטען פון דער רעגירונג; די שילער בעקומען אויך קליינע אונטערשטיצונגען, (דאכט זיך צו 15 רובעל א חודש) פון דער מלוכה.

דאס טעאטער אין קיעוו איז אן אלטער, דאס הייסט, די אקטיארען זענען פראפעסיאנעלע ארטיסטען. זיי שפילען אויפ'ן אלטען שטייגער, נאר די טעמעס זענען נייע, ספעציעל געמאכט, כדי נושא-חן צו זיין ביי די יודישע קאמוניסטישע פיהרער. דאס בעמערקט זיך אין א סך שטעלט. אזוי האב איך געזעהן, ווי אין אדעס האבען די אקטיארען געשפילט „ביידע קוני-לעמעלס". נאר אנגערופען די זאך האבען זיי „דעם רבי'נס מאפאלע", כדי עס זאל געפעלען ווערען די פאר-שטעהער פון די יודישע סעקציעס.

אויך אין קיעוו בעמיהט מען זיך געפעלען צו ווערען.

און די שטאדט לעבט זיך אויף דעם אלטען שטייגער. אויפ'ן פאדאל דאווענען יודען אין שוהלען, קלויזלעך; מען דאווענט וויניגער ווי אמאל, אבער מען דאווענט. פארהאן מקוואות, און מגידים, וואס דרש'ענען און רבנים און שוחטים, און שמשים, און אלע איבעריגע גוטע זאכען.

אויף די באזארען איז טומלדיג. מען קויפט און מען פערקויפט, און א קאמארינקע שפילט, און א גויע באקט נישט-פרישע פיראגען און פערקויפט זיי אויפ'ן ארט, און באסען-יונגען ציהען פון די קעשענעס, און שקצים מיט שיקסעס קנאקען קערלעך און שפאצירען, סאלדאטען זינגען לידלעך, בעטלערס זינגען, צלם'ען זיך, מיליציאנערען מאכען ארדנונג, גאסען-פרויען ווינקען, און אין מיטען שטעהט נאר איינער א בחור'ל און רופט זעהר ענערגיש:

— בירגער, פאר צעהן קאפיקעס געווינט איהר א פלאש וויין, א פעקעל טהעע... בירגער... פאר „בעזבאזשניק"; שטעלט איין!

דאס פיהרט מען איצט א גרויסע ארבייט צו העלפען די „בעזבאזשניק", די העקר-קינדער. אומעטום זאמעלט מען געלט, מען פערקויפט קארטלעך, און אט דער בחור, וואס רופט אזוי ענערגיש, מען זאל איינשטעלען צעהן קאפיקעס און געווינען א פלאש וויין, געהערט אויך צו די געלד-זאמלער פאר די „בעזבאזשניקעס".

הונדערטער סאלדאטען, שיקסעס, ליידיג-געהער רינגלען איהם ארום און בעטראכטען די מציאות, וואס שטעהען אויסגעשטעלט אויף א טישעל.

און אין די קלובען איז געדיכט און פרעהליך.

דער יודיש-קאמוניסטישער קלוב געפינט זיך אין קלוב פון די צוקער-פאבריקאנטען, וואס האט געהערט צו בראדסקי'ן. מעהר ווי אין אנדערע אוקראאינישע שטעט איז דער קלוב אין קיעוו יודיש. מען רעדט כמעט דורכאויס יודיש, מען לייענט יודישע ביכער. די קיעווער יודישע מלוכה-ביבליאטעק פערמאגט צעהנדליגער טויזענדער ביכער. פערהאן אנדערע יודישע ביבליאטעקען.

איך האב אויך געזעהן אין קלוב שפילען טעאטער. דאס האט א גרופע מיטגלידער ארגאניזירט א דראמאטישען קרייז. דאס האט איינער אנ'איינגענער מיטגליד, גראד נישט קיין אפיציעלער ליטעראט, אנגעשריבען עטליכע הומאריסטישע איין-אקטערס, וואס לאכען אויס דעם „עקאנאמיע-רעזשים", דעם קאמף, וואס מען פיהרט איצט אין רוסלאנד צו מאכען עקאנאמיע.

דאס בילד שטעלט פאר, ווי אזוי א גאנצע חברה אנגעשטעלטע קומען זיך צונויף אויף א בעראטונג, כדי צו רעדוצירען, אפזאגען א טייל איבריגע אנגעשטעלטע. צוליב דעם צוועק ווערט דערווייל געשאפען אנ'עקאנאמישער ראט, וואס דארף דורכפיהרען די עקאנאמיע. דער עקאנאמישער ראט דארף באלד א פערוואלטער, א געהילף, עסליכע אנגעשטעלטע און, דער עיקר, א סעקרעטארקע. אהן א סעקרעטארקע געהט נישט...

איך האב זיך ביי די דאזיגע קליינע פארשטעלונגען א סך בעסער אמוזירט ווי אין א טייל טעאטערס. דער הומאר איז א גוטער, אנטלעער.

און דאס נעמט זיך איבערהויפט דערפון, ווייל די מיטגלידער פון קלוב, וואס שפילען טעאטער, זענען אמת'ע ארבייטער, און אזעלכע פערגיגען זיך ניכער אויסצולאכען די אייגענע פעהלערען. זיי זענען פריי, נאר נישט קיין פאליטיקער.

איבערהויפט איז קיעוו אנדערש פון אנדערע שטעדט, וואס אנבעלאנגט יודישקייט. וויפיל א טייל פון די פיהרער זאלען נישט בעמיהען זיך אויסצואווארצלען דעם נאציאנאליזם, ארער „די רעשטלעך פון בונד", ווי מען זאגט אין רוסלאנד, זענען נאך אין קיעוו אזעלכע רעשטלעך פערבליבען.

די גרויסע ארבייט, וואס איז אין קיעוו אויפגעטון געווארען פון אנהויב רעוואלוציע אן פאר דער יודישער שפראך, קולטור, פאר'ן יודישען בוך, איז פערבליבען בנז'ן היינטיגען טאג.

איך גלויב נישט, אז די אנפיהרער פון קיעוו וואלטען מיר דאנקבאר זיין פאר דעם „קאמפלימענט". נאר דער אמת א ז, אז קיעוו איז נאך „יודישיסטיש" — פון וואס מאסקווע (די יודישע מאסקווע, נאטירליך), מוז נישט זיין איבעריגעס צופרידען.

נישט קוקענדיג דערויף, וואס נישט קיעוו איז איצט די רעזידענץ-שטאדט, נאר כארקאוו, לעבט נאך קיעוו א בעזונדערען לעבען. ברוגז, נאך אייגענארטיג.

אויך דאס יודישע ליטעראריש קיעוו איז אנ'אנדער ווי אין איבעריגען לאנד.

דארט לעבט מען נאך מיט דער אלטער פערגאנגענהייט פון 1918, ווען קיעוו פלעגט זיך האלטען פאר דעם צענטער פון דער יודישער ליטעראטור אין דער גאנצער וועלט, און געגלויבט א „מקיעוו תצא תורה"; אז קיעוו איז דער מיטעלפונקט פון דער וועלט.

קיעוו לעבט בעזונדער פון מאסקווע. היגעטען מאנטעל, בסוד סודות ווידערשפעניגט קיעוו געגען דעם פייעס יודישען גאט, ליטוואקאוו, דעם הערשער איבער דער יודישער קולטור אין רוסלאנד.

ווייסע וואס.

מאנאלאג פון א זיידען,

איבערגעגעבען פון ב. קאוונער.

...האט איהר נישט ביי זיך א שמעק טאבעקעל? איהר שמעקט נישט? ווי קומט עס, וואס איהר שמעקט נישט? א יוד זאל נישט שמעקען! איהר רויכערט? טא גיט מיר, זייט מוחל, א פאפיראסעל. און א שוועבעלע האט איהר? א דאנק! איצטער וועל איך אייך דערצעהלען וועגען מיין איינקעל, וועגען מיין עלטערע טאכטער'ס טעכטערל; זי, דאס טעכטערל, איז שוין א מיידעל, וואס שטעהט אין שידוכים, און דאך האט זי שכל פון א קינד. ווי קומט זי צו איהר מאמען! איהר מאמע איז דאך שוין צו אכטצעהן יאהר געווען א מאמע פון צוויי קינדער, האט שוין געפיהרט א געשעפט און געקאכט און געוואשען און מטרנס געווען דעם מאן איהרען, וואס איז טאג און נאכט געזעסען אין בית-המדרש און געלערענט און זיך גרשאקעלט.

אט זי, די טאכטער מיינע, איז געווען א מענש מיט שכל, מיט פערשטאנד; אבער נישט דאס איינקעל מיינס.

ווי קומען די היינטיגע מיידלעך צו די מאמעליגע!

ווייסעך וואס!

אמאליגע מיידלעך, איך מיין די היימישע, די פערצייטיגע, וואס האבען געלעבט אין מיינע בחור'שע צייטען, זענען טאקע געווען מיידלעך! פרומע, כשר'ע טעכטער, מיט יודישע אויגען און לאנגע צעפ; מיט ווייסע העמד און קורצע פינגערלעך, אזעלכע צארטע, ווייכע, ראזעווע, ווי עס פאסט פאר א מיידעל. און ארומשלעפען זיך מיט יונגע-לייט האבען זיי נישט געוואוסט. טאמער האט א בחור א ווארף געטון אנ'אויג אויף זיי פון א זיים — זענען זיי באלד רויט געווארען, זיך פערשעמט. הייסט זייער קליידונג: פלעצען טראגען לאנגע ספאדניצעס, מיט שפענצערס, פערקנעפעלט ביז ארויף, מיט לאנגע ארבעל, און אונטער די ספאדניצעס האבען זיי געטראגען אנ'אונטער-קליידעל, און אונטער דעם אונטערקליידעל נאך אנ'אונטערקליידעל, דערנאך ערשט א פאר בארכעטענע הויזען מיט א לייבעל אויסגעשטעפט מיט וואטע און איבעראל. ס'איז געווען שעהן און געזונד און פרום.

פון ווארעם איז אפגערעדט.

א שטיקעל לייב האט זיך ביי זיי נישט ארויסגעזעהן אפילו אויף א רפואה. אז א בחור האט געוואלט אמאל זעהן א שטיקעל פרויען-לייב, האט ער געמוזט פריהער תתונה האבען. פאר דער חתונה האט ער עס נישט געקענט אויסשפיהרען.

נעמט אן מיך: ווען איך בין אלט געווען 20 יאהר, האב איך נאך נישט געהאט אנגערירט קיין פרוי און קיין מיידעל. נישט געזעהן איהר לייב, קיין קוש נישט געטון—

ווייסעך וואס!

מען וואלט אונז געווען אין חרם ארייננעלעגט, פון שטעטעל פעריאגט. איך געדענק, איין מאל האב איך ארייננעקוקט דורך א שליסעל-לאך אין אנ'אלקער, וואו צוויי שוועסטער, שוין היבשע מיידלעך, האבען זיך אויסגעטון, און מען האט מיך געכאפט, האט זיך אפגעטון חושך! ראשית חכמה האט מען מיר דערלאנגט פעטש, אז פונקען זענען געפלויגען! דערנאך האט מען מיך אוועקגעפיהרט צום רב און א האלב שטעטעל איז נאכגעלאפען מיט קולות, מיט געוואלדען און מיט זידלערייען. דאס קליינוואַרג פון שטעדטעל האט מיר נאכגעווארפען שטיינער מיט בלאטע. און דער רב האט מיך געסטראשעט מיט גיהנום און מיך אפשר 20 מאל בערופען שייגעץ. און ווי פאסט עס פאר א יודישען בחור, פאר ר' ברוך'ס זוהן. מיין גליק איז, וואס דאס איז דאס ערשטע מאל... טאמער וועט מען מיך נאך איין מאל כאפען ארייננקוקען אין א שליסעל-לאך, וואו מיידלעך וועלען זיך אויסטון — וועט מען מיר דאס נישט פערשוויגען, וועט מען מיט מיר לערנען בלק...

און די פעטש, וואס איך האב אריינגעכאפט, איז גארנישט; דאס איז זיך גלאט אזוי... די אמת'ע, די ריכטיגע פעטש וועל איך ערשט ארייננכאפען, ווען מען וועט מיך נאך אמאל כאפען... מיין טענה, אז איך האב אומזיסט געקוקט, אז איך האב גארנישט געזעהן איז קיין טענה נישט געווען; דער רב האט זיך אויסגעלאכט פון מיין טענה. ער האט געמענה'ט, אז דא איז נישט דער עיקר דאס קוקען נאר די כונה; און די כונה איז געווען יא עפעס צו זעהן... אי, איך האב געקוקט און געקוקט און גארנישט געזעהן, איז דאס די מיידלעכ'ס גליק... און ווייטער, האט דער רב געטענה'ט, קען דאך געמאלט זיין, אז ווען מען כאפט מיך נישט, וואלט איך יא עפעס געזעהן..

הקיצור: מען האט מיר אנגעזאגט מיט'ן הארבען ווארט, אז איך זאל מעהר נישט קוקען דורך קיין שליסעל-לעכער וואו מיידלעך טוען זיך אויס.

אבער היינט?

היינט אז א בחור וויל קוקען אויף א מיידעל, קוקט ער, און קיינער שטערט איהם נישט, קיינער פאטשט איהם נישט דערפאר. היינט וואלט א בחור דערלאנגט פעטש דעם, וואס וואלט איהם נישט געלאזט קוקען. פארוואס? ווייל די היינטיגע מיידלעך זענען נישט קיין מיידלעך ווי אונזערע מאמעס זעגען געווען. זיי רויכערען סיגארעטען, טראגען קליידלעך ביז דער קני און אפטמאל מיט א ווערך אריבער... און אונטער דעם קליידעל איז שוין מעהר גאר נישטא. הוילער קערפער; בלויז לייב, און די ליפען זענען רויט, און די ברעמען זענען שווארץ, און דאס געזעל ווייס, און די באקען ראז און אלץ איז פארב, שמינק און פודער. יעדעס ווייבעל, יעדעס מיידעל טראגט אויף זיך א האלבע אפטייק. און שלאף זענען זיי ווי פליגען. אויסגעדארט, אויסגעמוטשעט, הויט און ביין.

דערקיים איז דאך זייער מאדע. עסט מען נישט, שלאפט מען נישט, געהט מען א סך און מען ווערט מאגער.

א חוץ דעם געהט מען אין אלע קאבארעטען, אין אלע ווייין-קעלערס, צו אלע בילינגע וואדעווילס און מען טרינקט און מען רויכערט און מען האלט פערווארפען א פוס איבער א פוס ביז מען ווערט שכור, נעהמט דער בחור א „טעקסי", פיהרט אפ דאס שכור'ע מיידעל אהיים. אויפ'ן וועג קושט ער זי אפ, און מאכט זיך גלאט אזוי משוגע-איז שוין א וואונדער, וואס די היינטיגע מיידלעך און ווייבלעך טו'גען נישט?

היינטיגע ווייבלעך און מיידלעך טראגען דאך אומישנע אזעלכע קליידער, וואס זאלען אויפרייצען די מענערשע אויגען און זייערע ליידענשאפטען...

א היינטיגע ספאדניצע איז א סך שמעלער ווי א פערצייטיגער ארבעל. און דאס איז אויך איבעריג ביי זיי, ווען מען זאל זיי לאזען, וואלטען זיי ארומגעגאנגען ווי די מאמע האט זיי געהאט.

אט איז מיין איינקעל, נעכטען באלד נאך וועטשערע, אוועק מיט א בחור אין א קאבארעט. דאס הייסט, פריער זענען זיי גלאט אזוי ארומגעגאנגען, דערנאך האבען זיי זיך אוועקגעזעצט אין פארק אויף א באנק, אין א שטילען ווינקעל, און זיי האבען זיך געקושט. ער זי און זי איהם, דערנאך האט ער זי אוועקגעפיהרט אין קאבארעט, און ווייסט איהר ווען זי איז אהיים-געקומען? דריי א זייגער פארטאג! ביז זי האט זיך געלעגט איז געווארען טאג, און אויפגעשטאנען איז זי זעקס און זיך געפוצט און געפארבט ביז זיבען און אוועק א. ז. זי אכט.

און אוועק איז זי אהן אנבייסען, מיד, שלעפעריג און אויסגעמוטשעט. זי ארבייט אין ביורא.

קען שוין פון אזא מיידעל זיין א מענש? קען זי תתונה האבען? קען זי זיין א בעל-הבית'טע? א מוטער? א פרוי?

ווייסעך וואס!

ס'עט שוין פון זיי קיין מענשען נישט ווערען!

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

איבערליכע קרענקהייטען, ספעצ. פאר לונגען- און הארץ-קרענקהייטען, בעשטראהלונגען אין קינסטליכע בערג-זון.

נעמט אן פון 3—4 נאכמיטאג און פון 4—5 דער לעכטשניצע „חשלקא".

אויפ'ן ים \ אין שיף אויף דער רייזע קיין איראפא \ ס. רינגאל.

פון ס. רינגאל.

אלבערט באלין. - סאלוט. - א ביסעל פּאָליטיק. - א קאנצערט אויף דער שיף. - טויט.

מיט א פּאָר טאָג צוריק האָט געשטאָרבען אין פּוילען דער רעדאַקטאָר פון דער גרויסער ניו-יאָרקער יודישער צייטונג „טאָג", ס. רינגאל. דער אַרטיקעל, וועלכען מיר ברענגען דאָ, גיט איבער די איינדרוקען פון רעד. רינגאל ביי זיין רייזע קיין אייראָפּע.

די רעד.

א דייטשער פּאַלאַץ שווימט אויפ'ן ים, וואָס טראָגט דעם נאָמען „אלבערט באלין", א מאָנומענט נאָך דעם גרויסען יודישען שיף-מאַגנאַט, וועלכער האָט אויפגעבויט די „האַמבורג אַמעריקע ליניע", און האָט אין פערלויף פון 38 יאָהר אויפגעהויבען דעם דייטשען נאָמען אין פערשפּרייט דעם דייטשען האַנדעל איבער אלע זיבען ימים.

אין זאַל פון ערשטען קלאַס הענגט באַלין'ס א גרויס אייל-בילד. זיין איינגעהויקערטע פּלייצע און געוויסע שפּיצען פון זיין פּנים דערמאָנען אָן אַן אַנדער גרויסען יודישען נאָמען—בנימין דיזראַעלי — לאָרד ביקאָנספילד, וועלכער האָט גרויס געמאַכט דעם ענגלישען נאָמען און די ענגלישע מאַכט אין מזרח.

לאָרד ביקאָנספילד איז ביז זיין טויט געהערט געוואָרען פון דער ענגלישער קעניגין וויקטאָריע און געשעצט געוואָרען פון ענגלישען פאָלק. אלבערט באלין איז פערריבען געוואָרען פון זיין קייזער און פערשריען געוואָרען פון דייטשען פאָלק אלס „פּאַציפיסט" און פעררעטער ביז ער איז ענדליך געטריבען געוואָרען צו בעגעהן זעלבסטמאָרד.

דריקט זיך אין דעם ניט אויס צום בעסטען די שטאַרקייט פון ענגלאַנד און די שוואַכקייט פון דייטשלאַנד?

* * *

אויפ'ן שיף איז מיר אויסגעקומען צו בעקענען זיך מיט פיל פון אלבערט באלין'ס בריף און טאָג-ביכער, וועלכע געפינען זיך דאָ אין דער ביבליאָטעק וואָס פאַר א ריזיגע ראָלע דער יוד האָט געשפּילט אין דייטשלאַנד! דער קייזער האָט זיך מיט איהם בעראַטען ווען צו בעשטימען אלס קאַנצלער און אלס אויסערן-מיניסטער. ווען די מלחמה האָט אָנגעהויבען געהן שלעכט פאַר דייטשלאַנד און מען האָט געדאַרפט ווענען דעם לאָזען וויסען דעם קייזער, האָט קיינער דאָס ניט געוואָגט צו טון, אויסער באלינ'ען.

באלין איז אמאָל געקומען אין קייזערליכען שלאָס, און דער הויף-אדיוטאַנט האָט פאַר איהם בעשטימט אַן אודיענץ אויף 12.45 נאָך האלבען טאָג. דער קייזער האָט אָבער ניט געהאַט קיין געדולד אַזוי לאַנג צו וואַרטען, און האָט איהם אליין אָנגעקלונגען אויפ'ן טעלעפאָן, אז ער זאָל קומען 11 א זייגער.

באלין איז געווען, אָהן צווייפעל, א גרויסער דייטשער פּאַטריאָט. אָבער ער האָט געגלויבט, אז עס איז אין די אינטערעסען פון דייטשלאַנד צו שליסען א פריינדליכען שלום מיט ענגלאַנד; ער האָט קריטיקירט די עסטרייכישע פּאָליטיק און דעם דייטשען גענעראַל-שטאַב אפילו אין דער צייט פון קריג.

די מיליטערישע קליקע איז געווען קעגען איהם, און אין 1918 האָט מען איהם שוין ניט צוגעלאָזען אליין צום קייזער.

מיט צוויי חדשים פאַר זיין טויט, ווען ער איז געקומען אין הויף און געוואָלט זעהן דעם קייזער, האָט איהם דער הויף-אדיוטאַנט פאָן בערג געלאָזט וויסען, אז דער קייזער הייסט איהם „רעפּאָרטירען" (קומען צו איהם) אין א בעשטימטער שטונדע. „רעפּאָרטירען" — מאַכט שוין זיין בעזוך פאַר אַן אָפיציעלען, און ער מוז רעדען מיט'ן קייזער אין דער געגענוואַרט פון זיין אדיוטאַנט — פּאַקט דעם זעלבען מיליטאַריסט, פאָן בערג, וועלכער האָט איהם געוואָרענט ניט צו מאַכען דעם קייזער „פּעסימיסטיש". און אַזוי אַרום האָט דער קייזער ניט געוואוסט וועגען דער אמת'ער מיליטערישער לאַגע פון דייטשלאַנד אפילו ווען 32,000 סאָלדאַטען האָבען דעזערטירט פון דער דייטשער אַרמעע.

וועגען די אורזאַכען וואָס האָבען געטריבען באַלין'ען צו זיין זעלבסטמאָרד דערצעהלען דאָ די דייטשען פאָלגענדעס:

דעם 9 טען נאָוועמבער 1918, דעם טאָג פון זיין זעלבסטמאָרד, האָט ער געהאַט זיין לעצטע אודיענץ ביים קייזער. עס איז שוין געווען דעמאָלט די פראַגע וועגען שלום פערהאַנדלונגען און די מעגליכקייט פון קייזער'ס אַבדאַנקען פון זיין טראָן. אין בעגלייט פון א מיטגליד פון גענעראַל-שטאַב און דעם אויסערן-מיניסטער, האָט דער קייזער איהם געפרעגט, וואָס ער דענקט וועגען דעם.

„איך דענק אז איהר דאַרפט אָפּדאַנקען פון טראָן, מאַיעסטעט, אויב דאָס קען געבען בעסערע פרידענס בעדינגונגען פאַר'ן דייטשען פאָלק", האָט אלבערט באלין בעענטפערט.

דער קייזער האָט זיך צו איהם אומגעקערט מיט'ן רוקען, און דער מיטגליד פון גענעראַל-שטאַב האָט איהם געגעבען א שמייך מיט זיין הענטשקע אין פּנים און געזאָגט:

„זיי זענען אַ פייגלינג, ווי אלע יודען".

אלבערט באלין איז אוועק צו זיך אהיים און זיך דערשאָסען.

* * *

מאַטראָסען לויפען אזוי ווי קונצען-מאַכער איבער די שטריק-לייטערס הויך ביז צום מאסט און ציהען ארויף די פאָהן פון שיף.

די „קאַרמאַניע" — אַן ענגלישע שיף — איז ערשט פערביי געפאָהרען און האָט סאַלוטירט די „אלבערט באלין", און די „אלבערט באלין" ענטפערט דאָס איהר סאַלוט דורכ'ן ארויסציהען איהר אייגענע פאָהן. אזוי איז דער מנהג פון שיפען אויפ'ן ים.

„דאָס איז צום ערשטען מאָל זינט דער מלחמה", ערקלערט אונז א שיף-בעאַמטער, „וואָס אַן ענגלישער שיף זאָל אונז סאַלוטירען".

און זיין פּנים שטראַלט פאַר שמחה. אַן ענגלענדער, וועלכער שטעהט דערביי, זעט צו די ערקלערונג:

„דער ענגלישער פלאָט קען נאָך ביז איצט ניט מוחל זיין די דייטשען פאַר זייער פאַרזינקען מיט סובמאַרינס שוצלאָזע פּאַסאַזשיר-שיפען אין דער צייט פון מלחמה".

*

אונזער קאַפּיטאַן, הער ווייער, איז א גרויסער אַנהענגער פון א „פעראייניגטע שטאַטען פון אייראָפּע".

„ניו יאָרק", זאָגט ער מיר איין מאָרגען, „האָט מעהר מענשען ווי פיל האָלאַנד, שווייץ נאָרוועגיע, און דאָך קען זי זיין א טייל פון די פעראייניגטע שטאַטען פון אמעריקע. פאַרוואָס זאָלען אַזעלכע קליינע מלוכות ווי האָלאַנד, נאָרוועגיע, בעלגיע סערביע א. א. וו. מוזען זיין בעזונדערע מלוכות מיט בעזונדערע אַרמעען, פּאָליטיק, אינטריגעס, וועלכע מוזען פיהרען צו מלחמות?

„קענען א פעראייניגטער אייראָפּע וואָלט אויך אמעריקע ניט זיין אזוי שטאַרק. זי וואָלט מוזען ווערען א מיטגליד פון דער פעלקער ליגע, אום צו זיכערען איהר אייגענעם פרידען און דעם וועלט-פרידען".

א דייטשער טרוים!

דער טרוים פון שוואַכען!

*

„וועט עסטרייך זיך פעראייניגען מיט דייטשלאַנד?" פרעג איך א פּאַסאַזשיר.

„עס וואָלט געווען א גליק פאַר דייטשלאַנד, זי וואָלט געוואָרען שטאַרקער", בעהויפּטעט אַן אַמעריקאַנער.

„דאָס וואָלט געווען אַן אומגליק פאַר דייטשלאַנד", ענטפערען צוויי דייטשען אויף אמאָל.

און זיי דערקלערען דאָס אזוי:

„ווען עסטרייך זאָל זיך פעראייניגען מיט דייטשלאַנד וועט זיך איטאַליע גלייך דערשרעקען, טאָמער וועט מען פון איהר צוריקנעהמען איהרע פּראָווינצען, וואָס זי האָט גענומען פון עסטרייך, איטאַליע וועט גלייך זיך זוכען צו בעשיצען, און איידער מען וועט זיך אַרומקוקען וועט דייטשלאַנד אַריינגעצויגען ווערען אין א נייער מלחמה צוליב עסטרייך.. ניין, מיר דאַרפען זי ניט. עסטרייך קען אונז נאַרניט געבען", שאָקלען ביידע דייטשען זייערע קעפּ.

*

מיר האָבען ביי אונז געהאַט א געהויבענעם גאַסט אויף דער שיף — די בעריהמטע זינגערין, מאַדאַם שומאַן היינק.

א גאַנצע וואָך האָט זי זיך געהאַלטען ווייט פון די פּאַסאַזשירען. איהרע מאָלצייטען האָט זי געגעסען ביי זיך אין צימער. אויפ'ן דעק איז זי אַרויס ווען פּאַסאַזשירען זענען געזעסען אין זייערע צימערען. איינמאָל אָבער האָט זי אָבער אונז, ערשטע קלאַס פּאַסאַזשירען, מכבד געווען מיט קאָנצערט. די איינגאַנגמע — צו גונסטען פון די אלמנות און יתומים פון די דייטשע מאַטראָזען און פאַר די אַמעריקאַנער קרבנות פון די מיסיסיפּי פערפלייצונג.

אז מען וויל בעסער פערשטעהן און פיהלען א קינסטלער זאָל מען איהם הערען און זעהן אין אַן אינטימער בעזעלשאַפט, און ניט אין א קאָנצערט-זאַל.

מאַדאַם שומאַן-היינק האָט אונז אַלעמען בעוואונען אלס פריינד, נאָך איידער זי האָט אָנגעהויבען זינגען. די הונדערט פּאַסאַזשירען זענען פאַר איהר ניט געווען קיין אודיענץ, נאָר א גרויסע פאַמיליע. זי האָט זיך ערלויבט א סך שפּאַסען מיט זיי און די פּאַסאַזשירען האָבען צוריק געשפּאַסט מיט איהר. די שטימונג איז געווען א פרייע, ניט קיין אָנגעצויגענע.

און האָט זי געגומען זינגען, האָבען מיר זיך אָנגעהויבען וואונדערען, פון וואַנען קומט אַזאַ צאַרטע יוגענטליכע שטימע צו א פרוי פון איבער 70 יאָהר. (זי זאָגט 68) א יונג מיידעל פון 20 האָט ניט געקענט מיט מעהר געפיהל זינגען „שטיל ווי די נאַכט און טיף ווי דער מעער זאָל דיין ליבע זיין".

ערשט ווען זי האָט געזינגען „היילעשע רוה" האָט מען געקענט זעהן די פערזאָרגטע מוטער און די שווערע קניימשען, וואָס די מלחמה האָט אויף איהר נשמה איבערגעלאָזען. זי האָט בעהאַט פיר זיהן אין דער מלחמה, צוויי זענען געווען אין דער דייטשער אַרמעע און צוויי אין דער אַמעריקאַנער אַרמעע, און זי — די מאַמע — איז דורך דער צייט פון מלחמה געווען אין קאַליפאָרניע, און איז ניט איינמאָל פאַלש בעשולדיגט געוואָרען אלס דייטשע שפּיאָנין.

*

דער לעצטער אָוונט אויף דער שיף. דאָס עס-צימער שעהן דעקאָרירט. די טישען ווייס, די בעלייכטונג טונקעל-רויט. עס איז דעם קאַפּיטאַנ'ס „דינער" צו די פּאַסאַזשירען פון ערשטען קלאַס.

דער מאָלצייט איז געענדיגט. דער שיף-אָרקעסטער פערנעהמט זיין פּלאַץ אין זאַל, און עס הויבט זיך אָן א קאָנצערט און טענץ. פּאָרלעך טראָגען זיך איבער'ן זאַל אונטער די קלאַנגען פון מוזיק. באַקען רויטלען זיך און אויגען פלאַמען. דער לעצטער אָוונט אויף דער שיף...

א שיף-בעאַמטער געהט צו צום קאַפּיטאַן און רוימט איהם אַריין א סוד אין אויער.

דער קאַפּיטאַן פערלאָזט דעם זאַל, אָן, אַלץ געהט אָן ווי פריהער. די מוזיק שפּילט, די יונגענט טאַנצט, די עלטערע אָפּלאָדירען, ווער מיט פרייד און ווער מיט קנאה.

נאָר אונטען, אין צווייטען קלאַס, האָט א מאַן ערשט אויסגעהויכט זיין לעצטען אָטעם. דאָס געוויין פון א פרוי מיט צוויי קינדער פון אונטען קאָנקורירט מיט די מוזיק-טעגער פון אויבען. אייניגע די אַנדערע זוכען אריינבער-צושרייען. הערט דער צווייטער קלאַס דעם געוויין, און דער ערשטער קלאַס — די מוזיק.

ערשט אַרום האַלב נאַכט, ווען די טענץ האָבען זיך אין ערשטען קלאַס געענדיגט, האָבען זיך די פּאַסאַזשירען דערוואוסט וועגען דעם טויט און פון טאַנץ זאָל איז מען גלייך אוועק צו דער לויה.

אויף א בראַט, איינגעוויקעלט אין לייוונט, האָט מען אַרונטערגעלאָזען דעם מת. דאָס ווייב און קינדער זענען געשטאַנען פון דערווייטענס און געוויינט. דער גלח האָט געזאָגט עטליכע תפלות, און דער קאַפּיטאַן האָט עפּעס גערעדט צום מת און צום ים וואָס קיינער האָט ניט געהערט.

און דער שיף גליט בלויער ים, אין דער שטילער נאַכט, האָט געעפענט זיינע אָרעמס און צוגעטוליעט צו זיך דעם מענש אין ווייסען, און צוגעדעקט איהם מיט זיינע שטילע, גלעטענדיגע כוואַליעס, אזוי ווי א מוטער איהר עלענד קינד.

קורצע מעשה'לעך אבער שעהנע

„דע מה שתשיב"

צום גרויסען בוקאַרעשטער גאון, רב מאיר ליבוש מלבים, האָט זיך אמאָל א להכעיס'דיגער אפּיקורס געווענדעט מיט אַזאַ פראַגע:

„אויף איין אָרט זאָגען די חכמים, אז פאַר א רב זאָל מען זיך אויפשטעלען; אויף א צווייטען אָרט זאָגען זיי, אז ווען מען בעגעגענט א הונט, זאָל מען זיך אַראָפּזעצען. ווי איז אָבער דער דין, ווען מען בעגעגענט א רב און א הונט?"

„אונזערע חכמים — האָט דער מלבים געענטפערט — זאָגען אויך אויף אַן אַנדער פּלאַץ, אז דאָרט וואו מען איז מסופק ווי זיך אויפצופיהרען, זאָל מען זעהן, וואָס דער געוועהנליכער עולם טוט אין אַזאַ פאַל (פוק חזי מה עמא דבר), טאָ לאָמיר'ס ביידע געהן צוזאַמען אויף דער גאַס, וועלען מיר זעהן ווי אַזוי דער עולם וועט זיך נוהג זיין"...

דער רב און דער אָפיציר.

רבי בעריש מייזעלס, דער בעריהמטער רב פון קראָקאָ און וואַרשע, איז איינמאָל, פאָהרענדיג אויף דער באַהן, געזעסען קעגענאיבער א הויכען אָפיציר, וועלכער האָט אויך מיטגעפיהרט א הונט.

דער אָפיציר האָט, כדי צו ערנערען דעם רב, געגומען אָנרופען זיין הונט מיט דעם נאָמען אברהם.

דערהערענדיג דאָס, האָט זיך דער רב געווענדעט צום הונט מיט פאָלגענדע ווערטער:

„מען מוז דיך בעדויערן, דו הונט, וויל דו ביזט די אומגליקליכסטע בעשעפעניש אויף גאָט'ס וועלט."

אַן איבערראַשטער גיט דער אָפיציר דעם רב א פראַגע:

„מיט וואָס איז דאָס מיין הונט אַזוי אומגליקליך?"

„ווייל — ענטפערט דער רב — דער הונט האָט נעבאך א יודישען נאָמען און ער וועט שוין דעריבער, ווי לאַנג ער וועט לעבען, ניט קאָנען ווערען קיין אָפיצער"...

דעם מלבים'ס מוסר

דער רבי מ'איר ליבוש מלבים האָט איינמאָל בעמערקט אין א שוהל, אז דער עולם „קושט" די תורה דורך אָנריהרען זי מיט די פינגער און קושען די פינגער. דאַגעגען האָט ער אויך עפּעס בעמערקט, אז ביי די עליות „שנודר'ען" די אויפגערופענע בעלי-באַטים גרויסע סומען אויף צדקה.

ער האָט דערום צום עולם געזאָגט:

„איהר קושט מיט די הענד און גיט געלד מיט'ן מויל. עס וואָלט אָבער בעסער געפּאַסט, ווען איהר זאָלט קושען מיט'ן מויל און געבען מיט די הענד."

ר' מאיר'ל און דער בעל-דרשן

קיין פּרעמישליאַן איז איינמאָל אויף שבת געקומען א וואונדערבאַרער בעל-דרשן. ער האָט אין שוהל געהאַלטען א גרויסע דרשה, וואָס איז, ווי ער האָט בעמערקט, דעם עולם שטאַרק געפעלען.

ווען ער איז אָבער אויף מאָרגען, ווי דער מנהג איז, אַרומגעגאַנגען צווישען די בעלי-בתים אויפמאָהנען זיין דרשה-געלד, האָט מען איהם אָדער גאָרניט געגעבען, אָדער מען האָט איהם דערלאַנגט א קליינע מטבע.

איידער ער איז אָוועקגעפאָהרען, איז ער געגאַנגען זיך געזעגענען מיט דעם בעריהמטען פּרעמישליאַנער רבי'ן רבי מאיר'ל. ביים רבי'ן האָט זיך גראָד דעמאָלט געפונען א היבשער עולם, און בעת דער דרשן איז געזעסען אויף א שטול, וואָרטענדיג, ביז ער וועט קאָנען צוטרעטען צום צדיק, האָט ער בעמערקט ווי יעדער פון די בעזוכער דערלאַנגט דעם רבי'ן פאַר זיין ברכה א היבשע סומע געלד.

דער דרשן האָט זיך געפיהלט זעהר געערגערט און האָט ביי זיך געטראַכט:

„איך האָב געלטען געהאַלטען אַזאַ וואונדערבאַרע דרשה, פון וועלכער דער עולם האָט אָנגעקוואָלען, און דאָך האָט מען מיר דערפאַר בעצאָהלט מיט קליינע גראָשענס, און דאָ גיט מען דעם רבי'ן בלויז פאַר א פּאָר געצעהלטע ווערטער אַזוינע הויפענס געלד!"

רבי מאיר'ל האָט דערפיהלט די קנאה וואָס האָט אַזוי געברענט אין דעם דרשנ'ס האַרצען, און ווען ער איז געבליבען מיט איהם אליין אין צימער, האָט ער צו א הם געזאָגט:

„איך זעה, אז דיר איז עפּעס קשה, נו, וויל איך דיר ענטפערען. עס איז ידוע, אז ווען איינער קומט צו א צדיק ווערט ער בעאיינפלוסט פון דעם צדיקס נשמה און ווערט אין זיינע מדות ענליך צו איהם. און אַזוי ווי איך בין בטבע א „שונא בצע", איך האָב פיינט געלד, קריגען די, וואָס קומען צו מיר דעם זעלבען האַס צו געלד און דעריבער וואַרפען זיי עס ביי מיר פשוט אַוועק. ביי דיר אָבער איז עס פּונקט פערקערט. דו ביזט זעהר א גרויסער ליבהאָבער פון געלד און דו האַלטסט שטענדיג אָין אײן טראַכטען ווי אַזוי צו קריגען וואָס געלט, דעריבער ווערען די מענשען, וואָס קומען צו דיר, בעאיינפלוסט פון דעם זעלבען געדאַנק און וואָס מעהר זיי האַלטען פון דיר, אַלץ חשוב ער ווערט ביי זיי דאָס געלד".

הויכגעבוירענע אייזעלען

א זעהר הויכער בעאַמטער און ניט קיין קליינער אַנטיסעמיט האָט זיך איינמאָל צו דעם בעריהמטען גאון ר' יהונתן אייבעשיץ געווענדעט מיט אַזאַ פראַגע:

„זאָגט מיר, פאַרוואָס זענען עפּיס די היינטיגע יודען געוואָרען אַזוינע ספּאָרט-לייט און זיי רייטען בלויז אויף גוטע פערד, גאַנץ אַנדערש ווי זייערע אבות, וואָס האָבען, ווי מיר געפינען אין דער ביבעל, געריטען בלויז אויף אייזלען? און אפילו אויף משיח'ן זאָגט דער נביא אז ער וועט רייטען אויף אַן אייזעל, טאָ ווי קומט עס, וואָס די יודען ווילען היינט ניט רייטען אויף קיין אייזלען?"

„איך וועל אייך זאָגען", האָט רבי יהונתן גלייך געענטפערט, „היינטיגע צייטען, ווען די אייזלען זענען דערהויבען געוואָרען צו הויכע שטעלעס, וואָלט דאָך דאָס געווען א חוצפה מצד די יודען צו רייטען אויף זיי..."

הומאר — סאטירע

פאָרד איז אסור!..

פאָרד, דער קעניג פון דאָלאַרען
און דער ראש פון יודען־האַסער,
שטעהט אַצינד דאָך אַ פערשעמטער
איינגעבויגען אוז אַ בלאַסער.

ער, דער קנאַקער פון די כנאַקערס
אויטא־גאָון און ערפינדער,
שטעהט כמעט דאָך אויף די קניען
מיט אַ פנים פון אַ זינדער...

און ער שעפּטשעט: — פאָלק ישראל,
זיי מיר מוחל, כ'האָב חרטה,
ס'איז מיין פאָרדל, נעבעך, נעבעך,
שטאַרה פערקראָכען אין אַ בלאָטע...

וואס איך האָב גערעדט אויף יודען
און געשריבען און געביסען,
איז געהאַוקעט, איז געבולען
איז אַלץ שקר, זאָלט איהר וויסען...

פון דעם אַנטיסעמיטיזם
בין איך מעהר שוין נישט קיין וועכטער,
איצטער זעה איך, דאָך, רבותי,
אַז דער מסחר איז אַ שלעכטער...

ניין, איך בין נישט קיין בעל־פּחדן
און אַפילו נישט קיין רשע:
כ'האָב געמיינט, עס שמעקט מיליאַרדען
לײדער שמעקט עס מיט „דווא גראָשע"...

גראַף כּאַלי.

ער איז אומעטיג.

— וואָס ביסטו אַזוי אומעטיג?

— מיין ווייב איז אַוועקגעפאָהרען אויף דאַטשע.

— שוטה! צוליב דעם ביסטו גאָר אומעטיג?!

— איך האָב מורא, אַז צוליב די רעגענס זאָל זי פלוצלונג נישט צוריקקומען.

גראַמאַטיק.

לערער: (ביים עקזאַמען פון גראַמאַטיק) ווי איז דער מערצאָל פון אַ גלעזעל?

שילער: אַ גאַנצע פלאַש.

נעמט'ס א הערטעל.

מחשבה און מעשה איז געגליכען צו רחל און לאה אייגע איז שענער, די אַנדערע פרוכטבאַרער.

א פעלער.

— פאַרוואָס האָסטו נישט חתונה מיט מאָקסען?

— ער האָט אַ פעלער אין רעדען.

— וואָס הייסט? ער רעדט, דוכט זיך, דייטליך.

— ער קען אָבער נישט אַרויסרעדען דעם „יאָ"...

מאָדערנע שלום עליכם־טיפּען.

שטעהט זיך ר' טוביה און קלערט: א. מאָדנע וועלט איז היינט געוואָרען. אַלץ קענט איהר קריגען: טעלעגראַף אָהן דראָט, אַ וואָגען וואָס געהט אָהן פערד, פליווער אָן אַ רויך. צרות אָן פּרנסה, אָבער ווי אַזוי קריגט מען אַ נ'איידעם אָן נדן?

מ נ ח ם מ ע נ ד ל קלערט: דער יוד לעווין האָט זיין גאַנץ פערמעגען אַריינגעלעגט אין לופט און איז מיליאָנער געוואָרען אויף דער גאַנצער וועלט. איך האָב מיין גאַנץ פערמעגען אויך „אַריינגעלעגט אין לופט" און בין פּאַפּער... אין די גמילות־חסדים און ביים סעקוועסטראַטאָר...

ער חיים גאָרנישט

יאָסעלע איז דעם ערשטען מאָל אַוועק אין שול, קומענדיג צוריק פון שול פרעגט איהם דער טאַטע:

— האָסטו זיך וואָס אויסגעלערנט?

— יאָסעלע: אַז דער לערער ווייס גאָרנישט: די גאַנצע צייט דאָס ער רק ביי אונז, קינדער, געהאָלטען אין איין פרעגען..

חאָנש פון א שכור.

איך וואָלט געוואָלט זיין אַ צופער־בלאַט פון אַ מאַשען־זייגער, וואָלט איך שטענדיג געהאַט פאַר זיך אַ גלעזעל.

ציוניסטיש.

— אַמאָל ביסטו געווען אַן אָנהענגער פון „עת לבנות" און איצט סימפּאַטיזירסטו גאָר מיט „על המשמר".

— אַמאָל ווען מיין ווייב האָט מיר כסדר געבוירען טעכטער איז ביי מיר געווען „עת לבנות", איצטער, אַז די בנות מיינע זענען אונטערגעוואַקסען מוז איך שוין שטעהן אויף דער וואַך (על המשמר).

אַן אונטערשיד

— וואָס איז דער אונטערשיד צווישען טשעמבערלען־לעווען און דער פוילישער הלואה?

— טשעמבערלען־לעווען זענען געשטויגען און געפלויגען און די פוילישע הלואה איז נאָך לעת עתה נישט געשטויגען און נישט געפלויגען...

אַמאָל און היינט.

אַמאָל, — צוליב אַ פרוי — חוה — האָט מען אין גן־עדן אַנגעטאָן איהר מאַן הויזען.

היינט, — צוליב אַ פרוי גייט אַרום דער מאַן אָהן הויזען...

ווייסט וואָס זי רעדט.

מוטער: — אונטער דער חופּה דאַרף מען וויינען, נישט לאַכען.

טאָכטער: — זאָל וויינען דער, וואָס נעמט מיך.

אויף א שרייבער־יובילעי

דאָס איז געווען ביים פופציג־יאָהריגען יובילײ פון אַ יודישען שריפט־שטעלער, וואו אַנדערע נכבּודיגע שריפטשטעלער האָבען געהאַלטען רעדעס.

ווען מען האָט געגעבען דאָס וואָרט איינעם פון די רעדנער, איז ער צוגע־גאַנגען צום יובילאַר און איהם גע־בעטען עפּעס אָנשרייבען אויף אַ שטיקעל פּאַפּיר. יענער האָט דערפילט זיין בקשה.

נאָך דעם, ווי דער רעדנער האָט געענדיגט זיין רעדע וועגען די גרויסע פערדינסטען פון דעם יובילאַר פאַר דער יודישער ליטעראַטור, האָט איהם דער יובילאַר הארציג געדאַנקט און געפרעגט:

— אָבער וואָס איז אייך פלוצלינג איינגעפאַלען, איך זאָל אייך אָנשרייבען עטליכע ווערטער?

— דאָס איז נויטיג געווען, — האָט דער רעדנער געענטפערט, — כדי איך זאָל מיט אַ ריינעם געוויסען קענען זאָגען, אַז איך האָב אייך געלייענט... איך האָב פיינט צו זאָגען ליגען, ווי אַנדערע קאָלעגען אייערע.

א נעניטער...

פרוי (דערצאָרנט): קאָנסטו מיר זאָגען, וואָס אַט די בלאָנדע האָר אויף דיין ראָק בעדייט?

מאַן (שטאַמעלט): דאָס שטאַמט, מיין טייערע, דאָס שטאַמט..." נו, נוטו! נעהם דאָס וואָלגערהאָלץ!

פון רגילות...

דער מאַן, אַ גרויסער סוחר, האָט איינמאָל צופעליג געאַרבייט ביי זיך אין דערהיים. פלוצלינג איז ער צו צום ווייב, האָט איהר הייס אַ קוש געטאָן און געזאָגט:

— נו, און איצט קענט איהר, מיין גאָלד, ווייטער שרייבען אויף דער מאַשין.

אריינגעזאָגט

ק ל מ ן: איך בין גאַנץ צופרידען מיט זיך.

ז ל מ ן: אויב אַזוי קענסטו זיך באַ־גנוגענען מיט זעהר ווייניג.

בעידע גוט

— איך וועל קיין מאָל נישט חתונה האָבען מיט אַ מאַן וואָס האָט מיר נישט ליב.

— און איך וועל קיינמאָל נישט ליב האָבען קיין מאַן, וואָס האָט מיט מיר נישט חתונה געהאַט.

איינפאַל פון א סוחר.

אַ היגער יודישער סוחר איז פאָריגע וואָך אַריין צום פּרעזעס פון „איזבאַ סקאַרבאָוואַ" און איהם געזאָגט:

— פּאַני פּרעזעס! גיט מיר 2 וואָכען אורלויב!

— וואָס, איהר זייט ביי מיר אין „איזבאַ־סקאַרבאָוואַ" אַנ'אָנגעשטעלטער, וואָס איהר בעט אורלויב?

— ניין, אַ גאַנץ יאָהר אַרבייט איך פאַר אייך און איצט בעט איך ביי איין, גיט מיר 2 וואָכען אורלויב און לאָזט מיר צו רוה

נאָך ערגער.

בערל: מיין ווייב איז גוט, נאָר איין חסרון האָט זי: זי רעדט שטענדיג וועגען איהר פריהערדיגען מאַן.

בעצעל: מיינע האָט נאָך אַ גרעסערען חסרון: זי רעדט שטענדיג וועגען איהר שפּעטערדיגען מאַן.

נאָר אַנשטענדיג.

איין גנב (צום צווייטען טיילענדיג זיך מיט גנבות) זײ אַנשטענדיג, איך האָב פיינט אַ גנב!

אייביגע ליבע

— וואָס וועט זיין דער תכלית? ווי לאַנג וועסטו זיך ברומענהרען מיט סאָליען? אייער ליבע דויערט דאָך שוין אָבער דריי יאָהר!

— דריי יאָהר איז גאָרנישט; איך האָב דאָך איהר געשוואוירען אייביגע ליבע!

געוואַלדיגע טעכניק.

— האָסט געהערט, לינדבערג איז גע־פלויגען פון ניו־יאָרק ביז פּאַריז אין 33 שעה.

— אויך מיר אַ קונץ־שטיק. אָט קען איך אַ דאָקטאָר, וואָס האָט מיט איין פעדער־קריץ זיין פּאַציענט געמאַכט פליהען אין הימעל אַריין.

א בריף אין רעדאַקציע

ג. ה. רעדאַקטאָר!

איך בעט אייך גיט מיר אַנ'עצה: צי זאָל איך פריהער מאַכען אַ לופט־רייזע איבערן אָקעאַן און נאָכדעם חתונה האָבען, צי פערקערט: פריהער חתונה האָבען און נאָכדעם פליהען?

ענטפער פון רעדאַקציע:

צו יעדער געפאַהר מוז מען זיך בּיס־לעכווייז צוגעוואוינען. דעריבער דאַרפט איהר פריהער מאַכען די לופט־רייזע איבערן ים.

אין פלאַמען פון ליבע און האס

(64

(ראָמאַן).

דער געדאַנק וועגען דעם, אַז יהודית האָט איהם נישט ליב, ווייזט זיך איהם, קאַרל'ען אָבער אויס פאַר אַזוי אומעגליך — ער דערמאָהנט זיך אין אַלץ, וואָס זי רעדט, און וואָס זי טוט — אַז שמייכלענדיג קנייטשט ער נאָך מיט די פּלייצעס.

אויף מאָרגען האָט זיך פערעלע דערוואוסט פון דער שוועסטער, וועגען דעם געשפּרעך, וואָס זי האָט געהאַט מיט גרעגואַר'ן.

אויסנוצענדיג דעריבער אַ מאָמענט, ווען זי איז געבליבען אויג־אויף־אויג מיט'ן קראַנקען, האָט זי אַ פרעג געטאָן:

— פאַרוואָס ווילט איהר נישט, הער גרעגואַר, אַז אייער ברודער זאָל ווערען מיין שוועסטערס מאַן? פאַרוואָס פערוועהרט איהר איהר, איהר'ן איהם ליב צו האָבען?

גרעגואַר איז געוואָרען אַ פערצימערטער.

איהם איז פערהעלטנישמעסיג געווען לייכט אַפּצושטויסען די אַטאַקעס פון יהודית'ן, אָבער אין בעצוג צו פערעל'ן איז ער געווען אינגאַנצען הילפלאָז.

איהר נשמה ציהט איהם צו זיך מיט אַנ'אומגעהייערער אומזעהבאַרער קראַפט. בלויז די שרעק פאַר'ן ברודער האַלט איהם צוריק, ער זאָל אַרויס מיט דער גאַנצער געהיימניס, און ער פרובט דעריבער צו געבען אויסמיידענדע תשובות:

— זייערע כאַראַקטערען פּאַסען זיך אַבסאָלוט נישט איינער צום צווייטען.

— צי נאָר דאָס איז די סיבה?

— יאָ! — גיט ער א זאָג, אויסמיידענדיג פערעלעס בליק.

— נאָר די דאָזיגע סיבה איז די איינציגע... נו... און מחמת איך האָב זעהר גערן די פריילין אידאַ, ווייל זי איז אייער שוועסטער, געהט מיר אָן איהר פערזענליך גליק, אונקט, ווי אייער גליק!

— וואָלט איהר חתונה מיט'ן הער קאַרל נישט געווען גליקליך?

גרעגואַר האָט מורא צו ענטפערן, איהם ווייזט זיך אויס אַז פערעלע האָט עפּיס אַ פערדאַכט.

— אַך, לאָזט מיך אָפּ מיט דעם...

איהר ווילט, איך זאָל אַוועק?

— אוי, ניין! ניין! איך לעב דאָך נאָר אין אייער אַנוועזענהייט.

— טאָ פאַרוואָס זשע ווילט איהר נישט רעדען מיט מיר? ווייל... ווייל פרעגט מיך נישט וועגען גאָרנישט. און — אויב איהר האָט ליב אייער שוועסטער, מוזט איהר צושטערען דעם שידוך.

און פלוצים האָט ער, אַרומגעכאַפּט פון אַנ'אימה'דיגער פערצווייפלונג, מיט אַנ'אומגעשליכען שלוכץ ממש, אויסגעשריען:

— פערשאָלטען איז דאָס הויז פון די דרייוויצעס! פער־שאָלטען! פערשאָלטען!

אַנ'אומבעכטיגער איז ער אַנידערגעפאַלען אויפ'ן טאַטעל, וויינענדיג אויפ'ן קול.

פערעלע איז צו איהם צוגעלאָפען, אָנגעכאַפּט ביים האנד און צערטעלדיג איהם געגלעט, פונקט זי וואָלט איינגעוויגט אַ קליין קינד.

— איהר זענט אומגליקליך, הער גרעגואַר!

— איך האָב שוין טויזענדער מאָל געטראַכט וועגען געהמען זיך דאָס לעבען!

— און איך ווידער האָב געטראַכט — האָט אומעטיג, מיט טרעהרען אין די אויגען, געזאָגט פערעלע — איך האָב געטראַכט, אַז איהר זענט גליקליך פון זינט ווען איך בין לע'ם אייך.

— אַך, פריילין פּאָליע!.. פּאָליע! דאָס טייערסטע פון מיין אָרים האַרץ... ווען דו וואָלסט נאָר געקאָנט וויסען, ווי איך בענק די שעה, ווען איך האָב דיך דערקאָנט!

— אָבער איהר האָט אַ סוד, וואָס איהר ווילט מיר נישט אַרויסגעבען!

— איך האָב קיין שום סודות נישט! האָט ער הארב גע־ענטפערט.

— פאַרוואָס זשע האָט איהר געזאָגט, אַז דאָס הויז פון די דרייוויצעס איז פערשאָלטען?

גרעגואַר האָט פער'עקשנ'ט געשוויגען, און פערעלע איז שוין צו איהם נישט צוגעשטאַנען.

אין אַ פערטעל שעה שפּעטער האָט זי וועגען דעם זעל־בען ענין גערעדט מיט יהודית'ן.

— ווייסט, שוועסטער, איך בין זיכער, אַז גרעגואַר ווייסט וועגען דעם פערברעכען פון זיין ברודער.

דעמזעלבען אָוועגד איז יהודית, געהענדיג פון איהר צי־מער, פערבייגעגאַנגען קאַרל'ס קאַבינעט, און וועלכען ער פלעגט זיך געוועהנליך פערשליסען כדי צו קענען אַרבייטען.

די טיר איז געווען אַ ביסעל אָפען.

יהודית איז געבליבען שטעהן, און זיך איינגעקוקט אין סיף פון קאַבינעט. דאָס האָט זי נישט געטון צוליב בשוט'ער נייגעריגקייט. אָט דער קאַבינעט מוז דאָך אַ סך, זעהר אַ סך וויסען! זי פערשטעהט, אַז דאָ האָט געמוזט געבוירען ווערען דער פּלאַן פון'ם פערברעכען — ווי־אַזוי צו ערמאָרדען לעווע־טאַל'ן. דאָ איז דער פּראָיעקט געווען צוגעגרייט און בעאַרבייט... אַך, ווען ווענט וואָלטען קאָנען רעדען!

אָט־אַהער האָט זיך, צוריקגעקומען דער מערדער נאָכ'ן אויספיהרען דעם מאָרד! דאָ האָט דער מערדער פערבראַכט לאַנגע שעה'ן פון אימת מות, מ'זאָל איהם נישט געפינען!.. דאָ איז ער בערוהיגט געוואָרען נאָך דעם, ווי מען האָט אַרעס־טירט לוריע'ן! דאָס דאָזיגע מעבעל, די ביוראָ, די בילדער, די פּאַפּירען האָבען זיך צוגעהערט צו זיינע קרעכצען, און גע־ווען עדות פון זיין פּחד און שמייכלען פון טריומף!

אַזוי האָט יהודית געטראַכט.

זי איז דאָ געשטאַנען אַ ווײלע, און זיך געלאָזט געהן צו די טרעפּען, און שוין בעריהרט דעם פּאָרענטש...

פלוצים האָט זי זיך פערהאַלטען.

איהר האָט זיך אויסגעדוכט, אַז זי הערט, ווי עמיצער האָט אַרויסגערעדט איהר נאָמען — דאָ הינטער איהר טאַקי.

זי האָט אָנגעשטרענגט דאָס געהער.

יאָ, זי גענאַרט זיך נישט.

פון קאַרל דרייוויצעס קאַבינעט איז צו איהר דערגאַנגען אַ מאָדנער קול, אַ שוואַכער, אַ פערשטיקטער:

אידאַ!.. אידאַ!..

(פאָרטזעצונג קומט).

די, וועלכע אזעוו האט פעראטען.

בעארבייט פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנט. (108

אזעוו האט דא מיט דער אכראנע געשפילט א קאמעדיע. אז ער שטעהט אין דער שפיץ פון דער קאמפס-ארגאניזאציע און אז אונטער זיין אנפיהרונג ווערט צוגעגרייט אנ'אטענטאט אויף פלעהווע'ן מיט'ן אנטייל פון סאווינקאוו'ן, סאזאנאוו'ן, שווייצער'ן א. א. — ווענען דעם האט ער אין דער אכראנע נישט דערצעהלט.

ווענען אזעוו'ס באגעגעניש מיט קלעטשאגלו איז אין פאליציי-דעפארטאמענט פארגעקומען א ספעציעלע בעראטונג אונטער'ן פארזיץ פון לאפוכינ'ען. אזעוו האט בעקומען א בעפעהל זיך צו זעהן מיט קלעטשאגלו, און גלייכצייטיג די פערזיכערונג, אז ביז א געוויסער צייט וועט מען איהר נישט ארעסטירען.

די אכראנע האט אבער אזעוו'ן אפגענארט: אין צוויי טאג ארום נאך זיין ראנדעוואו מיט קלעטשאגלו איז זי ארעסטירט געווארען און גלייכצייטיג מיט איהר — ביז 60 פערזאן, וועלכע זענען געשטאנען מיט איהר אין קאנטאקט און וועלכע אזעוו האט געהאט ארויסגעגעבען. די ארעסטען זענען געמאכט געווארען אין פעטערבורג, מאסקווע, קיעוו און ראסטאוו/דאן.

אזעוו'ס שטעלונג אין דער פארטיי איז אבער, נישט קוקענדיג אויף דעם דאזיגען גרויסען דורכפאל, נישט ערשיטערט געווארען אויף דער מינדסטער האר: דער נאמען פון „וואלענטין קוזמיטש"ן האט שוין געהאט א צויבערהאפטיגען קלאנג. פונקט אזוי איז נישט געמינערט געווארען, נישט קוקענדיג אויף די פעראנבערגעהענדיגע אינצידענטען, דער אנזעהן פון ווינאגראדאוו — ראסקינ'ען (אזעוו'ס פסעוודאנימען) אין דער אכראנע.

וויפיל צאהלט די אכראנע.

אין אויגוסט 1903 פאהרט אזעוו אויפ'ן צוזאמענפאהר פון די אויסלענדישע ס.-ר.'ישע ארגאניזאציעס קיין הערמאנס, דאס איז זיין אויפטראג מצד דער פארטיי, ער פאהרט צו ראטאיעוו'ן — דאס איז דער אויפטראג פון דער אכראנע. איצט שפילט אויפ'ן צוזאמענפאהר איינע פון די הויפט-פיגורען אלס פארטיי-מיטגליד, צו ראטאיעוו'ן שיקט ער גענויע בעריכטען וועגען די ארבייטען און בעשלוסען פון צוזאמענפאהר — אלס מיטארבייטער פון פאליציי-דעפארטאמענט. ער ראפארטירט ראטאיעוו'ן, ווער ס'איז אויסגעקליבען געווארען אין אויסלענדישען קאמיטעט פון דער פארטיי און ווער ס'פאהרט קיין רוסלאנד צו ארגאניזירען די נאהענטסטע אטענטאטען.

„אויף וויפיל דאס איז בעגוי, קאן איך נישט גאראנטירען — שרייבט ער צו ראטאיעוו'ן. — נאר אין דער נאהענטסטער צוקונפט פאהרען פון דאנען קיין מאסקווע מיט טעראריסטישע פלענער א גאנצע גרופע — גרויסטענטייל סערגעי אלעקסאנדראוויטש פאלגענדע פערזאנען: אלגא טאררוסינא, ניקאלאי ראמאנאוו, וויפרא גרין גאריעוונא, מיסליצקאיא און קראקאוו.

„אהער איז געקומען דער אנטלאפענער פון סיביר מאכאיסקי, וועלכער פערנעהמט זיך צו פאהרען קיין רוסלאנד מיט טעראריסטישע צוועקען. מאכאיסקי איז נישט ארייננעטראטען אין דער פארטיי פון די סאציאל-רעוואלוציאנערען, ער האלט זיך ביי געוויסע אנארכיסטישע טענדענצען; דאס איז א מענש מיט גרויסע פעהיגקייטען, ער זאמעלט ארום זיך פיל יוגענד און האט אויף איהר א גרויסע ווירקונג".

אויף די סענאט-פערהאנדלונגען אין פראצעס פון לאפוכינ'ען האט דער פראקוראר ערקלערט, אז צום סוף פון יאהר 1903 איז שוין דער גאנצער און גוט ארגאניזירטער שפיאנאזש אין דער ס.-ר.'ישער פארטיי געלעגען אין די הענד פון אזעוו'ן. דאס זעלבע איז אויך בנוגע זיין שטעלונג אין דער פארטיי. צו יענער צייט איז שוין אזעוו געווען נישט א מיטגליד פון דער פארטיי, נאר דער מיטגליד, אהן וועלכען עס ווערט שוין נישט אונטערגענומען קיין וויכטיגער שריט.

אזעוו האט צו דער צייט שטארק אוואנסירט מאטעריעל. צוגענומען געווארען אין אכראנע איז ער מיט א געהאלט פון 50 רובעל א חודש דעמאלט איז נאך אזעוו געווען אנ'אנפאנגער, א קליינער אגענט, וועלכער האט געהאט ארום זיך א קליינעם ווירקונגס-קרייז אין קארלסרוהע. אין יאהר 1897 האט ער בעקומען אנ'איינמאליגע גראטיפיקאציע אין דער הויך פון 50 רובעל. די גראטיפיקאציע איז אין יאהר 1899 פערגרעסערט געווארען אויף 150 רובעל, און דאס געהאלט איז פערדאפעלט געווארען — אויף 100 רובעל א חודש. אין מאסקווע האט אזעוו געבעטען א הוספה. און האט זי בעקומען: זיין פענסיע האט שוין דא אויסגעמאכט 150 רובעל א חודש, א חוץ דעם האט ער בעקומען פאר צפעס אנ-ארבייט 150 רובעל ספעציעל. נאכ'ן צוקלאפען די טאמסקער דרוקעריי שטייגט אזעוו'ס פענסיע מיט אמאל זעהר הויך: ווען ער פאהרט אוועק קיין אויסלאנד בעקומט ער שוין 500 רובעל א חודש, אויסער דעם — גראטיפיקאציעס: איינמאל 500 רובעל און דאס צווייטע מאל 200 רובעל.

(פארטזעצונג קומט).

די מאדערנסטע
לאמפען
פאר שפייזע-צימערן
און קאבינעטען

קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען
ביי ש. פ. שמאלעוויטש
פאלורניאווא 8.
באמערקונג: עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבעראַרבייטונגן פון גאז אויף עלעקטריע, אויך אקסעדירט. 1523

יהי אור!
עלעקטרישע ושארובקעס די בעסטע מארקעס, אויך אלע עלעקטרישע ארטיקלען, קויפט זיך אמביליגסטען ביי
מ. זענדעל, פלאץ ווארנאשטשי 9 (נייער מארק)
רוג גוואמיעסקא, פראנט-געוועלב.
באמערקונג: אננאהמע פון עלעקטרישע אינסטאלאציעס און אלע ארט פראפאקאלען פון די עלעקטראוניע, אויך רעפעראטורען, קאנצעסיאנירט דורך די עלעקטראווניע. 753

קויפט מעבעל
נישט קיין
בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט, אז אין מיין
מעבעל-געשעפט
גראנסקא (דלוגא)
44 Ch. ŁAZNIK
נור ביי מיר קענט איהר קויפען פערשידענע מעבעל שעהן גוט און ביליג.
באמערקונג: איך קויף אויך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצעז, ניי-מאשינעז, סאמאווארען א. אז. וו.
איך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

פארדערט איבעראל
נאר פאטענטירטע
פעדער-בעטען
פראדוצירט פון דער פאבריקס-מארקע
PALMA-PATENT
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שפעציעל אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, מאטראצען, קינדער-וועגעלעך, שעזלאנגעס און נייעסטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען: רעעלע באהאנדלונג! ביליגסטע פרייזען!
לאדז, פולנאצנא 24.

Dr. med.
BRAUN
פאלורניאווא 32
טעלעפאן 40-26
ספעציאל-ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אבענד

טליתים-פאבריק
ריזערגאנג פון וועלענע, האלב-וועלענע זיידענע טליתים פון צערקישע, אזוי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאל! מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. ציטרינאווסקי, קאמיענא 1.
אין צחיימען בויער פארטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298
באמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

דאנטיסט און צאהנטעכניקער
י. ביטענסקי
5 קאנסטאנטינער 5
נעמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אוונט.
פרייזען ביליגע! בעצאהלונג אויף אבצאהלונג

קאפ- וועהטאג און ערשעפונג,
ווי אויך מאגען-פערדארבונג, לעבער-קראנקהייטען, נירען, גאל-שטיינער, רעוומאטיזם, ארטרעטיזם, העמארידען-וועהטאגען קומען פון פאר צוליב דער שלעכטער שטאף-ווערקסלונג און פעראונרייניגונג פון בלוט און מענשליכען ארגאניזם.
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
ווירקען צו א גוטער שטאף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, רייניגען דאס בלוט און אלערערשט מאגען געזונד דעם מאגען און ברענגען צו א רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאהר בעזייטיגען שטולגאנג, און
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
בעזייטיגען פון ארגאניזם די גישט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערזעצונגען, וואס איז גורם צו רעוומאטיזם און אטרעטיזם.
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA
בעזייטיגען און פערהיטען דאס שאפען זיך פון גאל-שטיינער און פערמילדערן די העמארויד-שמערצען.
די פרייזען א האלב שאכטעל 1.50 זל.
" א דאפעלטע שאכטעל 2.50 זל.
צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדעס. 156

רעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעצ. און דענטיסטען-קאבינעט
פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאכשאנסקי	פון 2½—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ. פעלדמאן פרוי ד"ר ח. זעלדאוויטש-קראטשקא " " גוסטאווא זאנד טענענבוים	פון 11—1 " 5½—7½ שבת, זונט. דינסט. דאנ. 3-5 זונט. מאנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערווען-קראנק.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—2½
אויגען-קראנקהייטען	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאז, האלז און אוירען-קראנק.	ד"ר מ. קלאטשקא " באל. כהן	פון 11—1 און 7—8 " 3½—5½
הויט- און ווענערישע קראנק.	ד"ר פ. ברוין " י. סאלאוויטשיק	פון 12½—3½ " 6 8
ציין- און מונד-קראנקהייטען	צאהן-ארצט ס. שעוועס " מ. רעזניקאווא " ב. משודנאווסקא " נ. קאצענבאגען	פון 9—10¾ און 8—9 " 11—1¾ " 2¼—5 " 5¼—8

די רעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אוונד.

רעטשניצע פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראסאוווסקי	נאז, האלז, אוירען קר.	10-11 2-3 6½—7½
ד"ר רושאנסקי	הויט- און געשלעכטס-קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	1-2
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	11½-1 3-6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	4-5 זונ. 1-2
ד"ר וויינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	11-1 5½-7
ד"ר סטופעל	רענטגען	2—12 4-6
א. גראדזענשיק	צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	9—2

צאהן-פלאמבירונג, בעלייטונגען, קראנען, פראטעזען, א. א. וו.
ביי דער רעטשניצע איז געעפענט געווארען
רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קאטאר-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע מעדיצינישע אנאליזען. א קורס פאר שוואכער.
אויפנאהמע: טעגליך שריפטלאך (שקארלאטינ) פון 4—6 נאכמ.
די רעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
חזית אין ד"ר שמאס.

POT i NIEMIŁĄ WOŃ z RĄK, NÓG i PACH

USUWA ZNANY I NIEZASTĄPIONY OD ½ WIEKU

SUDORYN

W PUDEŁKU z SITKIEM.

FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA „AP. KOWALSKI" WARSZAWA

אַ פֿרוי ענדערט זיך לײַכט...

דער בעסטער באַווײַז איז, אַז אַ פֿרוי, וועלכע באַנוצט „קאָסמאָפּאָליס" ענדערט זיך באַלד צום גוטן אונטער דעם אײַנפֿלוס פֿון דעם זיכערן מיטל, וואָס פֿלעגט וואונדערבאַר און דערהאַלט די פֿרישקייט פֿון געזיכט, הענט און קערפּער.

COSMOPOLIS

קאָסמאָפּאָליס דאָס איז נישט קיין קרעם.
קאָסמאָפּאָליס דאָס איז נישט קיין פּאַסטע צום געזיכט.
קאָסמאָפּאָליס איז אַ גאַנץ נײַע און ביז אַהער נאָך נישט געוועזענע זאַך.

הויפּט-סקלאַד אויף פּוילן: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו באַקומען אין אַלע אַפּטייקן, אַפּטייק-סקלאַדן און פּאַרפֿומעריע-געשעפֿטן. פּרייז 2.50 זל. פֿאַר שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דאַרף מען זיך ווענדן צום הויפּט-סקלאַד פֿאַר פּוילן. פֿאַר קונים פֿון דער פּראָווינץ ווערט אַרויסגעשיקט נאָכ'ן באַקומען פֿאָראויס 2.75 אָדער 8.25 אויף אַ נאָכנאַהמע.

883 היט זיך פֿאַר פֿעלשונגען!

פֿערטערעמער אויף באַזונדערע שטעט אויף אײַגענער רעכנונג ווערן נעהאָונשען.

לעזט אויפֿמערקזאַם!

די בעוואוסטע פֿירמע Z. Bocian האָט באַנײַט דעם פֿאַרקויף פֿון מעבעל פֿון אַ סך יאָהרען אין טאַפּעציר-אויסאַרבײַטונגען אויף פּעטריקאָווער 41 (אין הויף)

צו באַקוועמליכקייטען פֿון די ברייטע מאַסען פֿון פּובליקום, פֿון די אײַנפֿאַכסטע אײַנצעלנע מעבעל-שטיקער ביז צו גאַנצע אײַנריכטונגען.

צוגענגליכסטע פּרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

934 אַכטונג, ס'ווערן אָנגענומען אַלערליי בעשטעלונגען.

יעדע ווירטין דאַרף זיך איז דעם צו איבערצייגען, אַז די וואַש-זייף

„POMORSKIE"

810

איז די שפּאַרזאַמסטע אין דער ווירטשאַפֿט דורך איהר הויכע ווערט פֿון בעסטען פֿעטס.

צו פֿערלאַנגען איבעראַל.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek.

פֿון 12 טען ביז 18-טען יולי אײַנשליסליך

פֿאַר דערוואַקסענע!

קאַרמען (Carmen)

דראַמע אין 12 טיילען. אין דער הויפּט-ראָלע: **Raquel Meller.**

פֿאַר יוגענד! פֿאַר יוגענד!

„דער לעבעדיגער מת"

פֿאַרס אין 8 טיילען.

אין דער הויפּט-ראָלע: **Ch. Chaplin**

פֿאַבריק פֿון

ושיראַנדאַלען

ווי אויך גאַלוואַנישע בראָנזיר-אַנשטאַלט

מ. רידער, לאָדז

צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53-41

נעהמט אָן אַלערליי געגענשטענדע צו איבערגילטען, פֿערזילבערן, ניקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפֿיהרט אַלערליי רעפּעראַטורען פֿון פֿערשידענע מעטאַלענע און זילבערנע געגענשטענדע, פּינקטליכע אויספֿיהרונג.

548 גוט און ביליג מיט אַ גאַראַנטיע פֿאַר דויערהאַפֿטיגקייט.

לעטשניצע „Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.

פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטל. דענטיסט.-קאַביג.

נעמען אָן פּאָלגענדע דר.:	
ד"ר ענגעל	ד"ר לאַסקי
" פֿריד	" ש. מאַלאָוויסט
" גערשטיין	" מאַרדקאָוויטש
" גוטשטאַט	" פּריבולסקי
" אימיד	" ה. ראַקאָווסקי
" איציגזאָן	" ג. ראָזענבערג
" קאַצענעלזאָן	" פֿרוי ראָזענבלאַט
" ס. קאַנטאָר	" שאַיעראָוויטש
" לעווינזאָן	" א. שטיינבערג
" פֿרוי לעווינזאָן	" י. שטיינבערג

צאָהן-ערצטע

צוקער	קרעניצקאַ-ציפּין
גרינשטיין-האָרקאַווי	שאַצקאַ

991 אַנאַליזען פֿון אורין, בלוט א. ז. וו.

רעפֿאָרמאַציע פּילען.

מיט דער מאַרקע גייסטליכער באַקאַנט פֿון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פֿון רעוומאַטיזם, לעבער-לײַדען, געגען דיקקייט, אַטרעטיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּף, שטילען די יסורים פֿון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און באַזייטיגען צו אַבסטרוקציע — אַ גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.

צוגעברויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט.

פּרייז פֿון אַ שאַכטעל 1.35. אויסאַרבייטונג פֿון דער אַפּטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו פֿערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik).

703

לעטשניצע (פֿאַר קומענדע קראַנקע)

„SALUS"

פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט

גלובנאַ 41 טעל. 46-65.

אין טעטיג טעגליך פֿון 9 פֿריה ביז 8 אָוו. זונטאַג — פֿון 9 פֿריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן-האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פֿון 11 – 12
ד"ר לאַנדקאָה	אינערליכע קראַנקהייטען	פֿון 1 – 2 און פֿון 5 – 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פֿון 11–12 און 4.30–6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פֿון 1–2 און פֿון 6.30–7.30
" שמערלאָווסקי	פֿרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 – 3.30, 5.30–6.30 זונטאַג פֿון 12–1
" זילבערשטראַם	וועענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פֿון 11.30–1 און 7–8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פֿון 10.30–12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פֿון 11–12 און פֿון 3–5
צאָהן-ערצט פֿרוי לאַנדקאָה סט. נעלבערג	צאָהן-און מויל-קראַנקהייטען	9.30–12 און פֿון 4–7 12–2 און פֿון 7–8

אַפּעראַציעס, אָפּעראַציעס, אײַנשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען. אַלערליי אַנאַליזען, (ווי אורין, פֿלעגמע, בלוט אַז"וו) דורכלײַכטונגען און רענטגען-אויפֿנאַהמען. קורס פֿאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף בעראַטונגען פֿאַר מוטערס. קינסטליכע ציין, קאַראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבען א. אַ. וו. ספּעצ. קורסען פֿאַר שטאַמלער. ווויזיטען אין שטאָדט.

31 שוץ-אימפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר מעד.

J. SZMERŁOWSKI

פּעטריק. 17 טעל. 7-13

אַקושעריע- און פֿרויען-קראַנק.

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פֿון 3—5 און 7 8 אָוו.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27, tel. 51-78

הויט און וועענערישע קראַנקהייט. רענטגען און ליכט-היילאַנשטאַלט. נעמט אָן פֿון 4—7 אין אָוונט.

Dr. med.

A. MAZUR

נאַרוטאָוויטש (דזעלנאַ) 44

אויערען און האַלז קראַנקהייטען שטימע און שפּראַך-פֿעהלערען (שטאַמלען א.אַ.וו.) נעמט אָן פֿון 12—2 און פֿון 6—8 אָוו.

פֿון קויף און פֿאַרקויף

מעבעל

דיוואַנעס, בעטלען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאָמאָוואַרען א. ז. וו. און צאָהלט די העכסטע פּרײַזען

א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטש 19 (דזיעלנאַ)

פֿון מעבעל-געוועלב, (פּרזשאַ-וואָלצשאַנג שענקעוויטשאַ 29) ווי אויך אין שטענדיג דאָ פֿאַרש. גענוצטע מעבעל און גוטען צושטאַנד צו פֿאַרקויפֿען. 1343

791

בעקאַנטמאַכונג.

אײַער אויסערליכער אויסזעהן

איז אַ וויכטיגער לעבענס-פֿאַקטאָר, דערפֿאַר ווענדעט זיך מיט אײַערע בעשטעלונגען נאָר אין דעם

הערען-שנײַדער-אַטעליער

ז. ראַפּוך, קילינסקאַ 153

(פֿראָנט, 2-טען שטאָק)

וואו עס ווערען אויסגעפֿערטיגט אַלערליי מענער-גאַרדעראָבען נאָר לויט די נײַעסטע מאָדעלען, ווי אויך בעצאָלונג אויף וועקסלען.

צוגענגליכע פּרײַזען.

צאָהן-אַרצט LEKARZ-DENTYSTA

St. GELBERG

זאַכאַדניאַ 15, טעל. 31-08

אַלע גאַנץ פֿאַרנאַכלעסיגטע ציין און מויל-קראַנקהייטען. צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פֿון קינסטליכע ציין, נעהמט אָן פֿון 9—12 שבת-נאָכמיטאָג פֿון 3—7 אײַנגערעכנט. ביליגע פּרײַזען. 1481

לעטשניצע פֿון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען,

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 7 אָוונט

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	9½—12 4—5
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכט קר.	12—2
ד"ר שמירנקלר	נערווען און גייסטיגע קר.	1—3
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12.30—2
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	1 —
ד"ר בערגמאַן	פֿרויען און געבורטס-הילף	3—4

אַנאַליזען-שטראַלען, ספּעציעלע-שפּריצונגען, ווי שטעלען א. ז. וו. פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע, בערגזאָן-בעשטראַהלונג, אַנאַליזען, מאַסאַזשן, עלעקטריזאַציע, אַפּעראַציעס. אויף פֿערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט. — אין לאַבאָראַטאָריום אַלערליי אונטערזוכונגען אַלע סאָרט אַנאַליזען, ווי אורין, פֿלעגמע און בלוט.

2120

אימפֿונגען געגען שקאַרלאַטין.

בײַ דער לעטשניצע איז געעפֿנט געוואָרען אַ דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אָן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	10—2 נ"מ
ד"ר לאַזשינסקאַ סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	3—7

קינסטליכע ציין, קראָנען, פּלאָמבען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאַג.

אַכטונג ה"ה פֿריזיערס!!!

מיין פּאַרפֿומעריע-געשעפֿט איז פֿערזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פֿון פֿערשידענע העלנישע און בלומען-וואַסערן צום פּרײַז פֿון 4 זל. אַ קילאָ, וועשעשאַל 3 זל., פּיקסין—7.80, ווי אויך אַלערליי פֿריזיער-צובעהער צו קאָנקורענץ-פּרײַזען.

מיט אַכטונג **J. Drukier**

11 ZAWADZKA 11

קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען!

Gimnazjum Męskie

z prawami gimnazjów państwowych

L. SZAKINA,

w Łodzi, Piotrkowska 18.

די קאַנצעלאַריע פֿון גימנאַזיום איז אָפֿען יעדען טאָג אין דערפֿער פֿון 11 ביז 1.

847

נײער פאלקסבלאט 15 יולי 1927.

דאס לאדזשער לעבען

נײער פאלקסבלאט .15 יולי 1927.

15
פרײטאג
טו
תמוז תרפ"ז

יולי
זון-אויפגאנג 3.41
זון-אונטערגאנג 7,25
לענג פון טאג 14, 12
ליכט צינדען 7.35

קהלה

קהלה-פערוואלטונג צאהלט-אוים מײלחײזע סובסידיעס לויט'ן בודזשעט פון 1926. — אײגענע עלעקטריע אויפ'ן בית עולם.

נעכטען האט די קהלה-פערוואלטונג ארויסגעשיקט מיטטײלונגען צו די שו-לען, חדרים, ת"ת און יתומים-הײזער, אז זײ זאלען קומען אפנעהמען א טײל פון די סובסידיעס, וואס זענען פאר זײ בעשטימט אינ'ם בודזשעט פאר 1926 י. די איבריגע אינסטיטוציעס וועלען בע-קומען אויסבעצאהלט אויף דער נײער וואך.

פארשטעהער פון די אויסבערעכענטע אינסטיטוציעס מיט ענטשפרעכענדע פאלמאכטען דארפען זיך ווענדען היינט צום גמינע סעקרעטאר, ה' נאדעל.

•

היינט ענדיגט זיך דער טערמין פון אנצונעמען אפערטען אויפ'ן קהלה-קאנ-קורס אײנצופיהרען די עלעקטרישע בעלײכטונג אויפ'ן בית עולם.

ביז איצט איז אײנגעלאפען 1 אפער-טע. מ'רעכענט, אז היינט אינ'ם 21-טען טאג זאל אײנלויפען ביז 15 אפערטען פון אינזשיניערען.

פערשידענעס.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם נעכטיגען פראנצויזישען יום טוב האט דער פרע-זעס פון שטאט-ראט ד"ר פיכנא אפגע-שיקט דעם פראנצויזישען קאנסול א בעגריסונגס-דעפעש.

קינדער הײַנט טשעבאטשינעק.

מאנטאג קומט צוריק מיט דער קא-לישער באהן די ערשטע פארטיע קינ-דער, וועלכע זענען ארויסגעשיקט גע-ווארען קײן טשעכאטשינעק דורך ה' רומקאווסקי.

מיטוואך פאהרט-אפ קײן טשעכאטשי-נעק די 4-טע פארטיע קינדער.

בײַ די קאנסערוואטיסטען.

(ס) פון קראקא איז נעכטען צוריק-געקומען דער סעקרעטאר פון לאדזער אפטײלונג פון די קאנסערוואטיסטען. אויף דער קאנפערענץ איז אנגענומען געווארען דער פארשלאג פון טירשט יא-נוש ראדזיוויל צו בילדען אן אײנהײט-ליכען פראנט פון די רעכטע גרופי-רונגען.

איז די אפטײקעס.

הײַנטיגע נאכט-דיזשורען.

(§) היינט נאכט דיזשורירען פאל-גענדע אפטײקען: מ. עפשטײן (פיעט-ריקאווער 225), מ. בארטאשעווסקי (פעטריקאווער 95), מ. ראזענבלום (צע-געלניאנע 12), נארפײן (ווסכאדניא 54), י. קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15).

דער קאמף געגען בײזוויליגע באנקראטען.

פעראָרדנונגען פון האנדעלס-מיניסטער.

(ס) די אינטערווענץ פון די פארשטע-הער פון לאדזער סוחר'טום און בײדע אינדוסטריע-פעראײנען בײם מיניסטער מײסטאוויטש, וועגען אנגעהמען מיט-לען געגען די בײזוויליגע באנקראטען האט שוין געגעבען געוויסע רעזולטא-טען. דער מיניסטער האט, ווי בעוואוסט, ערקלערט די דעלעגאטען, אז עס ווע-לען ארויסגעגעבען ווערען ענטשפרע-כענדע פעראָרדנונגען צו דער פראקו-ראטור און צום קרײז-געריכט וועגען דרינגענדען כאראקטער פון דעם ענין. צו בײזוויליגע באנקראטען דארפען פעררעכענט ווערען די יעניגע, וועלכע צאהלען נישט זײערע פערפליכטונגען גלײכצײטיג נעהמען זײ אויף זיך אנדע-רע פערפליכטונגען, אדער טוישען פיק-טיוו די פירמע. די אלע פאלען טראגען די בולטע שפורען פון שווינדעל און דארפען אויף'ן שטרענגסטען אופן פער-פאלגט ווערען.

4 יאהר טורמע פאר ערמארדען א מײדעל.

(§) דאס לאדזער קרײז-געריכט האט בעטראכט דעם פראצעס געגען א גע-וויסען אנטאני גורסקי, וועלכער האט מיט א צײט צוריק אויף א „הולאנקע" אין דארף אושצמשקאוו (לאדזער קרײז) אויסגעשאסען פון רעוואלווער און פער-וואונדעט צוויי אנוועזענדע מײדלעך: זשענטלאק און סטאניאק. די לעצטע איז פון די וואונדען געשטארבען.

דאס געריכט האט גורסקי'ן פער-משפט אויף 4 יאהר טורמע און צו פערלירען אלע רעכטע.

לאדזער האנדעל מיט'ן ווײטען מזרח

(ס) אין משך פון די לעצטע חדשים האבען די לאדזער אינדוסטריעלער ווידער אנגעקניפט בעציהונגען מיט א רײה גרעסערע האנדעלס-פירמעס אויפ'ן ווײטען מזרח.

אין רעזולטאט פון די דאזיגע נײ-אנגעקניפטע בעציהונגען, וועלען גרויסע טראנספארטען לאדזער סחורות אינגי-כען ארויסגעשיקט ווערען קײן כינע, יאפאן, אינדיען און אנדערע לענדער אויפ'ן ווײטען מזרח.

וועגען די טערמינען אויסצוצאהלען אונטערשטי-צונגען פאר ארבײטסלאזע.

אין צוזאמענהאנג מיט אונזער גע-שטעגער נאטיק וועגען די אונטערשטיצו-נגען פאר ארבײטסלאזע האט זיך ראט-מאן בערמאן געווענדעט צום לײטער פון ביוראָ פאר אויסצאהלונגען, וועל-כער האט איהם ערקלערט פאלגענדעס:

די אויסצאהלונגען קענען געמאכט ווערען נאר אין בעשטימטען טערמין, אדער אין א פרײטאג נאכ'ן טערמין. דעריבער האט ער פעראָרדנעט, אז די אונטערשטיצונגען וואס דארפען ארויסגעגעבען ווערען שבת דעם 16. וועלען אויסגעצאהלט ווערען פרײטאג דעם 22 ה. ח. אויב דאס געלד וועט נישט אפגענומען ווערען אינ'ם בע-שטימטען טערמין; פון שבת דעם 23. – פרײטאג דעם 29-טען א. א. וו.

די דאזיגע פעראָרדנונג וועט גילטען אויף שטענדיג.

ראדיא-טעלעגראמען קײן אמעריקא

(–) פון היינט אן וועט די פאסט, לויט דער פעראָרדנונג פון פאסט-די-רעקטאר, אננעהמען ראדיא-טעלעגרא-מען, פון 6 א זײגער פארנאכט ביז 7 אינדערפריה, קײן אמעריקא און קײן מערב אינדיען.

די צאהל פון ווערטער קען נישט זײן ווענינער ווי מאר 30 זלאטעס, דער-בײ קאסט יעדעס ווארט א האלבער גאלד פראנק. די טעלעגראמען קאנען אנגעגעבען ווערען אין דער פוילישער פראנצויזישער, אדער אין דער שפראך פון לאנד, וואוהין מען שיקט די טעלע-גראמע.

היט זיך פאר דיזענטעריע און בויך-טיפוס.

פערהיטונגס - מיטלען.

(ס) אין די זומער-חדשים האבען זיך פערמעהרט די צאהל פון קראנק-פאלען פון דיזענטעריע און בויך-טיפוס.

די קראנקהײטען קען מען לײכט אויסמײדען, ווען מען האלט זיך בײ אײניגע היגיענישע מדות ווי:

נישט טרינקען קײן נישט געקאכט וואסער און מילך, וואשען די הענד פאר'ן עסען; אפוואשען אדער אפשײ-לען די געקויפטע פרוכטען; אויסראטען און נישט דערלאזען קײן פליגען; בײ א מינדעסטער קרענק זיך ווענדען צו א דאקטאר און מעלדען אין מאגיסטראט אין דער געזונדהײטס-אפטײלונג (פרײ-הײטס-פלאץ 1) וועגען יעדעס א פער-דעכטיגער קראנק.

די פאלשע 5-זלאטי-שײנען.

די פאלסיפיקאטען פון די נײע 5-זלאטי באנקנאטען קען מען דערקענען לויט דער העלערער פארב און דער שמוציגער אויספיהרונג. דער דרוק איז ערטערווײז שוואך לעזבאר. דער ארנא-מענט פון בלעטער און בלומען זענען נישט אזוי רײן אויסגעפיהרט ווי אויף די עכטע. דאס געזיכט פון דער פרוי האט אן אנדער אויסדרוק ווי אויף די אמת'ע. די אונטערשריפטען זענען נישט לעזבאר און צעשווימען. אינ'ם ווארט karane איז דער בוכשטאב r העכער פון די איבריגע. די קרוין פונ'ם ווײ-סען אדלער איז שמעלער, די פעדערן צעשווימען א. א. וו. די נומערן זע-נען גוט.

הגם די פאלשע 5 זלאטי שטיק זע-נען געדריקט אויף'ן עהנליכען פאפיר ווי די אמת'ע, קען מען זײ אבער דערקענען ווען מ'קוקט זיך גוט צו צו זײ.

נײע צוגען.

פון היינט אן ביז'ן 30 סעפטעמבער ווערען אײנגעפיהרט נײע צוגען צווי-שען לאדז און אנדזשעיעוו. דער צוג נומער 340 וועט אפגעהן 3 א זײגער און אנקומען קײן אנדזשעיעוו 3.21. פון אנדזשעיעוו – 3 50 און וועט אנ-קומען קײן לאדז 4.09.

פון זונטאג דעם 17 אן ביז'ן 30 סעפטעמבער וועט יעדען זונטאג און די חגא-טעג דער צוג 328a אפ-געהן 8 24 און וועט אנקומען קײן אנדזשעיעוו 8.43. צוג נומער 327a פון אנדזשעיעוו 9.10 און וועט אנקומען קײן לאדז 9.30.

יעדען מאנטאג און די טעג נאך חגאות ווערט אײנגעפיהרט א צוג 314a פון לאדז 5.55 קײן אנדזשעיעוו, וואס וועט אנקומען קײן אנדזשעיעוו 6.16 און פון אנדזשעיעוו קײן לאדז 6.51, און וועט אנקומען קײן לאדז 7.09 אינדערפריה.

ארעסטירט א שווינדלער.

א געוויסער סטאניסלאוו קאקאווסקי, וואס האט זיך בעפונדען אין האטעל מא-נאפאל (זאוואדזקא 7) און זיך פארגע-שטעלט אלס גוט בעזיצער פון די קרע-סען, האט אײנגערעדט פיל פאבריקאנ-טען, אז ער קען פאר זײ שאפען קרע-דיטען אין די היגע בענק און דערפאר געגומען זיך „פראוויזיע" פון פיל טויזענדער זלאטעס. א חוץ דעם האט ער זיך נאך פארגעשטעלט אלס אסעקוראַ-ציע-אגענט און גענומען אײנגעצאהלט די אסעקוראציע-פרעמיעס.

ווען פון די צוגעזאגטע קרעדיטען האט זיך אויסגעלאזט א בוידעם, האבען די בעשוינדעלטע וועגען דעם „גוט-בעזיצער" מיט פערבינדונגען אין די באנק-קרײזען געמאלדען דער אויספאר-שונגס-פאליצײ.

קאקאווסקי איז ארעסטירט געווארען און האט זיך מודה געווען אינ'ם שווינ-דעל. ווי ס'שטעלט זיך ארויס האט ער זײן „פעטיגקײט" אויפ'ן דאזיגען גע-ביט אנגעהויבען נאך אין ווילנא. אין לאדז האט [ער בעשווינדעלט לײכט-גלויביגע אויף עטליכע צעהנדליגע טוי-זענד זלאטעס.

די נײעסטע
פערפומען

קרעמען, טואלעט-זײפען, קעלנישע בלומען-וואסערן, פודער הויבעגאן, קאטי און אנדערע
צו קאנקורענץ-פרײזען עמפעהלט

Perfumerja DRUKIER
Zawadzka 11

פאר אנגראסיסטען — ראבאט!
בעמערקונג: פודער קאטי און הויבעגאן אויף געוויכט

רעיעל
ביליג!

ŻĄDAJCIE WSZĘDZIE
OBUWIA LUDOWEGO SPORTOWEGO TENISOWEGO „PEPEGE"

„PEPEGE"
POLSKI PRZEMYSŁ GUMOWY T.A.
w GRUDZIĄDZU

TANIE·TRWAŁE·ELEGANCKIE

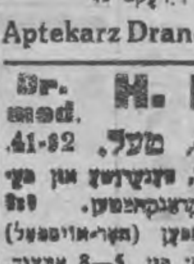

PIEGI
plamy i wątro-
biane radykal-
nie usuwa krem
i mydło
LESCHNITZER'A

אריגינעל-פרעפאראטען פון דער מאהרען-אפטײק „ברעסלוי", צו בעקומען אין די אפטײ-קען און סקלאד-אפטעקשנעס, קרעם זל. 3.15 זײפ זל. 2.30 וואו ס'איז נישט צו בעקומען, צו ווענדען זיך דירעקט צו

Aptekarz Drancz i S-ka Bielsko

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-82
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מ[...]-נער-שוואכע קראנקהײטען. [...]
מיט פאלונקװארץ-לאמפען (מער-אויסטעל) נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוונד.

נ'אפציי כנונגס-טאג לטובת דעם פעראיין „משמרת-החולים".

מיטוואך דעם 20. יולי ד"י; קומט
ער אין אונזער שטאדט א נ'אפצייכנונגס-
אן לטובת די עלטסטע יידישע הילפס-
ינסטיטוציע „משמרת החולים", וועלכע
ערטיילט מעדיצינישע הילף פאר ארימע
קראנקע. ס'איז וואונשענסווערט דער
אפצייכנונגס-טאג זאל אונטערשטיצט
ווערען דורך דער יוד. באפעלקערונג.

שטרייק פון בלעכער-ארבייטער פערענדיגט.

נאך א צעהן-טאגיגען שטרייק זענען
י בלעכער-ארבייטער צוריק צוגעטרע-
טען צו דער ארבייט נאכדעם, ווי זיי
האבען בעקומען א הוספה פון 15 פראָ-
צענט אין דער צייט, און ס'וועט אפ-
געהיטען ווערען דער 8-שעה'דיגער
ארבייטס-טאג.

„זכרונות פון א דאקטאר"

אין קינא „ספלענדיד".

אין קינא „ספלענדיד" געהט די לעצ-
טע וואך א זעהר אינטערעסאנטער פילם
א. נ. „די זכרונות פון א דאקטאר".
דאס זענען אמת'ע זכרונות פון א דאק-
טאר, וועלכער האט אין זיין רייכער
פראקטיק געזעהען מויזענדער טראַ-
געדיעס פון יונגע מענשען, וועלכע זי-
נען געשטרויכעלט געווארען אין זייער
לעבענס-וועג. צוליב די בקשות פון א
גאנצע רייה מענשען, האט די דירעק-
ציע פון „ספלענדיד" בעשלאסען דאס
בילד צו דעמאנסטרירען פון היינט אן
פון 6 אין אווענד.

פון יודישען טעאטער.

היינטערדיגער ערפאלג פון אנא און היימאן יאקובאוויטש.

די ביז-איצטיגע פארשטעלונגען פון
די אמעריקאנער געסט אננא און היי-
מאן יאקובאוויטש האבען ביי אונז אין
שטאדט ביים טעאטער-עולם ארויסגע-
רופען א גרויסע פעראינטערעסירונג.
די מאנטאג'דיגע פארשטעלונג „די גרינע
פלה" איז געשפילט געווארען ביי א
פול טעאטער. דער טעאטער-עולם האט
ממש פערהילכט דעם זאל מיט אפלאָ-
דיסמענטען פאר די געסט אננא און
היימאן יאקובאוויטש. דאס בעווייזט,
אז די ארטיסטען האבען זיך שטארק
איינגעליבט ביים היגען טעאטער-עולם.
שבת שפילען די געסט אויפ'ן פערלאנג
פון טעאטער-עולם: נאכמיטאג — „דער
גאט פון ליבע", וואס איז די פאריגע
וואך מיט גרויס ערפאלג געשפילט-גע-
ווארען. שבת אווענד — „געלד ליבע
שאנדע" מיט אננא יאקובאוויטש אין
דער הויפט-ראָל טאניע. די אמעריקאנער
ווי אויך די פאריזער פרעסע האט זיך
זעהר ווארים אנגערופען בנוגע א'הר
שפילען, ווען אננא יאקובאוויטש האט
געשפילט די פיעסע איז דאס פאריזער
טעאטער געווען געפאקט. און הונדער-
טער מענשען האבען געמוזט אוועק-
געהן נישט בעקומענדיג קיין בילעטען.
אויך זינגט אננא יאקובאוויטש א נייע
ליעד, וואס איז אין לאדז נאך נישט
בעזונגען געווארען.
זונטאג אווענד ווערט געשפילט „די
גרינע פלה". וואו אננא יאקובאוויטש
זינגט הארציגע יודישע לידלעך.
מאנטאג אווענד — א פאפולערע פאר-
שטעלונג „מינקע די דינסט-מויד", וואו
אננא יאקובאוויטש קאן ארויסווייזען
איהר גאנצען ארטיסטישען טאלאנט,
פערקערפערנדיג די ראָל פון דער
דינסט מויד.

בלוטיגער אנפאל אויף א נאכט-וועכטער.

געוואלט שטערען גנבים אין דער „ארבייט" און בעקומט מיט א מעסער אין קאפ.

נעכטען שפעט אין אווענד איז די
גיכע הילף פון „לינת-הצדק" אליארמירט
געווארען ווענען א פאל, וואס ס'איז
פארגעקומען אויף איגעל-גאס 43.
ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען, האבען
אונבעוואוסטע פערזאנען געשטאכען
דעם נאכט-וועכטער סטאניסלאוו קאָצ
מערקעוויטש, וועלכער האט בעקומען
א טיפען וואונד אין קאפ. די סבה פון
דעם אנפאל איז איצט נישט פעסט-
געשטעלט געווארען. ווי מען איז זיך
משער, האבען די אנפאלער געוואלט
עמיצען בע'גנב'ענען, נאר דער וועכ-
טער האט זיי דערביי געשטערט.
די גיכע הילף האט ערטיילט דעם
פערוואונדעטען די ערשטע הילף און
אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד איבער-
געלאזט איהם אויפ'ן ארט.

רעפערטואר פון די קינא'ס.

קאסינא: די ריהרעוודיגע דירעק-
ציע פון קינא „קאסינא" האט אנגעזשירט
צום איצטיגען פראָגראם אויך גאנץ
נייע ארטיסטישע קרעפטען. עס טרעט
ווייטער אויף דער ליבלינג פון פובלי-
קום וולאדיסלאוו לין אין א גאנץ ניי-
עם רעפערטואר, די ווארשאווער וואָ-
דעוועליסטקע גיזעא באלסקא און דער
זינגער זדאנאוויטש. אויס'ן עקראן א
זעהר פיקאנטער פילם א. נ. „דאס גע-
דיגענע ווייב" מיט ווירגיניא וואלי אין
דער הויפטראָלע. די מוזיק-אילוסטראַ-
ציע איז פערשטארקט.
לונא: עס ווערט דעמאנסטרירט א
ניי מעכטיג מייסטערווערק א. נ. „דער
לעבענס-יריד" א טראגעדיע פון א פרוי,
וועלכע בענקט נאך א מאנפערשוין.
די הויפטראָלען פיהרען אויס ערסט-
ראנגיגע פילם-שטערנס.
משאָרי: גרויסער 2-שעה'דיגער
פראָגראם. ס'ווערט דעמאנסטרירט א
ריזען מייסטערווערק א.נ. „דאס משוגעים-
הויז" מיט דעם גרעסטען קינא-מייסטער
לאן שאני אין דער הויפטראָלע, וואס
איז אין זיין שעהנסטע קרעאציע. אוי-
סער דעם א שעהנע קאמעדיע א. נ.
„מענשען ווי די חיות".
קינא פון מלוכה-בעאמטע: די
קינא-טעאטער קומען פאר אין גארטען
און ס'ווערט דעמאנסטרירט א שעהנער
פילם א. נ. „דעם גווארדיסט'ס גליב-
טע" מיט קאנסטאנץ טאלמעדג אין דער
הויפטראָלע.
פלאַרא: טעגליך דאס גרויסע וואונ-
דערבארע בילד א. נ. „דער ווילדער
אנפיהרער פון דער מדבר". זעלטענע
אויפנאהמען פון דער מדבר סאהארא.
מיט דער שעהנער סימאן אין דער
הויפטראָלע.
סירענא: היינט און טעגליך גרוי-
סער יאפאנישער פילם א. נ. „דאס גע-
היימניס פון דער שווארצער רויז" מיט'ן
העלד פון בילד „די שלאכט אונטער
משושימא" ס. הייקאווא אין דער הויפט-
ראָלע. אויסער דעם א שעהנע קאמעדיע.

„מאז"

א גארטען-פערוויילונג אין „קושיושובקע".

אויפ'ן שטח פון דער זומער-קאָלא-
ניע אין „קושיושובקע", וועלכע איז אר-
גאניזירט געווארען דורכ'ן „מאז", ווערט
דעם 24. ה. ח. פארקומען א גרויסע
גארטען-פערוויילונג, מיט'ן צוועק צו
פערשטארקען דעם פאנד פון דער זו-
מער-קאלאניע.

ביליגער פראדוקטען.

(ס) אין משך פון די לעצטע טעג זע-
נען ביליגער געווארען די פרייזען אויף
יונגע קארטאפעל, פלייש און קאלאניאַל-
ארטיקלען.

טריקאטאזש-ארבייטער שטרייקען ווייטער.

(?) נעכטען איז אין לאקאל פון די
פוילישע פראָפ. פעראיינען פארגעקומען
א פערזאמלונג פון די שטרייקענדע
טריקאטאזש-ארבייטער און ס'איז בע-
שלאסען געווארען אפצוווארפען דעם
פארשלאג פון די אינדוסטריעלער,
וועלכע ווילען געבען נאר 15 פראצענט
הוספה, אנשטאט 25.
ס'איז בעשלאסען געווארען, ווייטער
צו פיהרען די אקציע

א גאלדענע מעדאל.

אויף דער ערשט-געשלאסענער פער-
טער אינטערנאציאנאלער אויסשטעלונג
פון מעדיצין און מיליטער פארמאציע
אין ווארשא איז צווישען די פראָדו-
צענטען און דער היגיענישע-קאסמעטי-
שער בראנזשע האט די בעוואוסטע
פירמע י. און ס. סטעמפניעוויטש אין
פוזען, פאבריק פון פערפומען, קאס-
מעטיק און טואלעט-זייפען, פאר איהר
זעהר און בעוואוסטע אויסארבייטונג
בעקומען א גאלדענעם מעדאל.

פענאמענאלע טענצעריז אין קאסינא.

אין קינא-טעאטער „קאסינא" טרעט
היינט אויף די בעריהמטע טענצערין
קלער בורעף. דאס פראגראם נעהמט
ארום א גאנצע רייה טענץ א. נ. „די
צעפרייטע נאקעטקייט-שעהנהייט".
די אויפטריטען פון דער פענאמענאַ-
לער טענצערין האבען ארויסגערופען
א גרויסען אינטערעס אין אונזער שטאט.
דאס פראגראם הויבט זיך אן האלב
צוועלף אין אווענד.

מעלדונגען.

הנהד. „צעירי וחלוץ מזרחי" קילינסקי 44
מדי שבת בשבתו ילמדו בשעה 4 אחה"צ
באגדתנו תלמוד, חובת הלבבות ותנ"ך ע"י
החברים קרקובסקי, סקוברונסקי ופוזננסקי.
ביום א' מטות, בשעה 8 בערב תערך המשך
אספה על הנושא עמדתנו אל הקונגרס התמשה
עשר בהשתתפות הציר לסיים מר משה הלמן
עם ויכוחים. כל החברים מתבקשים לבוא בדיוק.
הננו מודיעים לצעירים ארתיים שבאגדתנו
נהיסד שעורי עברית ותנ"ך בחנם, בכל יום
משעה 8 עד 10 בערב יכולים להרשם.
הועד.

רעפערטורען

פון אלע מאשינען, אפאראטען און טראנסמיס-
יאנען פיהרט אויס רייצעל און ביליג די
בערלינער מאשין-שלאסעריי
שטיצס', פעטריקאווער 44.

Dr. Józef SZWAJCER
אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
— צוריקגעקומען —
פאמארסקא 7, טעל. 27-84 נעמט אן פון 6–7 נ"מ

CZARY

היינט פרעמיערע!

נאך נישט געוועזענער שלאגער!
גרויסער דאפעלטער שלאגער!

„דאס משוגעים-הויז"

סענסאציאנעלע דראמע אין 8 אקטען. אין דער הויפט-ראָל Lon Chaney דער געניאלסטער מייסטער פון דער מאסקע. מעכטיגע קרעאציע פון לאן שאני.
אויסער'ן פראגראם: „מענשען, ווי חיות" קאמעדיע אין 6 אקטען.—אנהויב 4 א זייגער נאכם., שבת און זונטאג 1 נאכם.
אויפ'ן 1. סעאנס זענען אלע פלעצער 60 גר. אכטונג: פון 8.30 אווענד-קינא אין גארטען.
סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ניעחוואדאמסקי.
997

א וואוינונג

פון 6 צימער און קוך
מיט אלע בעקוועמליכקייטען
פון זאפארט צו פערמיטען.
צו ערפאהרען ביים וויירט
קאראלא 4. 979

מאשיניסט

און א יונגעל ווערט גע-
זוכט פון זאפארט אין דער
דרוקעריי און פאפיר-גע-
שעפט פון מ. י. האטאס
קילינסקי 18. 981

די איינציגע 608

„Blask" i „Mewa"

וואש-פראשקעס וואשען צעקטאָל און אמבילינסטען,
שאדען נישט די וועש, ווייל זיי ענטהאלטען נישט
קיין שעדליכע זאלצען.
איבערצייגט אייך אין'ם אמת אין אייער אייגענעם אינטערעס.

940 פון דער

שטריק-מאשינען-פאבריק

„Sander & Graff, Act. Ges. Chemnitz"

איז א בעקאנטמאכונג אין לאדז אנגעזצט אויף אפצו-
שליסען געשעפטען און נעמט אויך אן גלאטע און ושאקארד-
בונר-מוסטער-מאשינען נעגען בעקוועמע אפצאָה-
לונגען און אויף מאנאטליכע ראטעס.
רעפלעקטאנטען ווערען געבעטען זייערע אדרעסען איבערצולאזען אין גראנד-האטעל

א ארענטליכער מענש
מיט גוטע פראקטיקע זוכט

א נאכט-

דיזשורסטווע

פאר וואכען-געלד. אפער-
טען אונטער „א. ב." 998

א האלץ-דרעה-באנק

מיט הערדצייג פערקויפט ביליג
שטיצס', פעטריקאווער 44.

Dr. med
STUPEL
Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט, וועג-
און וועענערישע קראנקהייטען,
סעקסואַל-שוואכקייט, רענטגען-
שטראהלען און קווארץ-ליכט,
עלעקטרא-טעראפיע.
נעמט אן פון 8—9 און אווענד.

השבת אבדה

דינסטאג דעם 13/7 ד. י.
האב איך פערלוירען א
פארטפעל מיט פערשידענע
דאקומענטען און 19 זל.
געל. דער ערליכער פינ-
דער ווערט געבעטען אפ-
צושיקען געגען בעלוינונג
20 אגראדאווא 20
צו ליבערשטיין.

קיימפערטארין — כירורגישע

קליניק

פון די דאקטוירים שארלאטא-איינעראווא,
רייטלער-קוריאסקא, מיכאל קאנטאר,
און י. בוים.
לאדז, אגראדאווא 10, טעל. 13-57.
I. און II. קלאס.
אמבולאטאריום.
802

אבערלאס-

מאשיך

צו פערקויפען.
צו ערפאהרען אין אדם.
פון דער צייטונג. 990

Mixtogen

אנטיסעפטישער

צאהן-פראשעק

רייניגט און מאכט די ציינער שנעע וויים.
פערהיט פון שאַפען זיך אויף די ציינער דעם צאהן-שטיין.
שאפט אפ דעם שלעכטען ריח פון מויל, פערשטארקט
די דושאנסלעס און היט אפ דאס מויל פון אונריינקייט.
פערלאנגט נאר „Mixtogen" אין אלע אפטייקען, דראגעריען, פערפומעריעס פון דעם קאסמעטישען
לאבאראטאריום „MIXTA" w Łodzi

בעריכט פון ציוניסטישען לאנד - צוזאמענפאהר אין פוילען.

דעם קומענדיגען דאָנערשטאָג אָר־דענט איין די היגע ציוניסטישע אָר־גאַניזאַציע אין איגענעם לאָקאַל אַ פערזאַמלונג בצווידמעט די פראַגען פון לעצטען צוזאַמענפאַהר פון דער ציוניס־טישער אָרגאַניזאַציע אין פוילען. רע־פערירען וועט דעם. ד"ר ראָזענבלאַט און אַנדערע דעלעגאַטען צום צוזאַמענ־פאַהר.

שטיצט דעם „לינת הצדק"!

קויפט דעם אָפציכען אויף די זומער-וואָינונגען.

דער לאָדזשער „ליות הצדק" איז גוט בעקאַנט דער היגער בעפעלקערונג דורך זיין טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון קומען צו הילף די לאָדזשער יודען אין דריג־גענדע פאַלען (נאַכט - פאַגאַטאָוויטש) משמורים צו קראַנקע, אויסבאָרגען פער־שידענע מכשירים פאַר קראַנקע א. א. וו.

די מאַטעריעלע מיטלען זענען אָבער זעהר בעגרעניצטע, און דער פעראיין ליידט פון דעם שטאַרק און 'מוז אָפט בעגרענצען זיין טעטיגקייט.

די פערוואַלטונג איז דעריבער צוגע־טרעטען אויסצוזוכען נייע איינקונפט־מיטלען. זי האָט אויסגעאַרבעט אַ ספּ־ציעלע לויבניש צו זאַמלען אויף די זומער־וואוינונגען אין לאָדזשער אומגעגענד אין פערלויף פון 2 וואָכען. די זאַמלונג וועט אַדורכגעפיהרט ווערען דורך מיט־גלידער. וואָס האָבען דערצו ספּעציעלע שריפטליכע פאָלמאַכטען פון דער פער־וואַלטונג און וועלען אויף יעדער דער־האַלטענער סומע אַרויסגעבען קוויטונגען (מאַרקען מיט שטעמפּלען פון „לינת הצדק"). די דאָזיגע אַקציע איז ווערט, אַז זי זאָל אונטערגעשטיצט ווערען.

אויסגעבערענט די אויגען מיט קאַלך

אַן אומגליקליכער צופאַל אדער בייזוויליגקייט?

(8) אַ שרעקליכער פאַרפאַל איז גע־שעהן פאַרגעקומען אין דער פאַבריק פון דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" (רעקי־בשינגער 81) דער אַרבייטער צדוואַרד קראַשעוועסקי (דוואָרסקאַ 30) האָט מיט קאַלך אויסגעבראַנט די אויגען דעם ציטען אַרבייטער אַנטאָני לאַנגאַרד. די פּאָליציי האָט אַנגעפיהרט לאַנגאַרדען אין שפּיטאָל. קראַשעוועסקי איז אַרעס־טירט און די פּאָליציי פיהרט אַן אויס־פאָרשונג.

ד"ר טעאָדאָר הערצל

23-טע יאָהר-צייט

דעם קומענדיגען מיטוואָך, כ' תמוז ווערט 23 יאָהר זייט דעם טויט פון גרויסען ציוניסטישען פיהרער ד"ר טעאָדאָר הערצל ז"ל.

צוליב דעם געדענק-טאָג אָרדענט איין די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע, דינ־סטאָג, ערב כ' תמוז, דעם 19/7, אין אָוונד אין איגענעם לאָקאַל (צעגעל־ניאַנא 4) אַ פערזאַמלונג געווידמעט דעם אָנדענקען פון פערשטאָר־בענעם. אין דער פערזאַמלונג וועלען זיך בעטייליגען: דעפ. ד"ר ראָזענבלאַט, אינזש. ג. פּראַשקער און ה' מ. לימאַן.

מיטוואָך פריה, כ, תמוז, קומען פאָר הזכרות אין די פערשידענע שוהלען אין דער שטאָדט. 10 אַזייגער פריה ווערט איינגעאָרדענט אַ פייערליכע הזכרה אין דער סינאַגאָגע אויף קאָש־טשושקאָ-אַלעע.

גלייכצייטיג פיהרט דער קרן קימת אַדורך אַ זאַמלונג לטובת דער „יסוד הארץ" פאָנד, וואָס איז בעשטימט אויף צו בעוועלדערן דאָס לאַנד און ביזונדער מאַכען דעם קלימאַט אין ארץ ישראל.-

Dr. W. ŁASKI
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
נעהמט אָן ווי יעדעס יאָהר פון 1 יולי אין
CIECHOCINEK

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשא 20

נאָכטראַלען פון די ליבלינגס-געסט אויס אַמעריקאַ

אננא און היימאַן יאַקובאָוויטש

שבת, דעם 16. יולי, 3.30 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען איינע פון די וועלט-שלאַגערס, וואָס מען שפּילט איצט אויף די ענגלישע בינהנעם

„דער גאָט פון ליבע"

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון סעם שטיינבערג, רעזשיסירט דורך היימאַן יאַקובאָוויטש. הויפּט-ראָלען: מיי—אַ. יאַקובאָוויטש; סיימאַן—ה. יאַקובאָוויטש

שבת, דעם 16-טען יולי ד. י., 9 אַ זייגער אין אָוועגד — גרויסע סענסאַציע! אננא יאַקובאָוויטש צום 1. מאָל אין לאָדז אַלס סאָניע די דינסטמויד—אין

געלד, ליבע, שאַנדע

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון זאַלאָטאַרעווסקי.

זונטאָג, דעם 17-טען יולי, 9 אין אָוועגד — אויפ'ן פערלאַנג פון פּובליקום

„די גרינע כלה"

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון סיגאַל, רעזשיסירט דורך היימאַן יאַקובאָוויטש. הויפּט-ראָלען: „גאָלדעלע"—אננא יאַקובאָוויטש; זעליג—היימאַן יאַקובאָוויטש

מאָנטאַג ד. 18 יולי, 9 אָוו. גרויסע פּאָפּול. פאָרשטעלונג פון 80 ביז 2.50

„מינקע די דינסטמויד"

אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון לעאָן קאָברין, רעזשיסירט דורך היימאַן יאַקובאָוויטש. הויפּט-ראָלען: „מינקע"—אננא יאַקובאָוויטש; „ד"ר רובין"—היימאַן יאַקובאָוויטש.

ס'נעמט אָנטייל פרויען: בערמאַן, מאַכאַראָווסקאַ, פאָדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי צווייליך

אָרכעסטראַ: א. בערמאַן. ביהנען-לייטער: מאַכאַראָווסקי.

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע קאַסע.

LUNA — היינט אויסערגעוועהנליכע איפּאָזאַנטע פּרעמיערע! — LUNA

גרויס מייסטערווערק פון דער פּראָדוקציע „Universal Pictures Corporation" — גרויס פילם-ליד איבער די בענקשאַפט פון אַ פרוי נאָך אַ מאַנספּערזאָן

„דער לעבענס-מאַרק"

דראַמע פון מענשליכע ליידענשאַפטען, ליבע, האַס, אייפערזוכט, אינטריגע, קנאה, פערלאַנגען.

ריהרענדע געשיכטע פון אַ שעהנער פרוי, וועלכע איז געוואָרען אויפגעפרעסען דורך בענקשאַפט נאָך אַ מאַנספּערזאָן און וועלכע האָט נישט געטאָרט חתונה האָבען.

אין די הויפּט-ראָלען: די פּרעסירטע אַל-וועלטליכע שעהנהייט BILLIC DOVE דער אידעאַלער, דער גוט-בעקאַנטער פון'ם פילם „כבוד" FRANCIS BUSHINAN

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לידויער.

גרויסע פּרעמיערע! היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע!

„דער ווילדער פיהרער פון דער מדבר"

גרויסע דראַמע פול מיט געהיימנישען פון מערב, וואָס שפּילט זיך אָפּ אויף די הייסע זאַמדען פון סאַהאַרע, אויפ'ן גרונד פון די שעהנסטע לאַנדשאַפטען.

אין דער הויפּטראָלע די וואונדערשעהנע IVON SIMON און GASTON MODOT

אויסערן פּראָגראַם: פרעהליכער אַמעריקאַנער פאַרס! אויסערן פּראָגראַם:

„סאַני" — „SANIN" פון אַרציבאַשעוו — מיט געזאַנג. —

אַנאָנס! קירצליך קומט דער בע־רימטער פילם-שלאַגער

דער זאַל איז מע־כאַניש ווענטילירט.

קינא „ERA"

פּרי. „פּלאַרא" הער.

זאַווישא 22 (באַלוט)

מעטאַל-בעטען

דרוטענע און געבעטע מאַט־ראַצען, קינדער-וואַגען ביליג און געגען גוטע בעדינגונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף)

צאַמטליכע רעפּעראַטורען ווערען אָנגענומען. 995

Dr. med.
Różaner
ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגערישע, הויט-קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערג-זאָננע.
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5 ביז 8 אַ זייגער אָוונד.
נאַרוטאָוויטש 9 1. שטאָק טעלעפאָן 28-98.
אַ ספּעציעל - איינגעאָרדנטער וואַרטע-זאַל פאַר דאַמען.

הייל-פּעדאַגאָגישע קורסען

פאַר שוואַכבעפעהיגטע און שווערערציהבאַרע קינדער. שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען, טויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען-אַרצט.
עלעקטריזאַציעס, ליכטהיילאַפּאַראַטען.
CEGIELNIANA 6, tel. 51-89
עמפּפאַנגט פון 5 — 7 אָוונד.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר
נירען, בלאָזען און
האַרן - קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אָוו.

Dr. med.
H. Lajchter
קאָנסטאַנטינער 9.
רוג זאַכאָדניע טעל. 49-66
צאָהן - כירורג
ספּעצ. פון כירורגישע קראַנק־הייטען ווי: שטשענקעס, גומען, רושאַנטלעס, צאָהן - פיסטולעס א.ז.וו. נעמט אָן פון 1½—5 און זונטאָג פון 9—11.

אַ לעהרער

מיט 12 יאָהר פּראַקטיק ערטיילט לעקציעס צו ביליגע פּרייזען פאַר שילער מיט שוואַכען פאָרטשריט פון פאָלקסשולען און גימנאַזיעס. אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנ־צויזיש, מאַטעמאַטיק און חנ־כהאַלטעריע.

שיף, שוו. יאַקובע 12

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּיעטריקאָווער 17?

ואמרת אליו, ז'אָלסט אים זאָגען

— אז אין דעם ביוראָ —

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 53, וואו מ'וועדט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אומזיסט, קלאַגזוכען, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען, חענען פּעטער אין קאָ־מיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביטעס וועגען דירה אין אַגוואַנד ראָזיעטשע און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותפות־אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראָווניעס, קאָרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעכט-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ, פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 53

שנעל, רעעל און ביליג!

LEKARZ-DENTYSTA-צאָהן-אַרצט
M. KARABANOW
וושכאָדניאַ 31 (אין הויף) טעלעפאָן 59-09
היילט, פּלאָמבירט ציהט ציינער גאַנץ אָהן שמערצען, קינסטליכע ציינער אָהנע גומענס און רעפּעראַטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפירט, נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונד. 1195
לעטשניצע פּרייזען. בעראַטונג אומזאָנסט.

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 54-72
נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12—2 מיטאָג און דער היים פון 5-6 אָוו.

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Dr. Narutowicza 25
(Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָ־זען און האַרן - קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 1 ביז 2
און פון 4 ביז 7 אָוונד.

לעטשניצע „זדראָוויע"

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

אויף נאָוואָמיעסקאַ 3 (ווסכאָדניאַ 13), טעלעפאָן 37-76.

אינערע קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש / ד"ר סלאָבאָדסקי	3-4 זונטאָג 10½-11½ / 10½-12 זונט. 12-1.
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניסל. פערענקעל / " קלאַזענבערג	12½-1½ חוץ פרייטאָג / 11-12 חוץ פרייטאָג
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אליהסנד. מאַרגאַלים / ד"ר י. מייבוים מאַרושינסקי	12-1, זונטאָג 12-1 / 10-11 אחוץ זונטאַג.
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיביאַנסקי / " קאַץ / " לעווי / " קאַי העניק	9½-11½ זונטאָג 9½-11 / 12-2 זונטאָג 11-12 / 3-4½ זונט. 1-2 / 10 — 11 זונטאָג 12—1
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאָלאָוויעטשיק אַרק / " מאַשלאַנקאַ / " פּרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 / 1½-2½ זונט. 10½-12 / 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן / " פּערלין	3½-4½ זונט. 9½-10½ / 11-1 6-7½ זונט. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אַראָנסאָן / " איינגעראָווא	12-1 זונטאָג 12-1 / דונערשטאָג, פרייטאָג 1½-2½ / מאָנ. מיטוו. דאָנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד"ר העלמאַן / " ראַבינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג / 12-2 זונט. 12-2
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלק / " זאָנענבערג	3-4 זונטאָג 9-10 / 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	3-7
ערצטליכע אַנאַליזען	ד"ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט. — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפיע און עלעקטרישע דורכשטראַהלונג — (קוואַרץ לאַמפּען). עלעקטרישע אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. די לעטשניצע איז אָפען פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונט. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַ זייגער נאָכמ.

CASINO

היינט גרויסע פּרעמיערע! היינט גרויסע פּרעמיערע!

גרויסער 2־שעה׳דיגער פּראָגראַם!

1. **WŁADYSŁAW LIN**

וועט פּאָרטראָגן:

1) שילער־איבונגען א. נ.: „דאס ענטשטעהן פון לאדו״.
2) די פארלעזונג פון ה׳ אמהדיזאן.

2. **Niuta Bolska**

וואָדעווילעסטין פון טעאַטער „Nowości״ אין ווארשע וועט זינגען:

1) „באסטא״ ווערטער פון וולאססא, מוזיק לעהאַ־
2) „שפּילציינינע״ ווערטער פון מור, מיזיק לארס.
3) „הער, איהר טוט שלעכט״ ווערטער פון סולים

3. **W. Zdanowicz**

אַרטיסט פון ווארשאַווער טעאַטער „Nowości״, אין „Qui pro Quo״. וועט זינגען:

1) „נישען אהענר״ - מוזיק פון האסלער
2) „צום טייכל. וואס מארע פּיס״
3) „די לאלקע פון נליפ״

4) אין קינעמאטאגראפישען פּראָגראַם:

„דאס געדונגענע ווייב״

פּיקאַנטע און דראסטישע געשיכטע פון א פרוי א לא נאַרסאַ, וועלכע האָט געלעבט מיט א מאן נאָר בעזונדער פון טיש ביז׳ן בעט.

אין די הויפּט ראָלען: VIRGINIA VALLI i PAT O'MALLEY

אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען: 6 נאָכמיטאָג, פון די אויפטריטען 8 און 10 אַ זייגער אָוונד, שבת און זונטאָג פון 1.30 נאָכמיטאָג און פון די אויפטריטען אום זונטאג 6, 8 און 10 אין אָוונד. פארשטאַרקטער אָרקעסטער. דער זאַל איז מעבּליש ווענטילירט. 504

SPLENDID

20 נאַרוטאָוויטשא 20

היינט, פרייטאג, מארגען, שבת און איבערמארגען זונטאג וועלען פאָרקומען נארמאלע

נור 3 טעג! טעגליכע פארשטעלונגען פון 6 א זייגער נאכמ.

אַלע! יעדער יונגערמאַן! יעדער פאָטער! יעדער חתן! יעדע יונגע פרוי! יעדע מוטער! יעדע כלה! אַלע!

אַהן אונטערשייד פון געשלעכט, שטאַנד און נאַציאָנאַליטעט!

מוזען ערפילען זייער הייליגען חוב און מוזען זעהען דעם גרעסטען בעלעהרענדען פילם

פון א דאָקטאר׳ס טאַגבוך

לויט דן רעוועלאַציעס פון פּראָפ. פאַרעל. אויב דו ווילסט נישט זיין דעם דאָקטאר׳ס פּאַציענט מוזטו זעהן דעם פילם „פון א דאָקטאר׳ס טאַגבוך״, וועלכער פּערהיט אונז פון פּערשידענע אומגליקען, וועלכע לויערן אויף אונז. די ליבּע פון וועלבסטמאָרדען א און אונבּע־האוסט, דאָס לעזען מיר אָפט אין דער כראָניק. און דאָס איז אין אַ סך פאַלען דער פינאַל פון דער שטילער טראַגעדיע פון פּער־צוויפלטען אונגעוואוסטזינניגען יונגערמאַן. פאַר אויסצומיידען אַלע טראַגעדיעס מוזט איהר זעהן דעם פילם „פון א דאָקטאר׳ס טאַגבוך״.

צו די אַרבייטענדע מאַסען!

אויף די ביטע פון אַ סך פּערזאָנען פון די אַרבייטענדע מאַסען, וועלכע קענען נישט צוליב פּערשידענע סבּות בּעזוכען די נאַכט־סעאַנסען, האָט די דירעקציע פון קינאָ „ספּלענדיד״ בּעוויליגט איינצואָרדנען אין משך פון 3 טעג טעגליכע פארשטעלונגען פון 6 א זייגער נאכמיטאג.

נור היינט, מארגען און איבערמארגען!

איינגאַנג פאַר פרויען אויפ׳ן באַלקאָן. איינגאַנג פאַר מענער פּאַרטער (קרוישנסלעס)

אָנהויב 6 אַ זייגער נאכמיטאג. שבת און זונטאג פון 1.30 נאָכמיטאָג.

קינא־טעאַטער SYRENA

אלעקסאַנדראָווא 37 ט. 49-48

פון דאנערשטאג, דעם 14־טען ביז זונטאג, דעם 17־טען יולי איינשליסליך! גרויסער פילם פון יאפאנישען לעבען

אלע מוזען אזא פּרעכטיג בילד זעהען!

דאס געהיימניש פון דער שווארצער רויז

מעכטיגע סענסאַציאָנעלע און פאַסצינירענדע דראמע פון יאַפּאַנישען לעבען אין 10 גרויסע אַקטען. אין דער הויפּט ראָלע דער בּערימטער העלד פון בילד „די שלאַכט אונטער טשושימא״ (Bitwa pod Czusimą)

SESSUE HAYKAWA

אויסערדעם: די גרויסע אַמערי־קאַנער קאָמעדיע אין 4 אַקטען א.נ. „דער נישט מזל׳דיגער טאג״ | אויסערדעם: דער נעכסטער פּראָגראַם: „ZŁOTA OTCHŁAŃ״ אין דער הויפּט־ראָל – דער ליבּלינג TOM MIX

דער זאַל איז מעכאניש ווענטילירט. אנפאנג היינט, פרייטאג 5.30 נאָכמ., שבת און זונטאג — 1 א זייגער מיטאָג, פון 1 ביז 1,30 זיינען די פּרייזען פון די בילעטער פאַר דערוואַקסענע 50 גר. און פאַר קינדער — 30 גראָשען. לעצטער סעאַנס 9 45 א זייגער אָוונד.

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער דאפּעלטער פּראָגראַם צוזאַמען 18 אַקטען.

1) # דער געפעהרליכער געיעג

אין דער הויפּטראָלע CARLO ALDINI

2) PAT i PATACHON די קעניגען פון הומאָר, ליבלינגע פון אלע אלס „באקסערס״

שפּאַט־ביליג!

צו האָט איהר אייך שוין איבערצייגט, אז די היי־טיגע נייע פאַסאָנען

מענער־היטע!

בעקומט מען צו ב ליגע פרייזען נאָר ביי

פּעדער אין וואורצעל, זגערזשער 20

אָדער לוטאָמירסקא 2. גלייכצייטיג ווערט אָנגענו־מען צו איבערפאַסאָנירען פון נאָר אַלטע היטען אויף גענצליך נייע, לויט די היינטיגע פאַסאָנען פאר שפּאָט ביליג! קומט און איבערצייגט אייך! 991

דער ערשטקלאַסיגער

פּריזיר־סאַלאָן

12 קאָנסטאַנטינער 12

א.ד.פ. BRONISŁAW i HENRYK

מאַכט בעקאַנט דער ג׳ קונדשאַפט דעם פּרייז־קוראַנט פון מענער־סאַלאָן:

ראַזירען מיט קאָלאָנקע	40 גר.	קאָפּ־וואַשען	60 גר.
שערען	80 „	עלעקטר. מאַסאַזש	70 „

בעמ.: דער סאַלאָן איז פּערזעהען מיט ערשטקלאַסיגע קרעפטען. 276

אַנאָנסען - פּרייז: [illegible]

אַבאָנעמענטס־פּרייז: [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.